COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS VII. PARS I.

LIPSIAE. MDCCLVIII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud A. Linde, Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

I.

Hiſtoire naturelle générale et particuliére avec la deſcription du Cabinet du Roi. Tome ſixiéme, à Paris de l'imprimerie royale. 1756. 4 mai. 1 alph. 21 pl. tab. aen. 57.

h. e.

Hiſtoria naturalis generalis et particularis, cum deſcriptione muſei regii Tom. VI.

Euoluimus nuper * ab illuſtribus viris BVFFON et DAVBENTON ſuper hiſtoria naturali elaborati operis volumen quintum, quod in ordine nunc ſextum excipit, in quo de beſtiarum ad venandum aptarum
natura atque indole plura perſequuntur. Primum in p. 3.
arenam producitur felis, perfida illa inquilina, quae ad alium moleſtiorem inquilinum expellendum ſeruatur. A natura praedatrix publica, bona vero educa-
tione obediens, blandiens quaſi impoſtrix eſt. Be- p. 4.
neuolentiae erga homines ſpeciem tantum praebet. Quod ad animi indolem, quae cum forma corporis et temperamento conuenit, felis eſt lepida, facilis, apta, munda, voluptuoſa, in primis femina amori magis dedita, quae marem ad amorem incitat, quamuis coitus magnis cum doloribus coniunctus eſt. At-

* vid. Comment. noſtr. Vol. VI. P. II. p. 243 ſqq.

que haec obſeruatio notatu valde digna eſt; ſiquidem
in omnibus fere animalibus obtinet, quod mares ad
venerem foeminis procliuiores ſint hasque ad coitum
p. 5. diuerſimode ſollicitent. Catuli felium ſunt viuaces,
lepidi, vigiles, atque a natura perfectiores venatores
canibus. Monachi graeci inſulae Cypri feles docu-
iſſe dicuntur ſerpentes capere. At quia hae beſtiae
debilibus animalibus inſidiari ſolent, ad eius modi ve-
nationem magis vi indolis, qua ad deſtruendum prae-
ditae ſunt, quam ex obedientia adſuefieri paſſae ſunt.
Quia odore carent acri, beſtias non perſequuntur, ſimul
p. 7. ac ab oculis abſunt. Cur vero beſtiis inſidientur,
eius rei cauſſa in oculorum conformatione habetur,
quippe in quibus contractio et dilatatio pupillae tam
inſignis eſt, ut quae in tenebris pupilla larga et ro-
tunda fuit, éa interdiu oblonga fit atque tam arcta, ut
fere ad lineae figuram comprimatur. Quo fit, ut haec
animalia noctu melius videant, quam per diem: id
quod in noctuis, eodem modo ſe habet. Incolunt
quidem domus, ſed non plane domeſticae, prorſus
potius liberae beſtiae ſunt, plurimae ſemiferae. Abs-
p. 8. portatae quam longiſſime reuertuntur, quia faciliori
negotio priſtina loca reperiunt, quam latibula nouae
terrae detegunt. Fugiunt aquam, frigus, foetorem;
amant vero loca calida, res bene olentes, quare her-
ba ab ipſis denominata, quae eſt mari ſpecies, germa-
nis *Katzenkraut*, maxime capiuntur. Quia earum
dentes tam breues tamque male poſiti ſunt, ut ma-
gis ad cibos lacerandos, quam conterendos inſeruiant,
poſſunt lente et difficulter dentibus molere. Ideo
quaerunt praeſertim carnem ſubtilem, piſces. Felis
fera cum domeſtica gignunt catulos, ideoque ambae
p. 10. ad unam eandemque ſpeciem pertinent. Haec, ſi
catulit, deſerta domo, ſaepius feras in ſiluis indagat,
domum poſtea reuertens; quam ob rem domeſtica-
rum quaedam feris ſimiles ſunt. Tamen utraque
interioribus differunt. Domeſticarum inteſtina fera-
rum

rum longiora; hae illis validiores ac maiores, labiis nigris, auribus erectis, cauda crassa, coloribus firmis sunt. Quodsi vero domesticae fiunt, earum pili subtiliores, colores varii, atque in zona fauente pili longiores, concinniores, spissiores, colores vero amoeniores, ut niger et ruber rauus, griseo-fuscus cinereus facti sunt. Praeter feras dantur domesticae p. 20.
labiis et plantis pedum nigris, domesticae labiis rubris; domesticae, quae etiam hispanicae nominantur, carthusianae et tandem angorienses. Harum singulas describit Cl. DAVBENTON. Feles ferae a domesticis longitudine pilorum et intestinorum distinguuntur, quippe quae in feris tertia parte breuiora sunt. Angorienses reliquis domesticis, immo feris, p. 23.
maiores videntur, quod pilis longioribus frequentioribusque munitae sunt. Linguam felis Auctor in apice admodum tenuem deprehendit, papillis acutis, pilorum instar tectam. Caput osseum simile est ca- p. 38.
piti canino, quamuis cute et pilis vestitum, eidem admodum difforme sit. Dentes numerantur triginta, et in his quatuor tantum molares in utroque maxillae superioris latere, et tres in utrolibet latere maxillae inferioris. In museo regio inter alia seruantur qua- p. 49.
tuor foetus felium per chordam umbilicalem inter se coniuncti, et varia insuper felium recens natarum monstra.

Finita igitur historia felis naturali, cum qua simul enarratio animalium domesticorum finitur, Auctores nostri ad explicationem bestiarum ferarum accedunt, descriptione cerui orsi, nobilissimae ferae, quae hominum nobilissimis voluptati est. Praemittitur ta- p. 55.
men breuis tractatio de bestiis feris in genere; quas Auctor frui dicit libertate et amore, unicis illis naturae beneficiis, quibus prae homine gaudent. Nullius enim vi subsunt, nisi climatis, quod sua temperantia et mansuetudine eas emollit, nec sinit esse tam feras et truces, ut in zona torrida et frigida. Quem- p. 57.

 admo-

admodum enim clima tempeſtatis excedentis, res
producit, quarum qualitates a mediocritate vehemen-
ter recedunt; ita in temperata zona res producuntur
temperatae: cuius rei inſigne documentum vel hoc
eſt, quod magnitudo et forma rerum naturalium,
animalium, herbarum cet. tanquam qualitates fixae
et determinatae, ab climate aeque dependent, ac qua-
litates rerum relatiuae. Hinc magnitudo et ſtructu-
ra noſtrorum quadrupedum a vaſtitate corporis ele-
phantini aut Rhinocerotis inſigniter diſtant; maximae-
que aues noſtrae ad ſtruthio-camelum aut caſearium
p. 60. comparatae admodum paruae ſunt. Interim bruta
fera in genere animalium, nec ipſo homine excepto,
minimam generis mutationem patiuntur. Iisdem
nempe alimentis ſemper veſcuntur; eidem ſolo ma-
nent affixa, neque a quopiam, quam ab homine, in-
feſtantur, quem, ubicunque locorum degit, terror
comitatur, in ſui ſimiles bellum et in pecudes im-
p. 66. manſuetas ferocia. Nunc ad ceruum cum Auctore
accedimus. Ad hunc capiendum cognitio, experien-
tia adquiſita, regii adparatus, homines, equi, canes
ad unum omnes bene exercitati atque edocti requi-
runtur. Venatoris eſt, eius aetatem atque ſexum ve-
ſtigiis et excremento diiudicare. Ea melius expreſſa
ſunt in ceruis maribus, quam in feminis, quum prae-
ſertim quater cornua accipiunt. Hoc ſicca aeſtate
detegitur. Magna aſtutia utitur, ut venatores effu-
giat; flectit curſum; at repertus iam feſſus eſt, canes
vero ardentiores fiunt, quo debilitatior et quo arden-
p. 71. tior ceruus eſt, tandem praeceps fit in aquam. Opti-
mum agitandi tempus eſt ver et autumnus, moleſtiſ-
ſimum hiems, ſi nix cecidit. Tempore verno cor-
nua fiunt decidua, prius hieme miti, tardius aſpera
p. 73. ac diuturna. Simulac longitudinem iuſtam ac firmi-
tatem acceperunt, arboribus adfricant ad ea decorti-
canda. Inde etiam pro ratione arborum cornuum
color a non nullis dicitur. Traduntur catulorum
cornua

cornua laeuia, baccis paucis non adeo calorem duce-
re, ac ſenum ceruorum baccis ſpiſſis; quoniam hae
ſuccum cornua tingentem retinent. At ceruorum, lo-
cis arboribus orbis incluſorum, cornua aeque ac alio-
rum infecta erant: quae ſi fuſca ſunt, catulire inci-
piunt, ſeniores cerui primum, iuniores ſerius. Duo
ſi conueniunt, certant de cerua. Virtute pares mi-
nitantur ſeſe inuicem, unguibus terram pulſant, ru-
giunt vehementer, impetum in ſemet ipſos faciunt,
trudunt ſeſe inuicem cornibus ramiſque paene uſque
ad mortem. Certaminis finis alterius aut caedes aut
fuga eſt. Scimus etiam duo ceruos ita inter ſeſe cer-
taſſe, ut uterque ceciderint. Videri itaque poſſunt
eorum capita cum contortis cornibus in arce Friburgi
Saxoniae noſtrae propter Oneſtram, ubi etiam plura
ſingularia de ceruis ſpectanda dantur. Hoc catuli-
endi tempore, quod quotannis bis accidit ſaepius,
parum edunt, minime dormiunt cerui. Vnde vero p. 80.
oriuntur cornua, quibus interdum ceruae ornatae di-
cuntur? Ex pabulo, eodemque abundanti, ex quo
tum cornua, tum liquor ſeminalis originem ducunt.
Id, quod ex eo cognoſcere licet: quodſi enim tempo-
re, quo cornua decidua ſunt, organa, quibus ſemen
ſecernitur, per caſtrationem deſtruuntur, noua in lo-
cum deciduorum nunquam proueniunt. Deinde
etiam cerui, qui ſufficienti ac pingui pabulo, item
quieta vita utuntur, cornua pulcra, excelſa, ſpatioſa,
in digitatam palmam figurata, firmis truncis, plenis
baccis, multis longis ac firmis ramis habent. Quod
aliter eſt in ceruis, qui male valent. Atque haec eſt
cauſſa, cur feminae damae, capreae, alcae cornibus
careant, quia minus, quam mares edunt, et ſi abun-
dantia adeſt, praegnantes fiunt, et alimentum ad
alendum foetum adhibent. Repugnat quidem ran-
gifer femina, cornibus praedita. At hoc exemplum
probat magis, quam ut ſit contrarium, quia cornu-
um incrementum tempore praegnationis non impe-

p. 84. ditur. Praeter ea eorum natura ligno ſimillima eſt, atque pars cerui tantum accidens, quae quotannis robore ac magnitudine creſcit. Inter ea pro ratione pabuli, magna, ſubtilia, lacuia in humidis et fertilibus regionibus, contra ea in ſiccis et infecundis breuia, dura et grauia ſunt. Idem valet de magnitudine et forma ceruorum. Nam cerui campos, valles collesque, ubi plus frumenti creſcit, habitantes, maiori corpore excelſioribusque cruribus praediti ſunt, prae ceruis ſiccas, aridas, ſaxoſas regiones, habitantibus, inter quos corſicanus minimus vel quaſi ceruorum
p. 96. pygmaeus eſt. Quod ad eorum colorem attinet, is giluus, interdum fuſcus, itemque ruber, raro albus eſt; Cornuum vero iuxta, ac pilorum ad beſtiae naturam ad aetatem et aerem ſe fingit, itemque ad naturam interioris texturae. Quia muſices amans eſt ceruus, paſtorum auena aut tibia capitur, quibus
p. 100. etiam venatores utuntur ad eum capiendum. Poſthaec Cl. DAVBENTON phyſicam deſcriptionem cerui perſequitur. Ceruus, qui inter animalia ruminantia refertur, a tauro non magnopere diſtat, praeſertim conformationem corporis internam et inteſtinorum ſi ſpectes. Ea autem, quibus differt, ſunt veſica fellea, qua caret ceruus, figura renum, ſplenis glandisque, et cauda breuior; his addi poſſent cornua cerui ſolida et ramoſa, atque in maxilla eius ſu-
p. 103. periori uncinuli duo. Cornua ſubſtantiae propemodum ligneae ſunt, ad quam ſaltim propius accedunt, quam ad materiam corneam. Noua dum excreſcunt, in capite primo ſunt mollia; mox inſtar trunci arboris exſurgunt, ramis ab utroque latere inſtructa. Cute tecta ſunt cornea, ſiue cortice vaſis ſanguiferis plena, quae incremento eorundem inſeruiunt. Subſtantia eorum indureſcere infra incipit, ſuperiori parte adhuc tumeſcente et molli, quae poſtquam induruit, cutis pariter dureſcit atque corii inſtar exſiccata breui poſt decidit, aut per frictionem ad arbores a

cornibus

cornibus fruſtatim ſeparatur. Deiectionem cornuum p. 107.
Auctor eodem modo fieri putat, quo fructus maturi ex arboribus decidunt. Alio enim tempore, ſi non decidua, ne vi quidem adhibita a capite poſſunt diuelli. Catulus cerui naſcitur fere diſcolor, nec fa- p. 110.
cile unicolor fit, niſi exactis nouem menſibus. In corde cerui duo oſſa conſpiciuntur, maius aliquod cum minori altero, oſſibus in corde bouis ſimillima. Teſticulorum in ſcroto alter ante, alter pone ſiti ſunt, p. 121.
cum in tauro reliquisue quadrupedibus, tantum non omnibus, alter ad latus alterius iaceant; ſpatium enim, ubi ſcrotum dependet, teſticulis alium ſitum non permittit. Oſſa capitis ceruini pro ratione corporis lon- p. 129.
giora et tenuiora ſunt oſſibus capitis in tauro. Maxilla item ſuperior anguſtior eſt, inferior minus arcuata et occiput magis conuexum, praeſertim circa oſſa temporum. Hoc diſcrimen longitudinis in occipite ab apophyſibus oſſis frontalis deriuatur, cui cornua inſiſtunt. Dentium in ſuperiori maxilla octo inciſorum, duo medii prae reliquis ſex latitudine inſignes ſunt, ibique praeter eos, quos cum tauro communes habet ceruus, duo adhuc apparent dentes uncinati, qua ſitum et radices caninis ſimiles, ſuperne tamen non acuti, ſed rotundi ſunt. Numerus eorum, quae p. 140.
in cimelio regio ad illuſtrandam hiſtoriam cerui naturalem aſſeruantur, monſtrorum, ſceletorum, cornuum valde ramoſorum et ex parte difformium numerus ſatis magnus eſt, cuius ne potiores quidem partes indicare poſſumus.

Ceruo paene ſimilem damam nunc ſibi deſcriben- p. 167.
dam ſumit Cl. BVFFON, quae tamen ceruum fugit, nunquam cum eo congreditur adeoque nullam ſpeciem intermediam progignit; domeſticis beſtiis ſimilis eſſe videtur, atque in temperata zona reperitur. Praeter vulgarem et albam dantur hiſpanica, virginia, quae omnes in eo conueniunt, ut earum cornua ſubtilia, plana, magis in latitudinem ſe extendentia

 pluribus

pluribus ramis, quam ceruorum ſint, at decidua ta-
p. 171. men ſunt. Quando catuliunt, id, quod tardius duas aut tres hebdomadas, quam in ceruis accidit, rugiunt quam ſaepiſſime, at voce quaſi compreſſa et ſubmiſſa, tamen non adeo ardent, ut cerui, nec feminas quaerunt, quamuis de eis certant. In theriotrophio quando aluntur, duo agmina conſtituunt, quorum quodlibet duce, eaque veterrima et fortiſſima, gaudet. Ibidem certant de pingui pabulo, donec fortiores debiliores expulerunt. Amant terras excelſiores, collibus minimis. Si canibus urgentur, eodem fere dolo, ac cerui utuntur. Facile cicures fiunt, at-
p. 175. que pinguiores ſemper ſunt ceruis. In deſcriptione damae phyſica et anatomica Cl. DAVBENTON breuis eſt, quod hiſtoria cerui multa iam habet, quae hoc loco de dama repetenda eſſent. Nam ſimillima ſunt haec duo animalia cum corpore tum inteſtinis.
p. 190. Tandem et huius quadrupedis cuſtodiuntur in cimelio regio varia ſceleta, capita, cornua inſignia et non nunquam difformia, aliaque exempla bene multa.

p. 198. His ſuccedunt capreoli, incolae ſaltuum, quorum indoles ceruorum agilior, forma elegantior, motus celerior, veſtis purior, pili nitidiores ſunt. Maiore dolo utuntur ad canes eludendos, quia fortiorem ſuauioremque odorem poſt ſe relinquunt. Exeunt, cohabitant non cateruatim, ſed familiae; quae conſtant ex parentibus duobusque catulis, qui quidem tempore catulitionis a patre pelluntur, ſed praeterlapſo hoc tempore ad matrem aliquamdiu redeunt. Eo tempore, quod per decem et quatuor dies durat, et in exeuntem octobrem incidit, ſunt in amore ceruo conſtantiores atque capreis ſimiliores, praeterquam quod ſaltus incolunt et cornua gerunt. Menſis maius, hiems gelida et niuoſa ipſis periculoſa
p. 205. ſunt. Quia ſubulae eorum vulgo martio menſe prius quam arbores progerminant, cornua non arboris ſucco, aere potius tinguntur. Eaedem, ſi molles ſunt,

ſunt, ſupra modum irritabiles. Matrix cornuum eſt
index, quot annos egerint, quae creſcit quotannis
cornuum altitudine et ramorum numero imminutis.
Propter indolem feram cicures fiunt, minime obe- p. 208.
dientes et familiares. Catuli clamant *mi - mi*, voce
tamen quaerula et iuuenili; qua audita accurrit mater
ad eos nutriendos. Inter ea imitatur hanc vocem
venator et capreolus traiicitur globo. Capitur etiam
vere, ſi gemmas, frondes virides et germina decer-
pit, quae eum quaſi temulentum faciunt. Propter-
ea eorum caro edulis eſt, ex quibus praeferenda eſt
capreolorum, qui ſiccas et ſublimes terras, colles,
ſaltus, noualia, ſata incolunt, ubi multum aeris, ſpa-
tii, pabuli et quietis fruuntur. In America frequen- p. 210.
tiores ſunt, in primis in Braſilia capreoli cornibus
carentes, et praediti reperiuntur, quorum illi *Cuiua-*
cu - ete, hi *Cuiuacu - apara* nominantur. Iam Cl. p. 213.
DAVBENTON deſcribere capreolum incipit, omnium
primo ad cornua maris attendens, quibus a capro di-
ſtinguitur, ad figuram externam viſcerumque ſtructu-
ram internam, namque in his capreolus cum ceruo,
quanta eſſe maxima poteſt, ſimilitudinem habet.
Extrinſecus a ceruo differt tum oculorum angulis,
quibus caret, tum cauda, quae ei propemodum eſt
nulla. Cornua capreoli pluribus rimis et cauitatibus
gaudent ac ceruorum, baccis tamen paucioribus, iiſ-
que in parte trunci inferiori poſtica tantum conſpi-
cuis. Memoratu dignum eſt, ſitum inteſtini coe- p. 219.
ci in diuerſis capreolis non eſſe eundem, ſed modo in
regione umbilicali verſus regionem hypogaſtricam
recuruatum, modo a dextra ad ſiniſtram in regioni-
bus iliaca et hypogaſtrica extenſum: id, quod etiam
in ceruis interdum obſeruatur. In corde capreolo-
rum, ut in ceruino, reperitur os grande, modo ta-
men unum, et loco alterius minoris cartilago dura.
Sequuntur dimenſio partium externarum internarum- p. 223.
que et in theſauro regio repoſitarum ampla recenſio. p. 237.

Abſoluta

p. 246. Abſoluta capreoli deſcriptione Cl. BVFFON tranſit ad hiſtoriam naturalem leporis, qui idem ac leuipes denotat, vel iudice VARRONE, a graeco vocabulo antiquo ab Æolibus Boeotiis λεπορις appellatur. Hae beſtiae frequentes reperiuntur et valde multiplicantur, quia ſemper ad catuliendum aptae ſunt.
p. 253. Cauſſa eſt muliebris virgae glans, quae ſemper eminet, et tam firma, quam maſculae. Quoniam etiam vulua paene videri nequit, marium quoque iuuenum neque ſcrota neque teſticuli extrinſecus in conſpectum veniunt, mas a femina aegre diſcerni poteſt. Exinde inter lepores multos hermaphroditos ſeu androgynos dari dicunt, qui alternis vicibus tum mares tum foeminae eſſent. Qui naſcuntur, naſcuntur oculis apertis, et viginti diebus poſt a matre ſeparantur, ipſi cibum quaerentes. Sed non longe abſunt a loco partus. Magis noctu, quam diu edunt herbas, radices, folia, fruges, plantas ſucci mellei, hieme vero cortices arborum, exceptis tilia et alno. Non nulli ſcriptores lepores inter animalia ruminantia, ſed falſo referunt. Nam uno tantum gaudent ventriculo et conformatione inteſtinorum a ruminanti-
p. 255. bus prorſus diuerſa. Cum oculis quaſi laborare videntur, gaudent auditu ſubtili et praegrandibus auribus, etiam ad curſum proſequendum breuioribus pedibus anterioribus, et quia plantae piloſae ſunt, fugiunt ſine tumultu. Forſitan ſoli pilos intus in ore gerunt. Eorum vita ſuperat octo annorum ſpatium.
p. 256. Ob manſuetam indolem ad educandum apti ſunt et edocti ad tympanum pulſandum et motus ſecundum menſuram faciendos. A natura etiam praediti ſunt inſtinctu ad ſeſe conſeruandos atque aſtutia ad eludendos hoſtes, quae vero celeri curſu et flectendo eo conſiſtit, non vero ſecundum ventum, ſed ſecundum oppoſium latus: qua quidem mares feminas ſuperant. Horum ſunt duo genera, montani et campe-
p. 259. ſtres. Illi et ſeptentrionales hieme albeſcunt, Ame-

ricae ſeptentrionalis incolae pilorum nunquam defluuium patiuntur. Etiam obſeruatu dignum eſt, va- p. 262.
porem ex ſuo corpore exiguum excitare fumum, coelo ſereno aereque puro, ac lepore in ſuum cubile redeunte, quem venantes exercitati e longinquo animaduertunt; quod etiam VIGNEVIL DE MARVILLE obſeruauit. * Quod ad deſcriptionem leporis p. 264.
phyſicam attinet, lepus variis characteribus ſimul ſumtis a reliquis quadrupedibus, praeſertim a cane, fele et cuniculo facile diſcernitur. Labro utitur ſu- p. 457.
periori ad nares uſque fiſſo, auriculis admodum longis, pedibus poſticis valde longis, anticis breuibus, caudaque breui. Mari nondum adulto nullum eſt ſcrotum, quod ubi demum in conſpectum venit, duplum oritur, nempe ab utraque latere unum. Partes genitales maris tam ſunt abſconditae, ut niſi propius inſpiciantur, obſeruari nequeant. Vterus feminae collo caret. Inteſtinum coecum ad modum eſt longum, ſingularemque in modum compoſitum. In loco coniunctionis ilei cum colo orificium habetur excurrens in aliud colon minutum, formam ſacculi oualis repraeſentans. Maxima leporum pars ſtatim a p. 268.
natiuitate in fronte pilos aliquos albos gerit, maculam repraeſentantes, qnae ſtella appellatur, quaeque ab eo ſtatim tempore, ubi pili primum defluunt, euaneſcit, quamuis in non nullis etiam remaneat. Virga maris abdomini non adhaeret, quod in hoc animali plane eſt ſingulare, ſed ab eo ſeparatur. Sexus leporum difficulter quidem cognoſcitur, eius p. 280.
tamen certa habentur criteria: nempe ſi infra anum peritonaeum adeſt, orificio preputii tunc quatuor aut quinque lineis ab ano diſtante, maris id eſt indicium; in femellis autem vulua ab ano aliter non eſt ſeparata, quam per eius et inteſtini recti parietes, ſeptum unius aut duarum linearum, qua craſſitiem conſtituentes. Muſaeum regium, ad illuſtrandam leporis cognitio-

* *Melanges d'hiſtoire et de literature* T. II. p. 457.

cognitionem varia ſeruat capita, ſceleta, foetus leporum, dentes, os hyoideum cet.

p. 303. Agmen tandem claudit cuniculus lepori ſimilis, qui cum eo num coeat, dubium quidem, ſed credibile eſt. Mira tamen fecunditas eius eſt, adeo ut unum par, unius anni ſpatio ſex mille procreauerit; id quod ex eo oritur, quoniam non tantum frequentior lepore et plures catulos pariat; ſed etiam quoniam ob efoſſa latibula hoſtibus, lupo, vulpi, rapacibus auibus non tantopere expoſitus eſt. Eſt vel fe-
p. 306. rus vel domeſticus. Illius color canus, huius vero varius. Si parit, foueam linea curua effodit. Pilos ex ventre vellicat, ex quibus lectum, ad catulos in eo deponendos ſternit. Primis duobus diebus catulos non deſerit, niſi neceſſitate pabuli coactus, quod celeriter aſſumit. Per ſex hebdomadas, nutriuntur, pater filios non conuenit; at quando oram foueae attingunt et a matre praebitas herbas deuorant, tunc pater eos agnoſcit, ſumit intra ungues, lambit eo-
p. 309. rum pilos oculosque. Inter eos regnat tum pietas erga parentes, quae etiam inter poſteros viget, ut ſemper etiam auum nepotes, quamuis patres ſint, ve-
p. 312. nerentur. Quae Cl. DAVBENTON in lepore notatu digna obſeruauit, ea maximam partem in deſcriptione cuniculi repetit, eiusque diſcrimen a lepore, quod ſane exiguum eſt, oſtendit. Ad quod conſtituendum vel in primis facit inſignis illa auerſatio, quae inter haec duo animalia intercedit. Cuniculi domeſtici feris plerumque maiores ſunt, quod pabulo largiori, motuque liberiori utuntur. Pupilla ipſis rotunda eſt, et in tenebris valde dilatata; ſuperueniente luce contrahitur, fitque inſigniter oualis li-
p. 316. neolae inſtar. Cuniculi angorenſes pilis longioribus atque criſpis ſtipati ſunt. Caetera, quae Cl. Auctor de inteſtinis cuniculorum, ad leporum inteſtina comparatis, accurate diſputat, lectorum ſtudio relinquenda putamus.

II.

II.

Die Natur - Geſchichte der Thiere in ſyſtematiſcher Ordnung. Die Vierfüsſigen Thiere, welche lebendige Jungen zur Welt bringen, nebſt der Geſchichte des Menſchen, entworfen von IOHANN SAMVEL HALLER. *Mit Kupfern. Berlin, bey Chriſtian Friedrich Voſs.* 1757. 8. alph. 1. pl. 18. tab. aen. 11.

i. e.

IOANNIS SAMVELIS HALLERI hiſtoria naturalis animalium ſyſtematica. Animalia quadrupeda viuipara una cum hiſtoria hominis.

In praefatione, quam operi ſuo Cl. Auctor ipſe praefixit, inſtituti rationem reddit, rationes, cur in coordinandis animalibus quadrupedibus Cl. KLEINII methodum ſequutus ſit, affert, quosue auctores in conſcribendo hocce libro conſuluerit, poſthac exponit, atque tandem animalium quadrupedum ouiparorum, auium, animalium aquaticorum, piſcium, inſectorum conchyliorumque hiſtoriam promulgaturum ſe eſſe promittit.

Qui in praeſenti in manibus noſtris eſt, liber praecipuorum animalium, hominis nimirum, phyſice conſiderati quadrupedumque viuiparorum hiſtoriam tradit, cuius ſummam ſtatim exhibemus. In gene- p. 1.
rali, quam de omnibus quibuscunque animalibus praemittit, hiſtoria Cl. Auctor primo oſtendit, qualem tria iſta naturae regna inter ſe alant connexionem, quo modo iſthaec ſe habeat, et quantopere organorum ſit ſimilitudo, quae plantis prae mineralibus cum animali genere eſſe ſolet.

Poſtmodum de varietate animalium agit, quam p. 10.
non ſolum diuerſa animalium figura, eorundem modus

dus viuendi, mouendi victumque quaerendi, verum etiam aliae affectiones, ut locus habitationis, indoles ingenita, vox, amor, ferocitas, morositas, inuidia, voracitas, generatio atque tum interni tum externi corporis conditiones determinant.

p. 21. His praemonitis homo, omnium creaturarum praestantissima, primum inter animalia Nostro suppeditat obiectum, cuius proinde partes externae et internae describuntur, accurateque perpenduntur, ita, ut consideratione rite facta Auctori nostro ipsas partes hominis cum animantium partibus comparandi data fuerit occasio. Hominis nimirum partes fere omnes animalibus similes esse, huncque ipsum sibi relictum, nec ab ineunte aetate, erecto corpore stare, statim edoctum pari modo, ac animalia quadrupeda quatuor pedibus incessurum esse asserit, puerique istius polonici inferius describendi exemplo illustrat.

p. 57. At vero, cum homo, ut animal, consideratus ab aliis quoad corporis originem et conditionem vix quidquam differre videatur, Noster ideo succinctam nobis tradit hominis historiam, ita, ut omnium insimul aut ad minimum magnorum animalium inde pateat historia. A generatione initium capit, atque ea propter partes generationi dicatas describit, earundem functiones recenset, simulque foetus primordia in maternis ouulis latitare ostendit, ipsa vero animalcula spermatica ab aliis obseruata, non absque ratione in dubium vocat, et corpuscula in semine virili reperiunda et pro animalculis habita, in ouario feminarum pariter reperiri, neque ideo animalcula, sed alia corpuscula esse putat, nihilo autem minus negat, potius semen viri ad generationem absolute necessarium esse, nec absque eo foetum generari unquam posse affirmat. Hominis haec rudimenta in uterum delata vixque conspicua iam nunc perpendens, incrementum eius haud lentum, vitam

omnem-

omnemque in utero mutationem, mirandamque eius exclusionem describit, atque recens nunc nati, vixque in auram missi hominis historiam prosequitur ulterius. Omnem igitur vitae mutationem omnesque corporis affectiones recenset, externorumque tandem sensuum sufficienter facit mentionem. Hos p. 104. nunc considerans, organaque eorum describens Noster pronunciat, omnes hosce sensus non nisi ab uno dependere, omnesque nil nisi subtiliorem factum ac magis magisque elaboratum explicatumue esse sensum. Quo subtilius enim corpus est, quod sentire debemus, eo minus id, quod sentit, latet et absconditur. Sic, Nostro referente, oculus omnium sensuum subtilissimus est, cum lucis radii, subtilissimas illas in oculo expansas nerui optici fibrillas tangentes, corpusculorum omnium minima habeantur. Praecedentibus minus subtiliores sunt radii sonori, ideoque ad hos excipiendos tali etiam organo corpus donatum est, quod aurem nuncupamus, quae, licet valde etiam tenera, oculi tamen teneritudini omnino cedit. Tertium sensum, partes radiis sonoris minus subtiles disquirentem, nasus constituit, atque lingua, gustus organon continens, si sentire debet, particulas odoriferis crassiores requirit, omniumque tandem crassissimus sensus tactus ita latet et absconditur, ut non nisi corpora crassissima eo percipi possint.

In describendi hominis naturalis historia Noster p. 117. progrediens notat, magnas illas in orbe terrarum olim euenientes mutationes, v. g. gentium migrationes, bella diuturna, itinera, mores cet. omne hominum genus ita disseminasse et commiscuisse, ut vera hominis naturalis notio neutiquam inde erui possit; solosque forsitan homines feros ad hasce disquisitiones adhuc aptos esse dicit. Cum autem et isti socialitate iam immutati appareant, Noster ideo suadet, ulterius regrediendum, hominemque eo tempore considerandum esse, ubi nullis adhuc vinculis

ſocietatis adſtrictus nulloque vitio contaminatus eos
duntaxat animi affectus poſſidet, qui in naturali quo-
dam, ad conſeruandum corpus propagandumque ſui
genus abſolute neceſſario, inſtinctu poſiti ac ingeniti
p. 120. iſtum ſolum de ſe ſollicitum eſſe monuerunt. Talis
homo ille eſt, qui a Cl. Auctore homo quadrupes
nuncupatur. Aſt, licet eius modi homo imaginarius
videri tantum poſſit, ſiquidem primus omnium ſta-
tim ab initio erecto corpore donatus fuit, tamen, me-
ram hanc poſſibilitatem non eſſe, quiuis omnino fa-
tebitur, cui naturalium rerum hiſtoriam euoluere pla-
cuerit. Fuerunt nimirum, qui, inter animalia fe-
ra reperti, quatuor quaſi pedibus inceſſerunt, mul-
taque cum iisdem, quibuscum hactenus vixere, ani-
malibus communia habuerunt. Sic v. g. anno 1694.
in ſyluis Lithuanis puerum inter urſos repererunt,
qui manibus pedibusque cito inceſſit, cuiusque vox,
quam edebat, nullam plane cum humana habuit ſimi-
litudinem. Hoc pluribusque aliis, quorum mentio-
nem facit Cl. Auctor, hominem quadrupedem non
ſolum poſſibilem eſſe, verum etiam dari, compro-
bare ſtudet, eumque hinc deſcribens aſſerit, omnes
eius partes, ob inceſſum horizontalem, aliquam in
ſitu et figura pati immutationem. Talis igitur, ſe-
cundum Noſtri deſcriptionem, quatuor incedit pedi-
bus, caput eius, figura aliquantiſper longa praedi-
tum, naſum planiorem, aperturam oris maiorem,
mentum elongatum, aures mobiles nec appreſſas
gerit, hirſutum undique eſt, atque a ſuperiori poſte-
riori et inferiori parte crinibus, cum barba in ſexu
potiori coniunctis, obtegitur. Brachia pedes eius
anteriores conſtituunt, atque anteriorem partem cor-
poris cum gerant, firmiora ideo fiunt; ſcapulae nunc
immobiles coſtis ſe adſociant, axillae in cute ſe occul-
tantes euaneſcunt, totumque brachium una cum ma-
nu eam figuram aſſumit, quam anteriores animalium
pedes habent. Verum mittamus reliquas partes
eadem

eadem ratione deſcriptas, aliorumque pauliſper mentionem faciamus. Fructus v. g. arborei huic alimenta praebent, atque, ad illos colligendos, arbores ideo ſcandit: Vngues dentesque eius arma ſunt, atque nutritio ſui ipſius, generatio et ſomnus omnes eius affectus conſtituunt. Infantum amor erga matres, harumque erga infantes, tamdiu durat, donec adoleſcant, poſtea ſe inuicem relinquunt. Tale hominum genus, naturae tantum inſtinctum ſequens, nec virtutibus ornatum, nec et ullo vitio contaminatum eſt, nihilque etiam inuenit, cum nec ſocialitate, nec ſignis ad definiendas notiones communes gaudeat. Eiusmodi itaque homines nos et iam nunc eſſemus, niſi adorandus creator primum hominem erecto ſtatim corpore donaſſet, eique ita benedixiſſet, ut omnium animalium nunc dominus ipſam Dei imaginem repraeſentare debuiſſet.

Cum autem homines unius quamuis generis, quoad mores tamen diuerſos, diuerſum etiam partium corporis habitum externum, multum varient, diuerſitatem ea propter generis humani recenſet. Vnum igitur alterumque exemplum adduxiſſe ſufficiet. Deſcribuntur v. g. Iapani, homines facie fuſca plana et ampla, corporis habitu corpulento, oculis paruis, barba tenui, nec non coma nigra. Hoc hominum genus ſuperbum, bellicoſum atque peritum, valentioribus corporis viribus praeditum, urbanum, gratum atque verborum lenociniis plenum eſſe dicunt. Paruos pedes, ut Chinenſes, magni faciunt, mature ea propter infantum pedis digitos ſub planta reflectentes. Aliter rurſus Perſi ſe habent, hique corpore magno, macilento, aſt valido, colore in prouinciis borealibus albo, inque occidentalibus flauo, eſſe ſolent. Supercilia et barbam colore nigro obducunt, caputque abradunt. Comitas eorum atque iudicium gratos illos acceptosque reddunt, et ingenio viuaci, promto proficuoque gaudent. Magnopere ſtudia,

p. 129.

artes mathematicas, arma verborumque lenocinia amant; adulatorii, voluptuosi sunt, sumtui non parcunt, amore valde affliguntur, neque bene rem familiarem administrant.

p. 148. Progredimur ad ipsam animalium historiam, a generatione iterum initium capientes, cumque Cl. Auctore annotantes, omnia animalia haud prius ad generationem apta fieri, quam partes generationi dicatae facultatem hanc adquisiuerint, signaque pubertatis exhibuerint. Primarium, quod fere in omnibus et homine et animalibus obseruatur signum, est vox mutata, quae eo tempore, quo animalia ad generandum apta fiunt, et in maribus et feminis mutationem patitur. Praeter hoc singulis animalibus propria etiam sunt signa, sic v. g. canis mas ad generationem nunc aptus pedem attollit, inque cane femina papillae intumescunt. In animalibus cornutis cornua crescere incipiunt, atque pubertatis tempore citius incrementum capiunt, aliaque alia iterum signa exhibent. Certa etiam eis aetas est, ubi generare desinunt. Ita de homine dicunt, eum ad septuagesimum usque annum ad generationem aptum esse, feminam vero circa quadragesimum quintum annum iam sterilem fieri. Elephantum circa vigesimum annum pubescere, diuque ad generationem aptum esse, aliaque animalia, ut canes, tam diu apta manere, donec viuant, aliis autem multo breuius tempus concessum esse referunt. Quod vitae terminum concernit, singulis etiam definitus esse solet terminus. Sic homo raro ultra centum annos, elephantus usque ad centesimum et quadragesimum annum viuere dicitur. Alia, ut insecta breuius tempus in terrarum orbe consumunt, vixque alterum annum attingunt.

p. 153. Hyeme exeunte ob aerem forte clementiorem plurima animalia coire solent, atque complura tempore tantum verno, nec ullo alio coeunt. Multa tamen et hoc non obseruant, sed omni fere tempore, ut

ut homines, coeunt, aliaque iterum, ut inſecta, tempore autumni hoc opus perficiunt, ſuaque ouula deponunt. Modus coeundi varius eſt, ſic animalia quadrupeda et aues a tergo feminam inſcendunt, alia v. g. echinus et hyſtrix, ut homines, veneream rem tractant, aliisque alius modus eſt. Ratione foecunditatis animalia etiam variant; ita homo, cetus, elephantus, equus cet. unum ut plurimum gerunt foetum, alia autem in primis parua animalia, ut feles, et canes, plures foetus edere, aliaque multo minora, ut inſecta, numeroſam prolem progignere ſolent. Alia ſunt viuipara, hocque tantum maioribus et quadrupedibus animalibus conceſſum eſt, alia autem ſunt ouipara, idque auibus et inſectis proprium eſt; interdum vero et exceptio valet, e. g. lacerta ad illud genus pertinet, quod ouiparum et viuiparum ſimul eſt: ouula enim habet, haec autem in utero fouens, viuos tandem foetus excludit. Quod conceptionem concernit, haec itidem variat. Sic columbinum et ouillum genus ter et quater coitum repetunt, priusquam concipiunt, alia animalia, ut ſues et canes, unico coitu hoc perficiunt. Amor animalium feruidiſſimus omnium affectus eſt. Mares nimirum ante coitum atque feminae poſt partum quaſi ferociunt. Sic equus periculoſe undique calcitrat, ſeque ipſos dentibus aggrediuntur. Geſtationis tempus etiam diuerſum eſt: Sic canes ſexaginta dies, ſues quinque, camelus vero undecim menſes, aliaque animalia plus minusue tempus foetum in utero gerunt. Quod foetus nunc formationem in utero concernit, Cl. Auctor ſtatuit, hanc in viuiparis uno eodemque modo perfici, cumque hominis formatione conuenire, hanc autem ſecundum rationem formationis foetus in ouo fieri, de qua proinde ſuccinctam nobis ſecundum optimos obſeruatores exhibet relationem. Modus pariendi itidem variat; Sic equa facillime pedibusque inſiſtens parit, atque alia, dum

p. 159.
p. 160.
p. 163.

 iacent,

iacent, partum edunt. Eodem etiam modo alia pedibus insistentia, alia iacendo ubera praebent, atque omnium animalium feminae pullos suos defendunt, nutriunt et amant, potior autem sexus eos relinquit, nec ullum amoris signum erga eosdem dare, imo interdum eos etiam occidere solet.

p. 165. Quodlibet animal talem victum quaerit, qui cum materia, ex qua constat, congruit, quiue ad partes, ex quibus masticationis et digestionis organa constant, quadrat. Camelus v. g. plantis locorum arenosorum contentus est, bouilloque contra generi opima relinquit prata. Alia, ut leo et canes, carnibus vescuntur, aliaque, ut complures aues, grana de-
p. 167. glutiunt. Domicilium vel ad necessitatem, victum adquirendi, sese adcommodat, vel animal hunc illumue locum inhabitat, quo pullos secure procreare, securumque ipsum ibi esse possit. Ita non nulla in aqua, quaedam tantum in terra domicilia habent, ibidemque vitam transigunt, alia autem, ut sic dicta amphibia, in terra et aqua simul viuunt, inque terra
p. 168. habitant, in aqua autem victum quaerunt. Et color animalium diuersus est, hicque in primis a sanguinis qualitate dependet, mutationemque patitur, prout regio annique tempus variat.

p. 169. Cuilibet animali propria etiam vox est, ita tamen, ut cuncta, quae organis ad edendam vocem destituuntur, muta, ut pisces, inueniantur.

p. 170. Dormiunt animalia, multaque, ut equus, bos, canis cet. somniare adeo videntur.

p. 171. Mouent se, animalia atque aliter quidem, quam homo. Ita multa quatuor pedibus incedunt, ut quadrupeda, alia, ut aues, volant, alia v. g. insecta repunt, alia, ut pisces natant, atque ratione motus multum hic inter se variare solent, prout organa nimirum ad suscipiendum motum apta se habeant.

p. 179. Quod actiones animalium concernit, Noster animalibus cogitationes non derogat, sed dicit, passeres v. g.

v. g. alius vocis accentum edere, ſi grana tritici, neque ita, ſi hordei inuenerint. Atque ad naturalem inſtinctum quod attinet, cuilibet animali ſuas eſſe actiones, dicit, ita, ut e. g. urſa, ſi quis hanc perſequitur, pullos ore tenens ſecuritatem fuga quaerat, aut, ſi cedere nequeat, arborem confeſtim ſcandat. Praeterea et ideae rerum corporalium brutis adſcri- p. 183. buntur, ita, ut quid gratum quidue ingratum ſit, haec ſciant. e. g. canis baculum, quocum verberatus fuit, timet, atque priſtinus hominis irati geſtus ei terrorem incutit.

Tandem et ipſae animalium partes inſigniter va- p. 189. riant, v. g. non nulla capite rotundo, ut feles, aliaque in longum porrecto, ut ſues, gaudent. Alia eſt ſtructura oculi quadrupedibus, quam auibus, hisque alia iterum, quam piſcibus eſt, atque prout partes variant, ita etiam ad varias animalium actiones argumentari licet.

Progredimur ad ipſam quadrupedum hiſtoriam, breuius nos expedientes, cum multa, quae iam dicta ſunt, huc transferri poſſint. Secundum ordinem, p. 204. quem Cl. Auctor de diuerſitate animalium quadrupedum viuiparorum exhibet, omnia haec in ungulata et digitata unguiculata diuiduntur. Prior claſſis ungulata continens, in quinque iterum diuiditur ordines, quorum primus ſolidipeda ſiſtit. Equinum e. g. ge- p. 227. nus huc pertinens, pedibus quatuor, ungula rotunda, nec ſulcata ſuccinctis, iuba longa, cornibus nullis, auribus erectis paruis, cauda capillata deſcribitur. Alter ordo biſulca tradit. Horum pedes un- p. 252. gulis biſulcis terminantur. Omnia haec ſunt cornuta, excepto ſuum genere. Omnia cornuta ruminant, nec vice autem verſa. Omne animal ruminans ſtomacho multipliciter diuiſo gaudet atque dentibus inciſiuis ſuperioribus caret, leporum genere excepto. Vbera inter pedes locantur. In maxilla inferiori ſex vel octo dentes molares reperiuntur.

 Calci-

calcitrant ut ungulata non ſulcata. Exemplo bouillum genus eſſe poteſt.

p. 368. Tertium ordinem triſulca conſtituunt, rhinocerosque unicus huius ordinis eſt: nudus hic, magnitudine bouem ſuperans, breue cornu coniforme in naſo gerit.

p. 372. Quartus ordo unicum tetrachelon hippopotamum ſcilicet ſiſtit. Animal hoc binis dentibus craſſis, prominentibus, in maxilla ſuperiori inciſiuis, in inferiori vero nullis; corpore nudo cancellato; figura ſuis; atque magnitudine bouis iuuenci ſeſe exhibet.

p. 374. Tandem elephantus, animalium terreſtrium maximum, pentachelon, proboſcide longa, cartilaginoſa; uberibus binis inter pedes anteriores locatis; cute nuda, non piloſa; dentibusque caninis longis, prominentibus unice quintum ordinem conſtituit.

p. 382. Poſterior Claſſis digitata unguiculata continet, atque in ſex iterum ordines diuiditur. De animalibus hiſce in genere notandum eſt, cuncta planta pedis nuda incedere, pedumque anteriorum digitos unguibus donatos eſſe. Omnia animalia digitata piloſa, quorſum etiam, ob immixtos pilos aculeata, loricata cet. referuntur, ſunt viuipara, omnia autem, quae
p. 383. non hirſuta, ouipara eſſe ſolent. Quod ordines concernit, horum primus monodactyla exhibet; huc e. g. ſpectat unicum animal tamandua ſiue coatus americana alba. Huius animalis pedum anteriorum pars extrema uno digito craſſo, lato, curuo et acuminato terminatur, cumque urſis formicariis iſthoc fere conuenit, capite tamen rotundiore et breuiore, auribus minoribus, oculis paulo maioribus, maxillaque inferiore prolongata, lingua pariter longa et gracili ad capiendas formicas apta, humeris amplioribus, pedibus poſterioribus pentadactylis, pilis albis quaſi lanuginoſis, atque cauda ſubſcriſpa deſcribitur.

p. 384. Secundi ordinis didactyla ſunt, hucque camelorum e. g. genus pertinet. Ruminans hoc non cornutum,

nutum, labra ſulcata, pedes in duos digitos diuiſos, caput paruum, collum longum, pedes nodoſos, gibbumque piloſum in dorſo et pectore habet.

Tertium ordinem tridactyla conſtituunt. e. g. Ignauorum genus, Ai, ob lentum greſſum atque ob ſegnitiem in quibuscunque actionibus conſpicuam ita nominatum eo refertur. Foliis viuit arboresque ei domicilio ſunt. Pedes anteriores poſterioribus multo longiores, ſingulumque tribus digitis praeditum, nullisque auribus inſtructum. p. 391.

Quartus ordo tetradactyla exhibet, haecque ſunt vel loricata vel piloſa. Ad loricata v. g. pertinet tamandua cataphracta. Huic animali, nullos dentes habenti, ob alimentum, quod formicae praebent, atque ob linguam cum urſis formicariis conuenientem nomen iſthoc imponitur. Reperitur in regno Siam inque inſula formoſa. Capite longo, ore tenui, oculis valde pellucidis, auribusque planis et paruis incedit, atque ita ſe contrahere valet, ut figura eius diſtingui plane nequeat. Lorica ſquamoſa ob omni impetu hoſtili illud defendit. Piloſis vero tetradactylis in primis familia cauiarum annumeratur, quarum aliae, ut cuniculus americanus ſ. mus indicus, pilis tantum, alia ſetis, inſtructae ſunt, ut cuniculus echinatus e freto Hudſoniano. p. 395. p. 401.

Quintus ordo pentadactyla continet. Huc v. g. ſpectat leporinum genus, cuius pedes anteriores quinque poſteriores quatuor digitos habent. Aures graciles longae ſunt. Medium labii ſuperioris diuiditur. Oculi absque palpebris, cauda breuis, planta pedis piloſa, dentes maxillae ſuperioris inciſiui duplices, inferiorisque valde parui ſunt. p. 406.

Sextus denique ordo animalia pedibus pinnatis, horum ſcilicet digitis pellicula, ut in auibus aquaticis, coniunctis exhibet. Exemplo caſtor eſt; animal hocce paruum nec ponderoſum, pilis longis et paruis, capite et oculis itidem paruis, auribusque, ut in p. 564.

 lutra,

lutra, paruis, rotundis, externe pilosis, interne nudis esse solet. In utraque eius maxilla bini dentes coloris fere crocei, fortes incisiui inueniuntur, quorum pars superior valde acuta atque, ut in muribus, serrata est. De reliquo sedecim dentibus molaribus gaudet, ac in unoquoque pede quinque digitos habet, quorum posteriores pellicula tantum coniunguntur. Anteriores enim ad arripiendum alimentum ei dati sunt, hique rotundi, obtusi, posteriores vero caui esse solent. Cauda eius in superiori parte glabra non pilosa, nigra crassa, squamosa, oualis ac valde pinguedinosa est.

Finita hac animalium quadrupedum historia, librorum tandem a Cl. Auctore citatorum catalogus, simulque iconum ab eodem affixarum explicatio subnectitur; quarum quidem magnitudo cum pretio libri accommodanda esset, tanta non est, quae partes praecipuas distincte sistere, et veras ideas excitare possit.

III.

Tentamen medicum de variis calculorum biliarium speciebus diuersoque ab ipsis pendentium morborum genere. Auctore IOANNE PETRO SABATIER et Praeside FRANCISCO IMBERT. Monspelii apud Ioannem Martel. 1758. 8. pl. 13. dimidiat.

Dissertatio haec in octo capita diuisa, in primo non nulla circa biliares calculos exhibet obseruata et experimenta; secundo frequentem biliarium calculorum in humano corpore procreationem enarrat; tertio de characteristicis felleorum calculorum attributis, quarto de quibusdam accidentalibus eorundem qualitatibus agit; quinto distinctionem inter vere biliares et intestinales calculos constituit; sexto felleorum

leorum calculorum in variis cauitatibus ductibusque situs ac dispositionis diuersitatem sistit; septimo illorum petrificationis opus exponit, et octauo denique breuem morborum a calculis felleis oriundorum historiam tradit. - Quod ad obseruationes primo capite contentas attinet, non paucos calculos biliares, hosque in primis diuersae magnitudinis in duodeno non solum, verum in ductu etiam cystico et vesicula fellea a se repertos fuisse, Cl. Auctor refert, quid? quod p. 7.
lapidis meminit tanti, qui feminae cuidam, passione iliaca ob hanc causam affectae, posthac sanatae, per anum exiit, et figuram crassitiemue oui gallinacei aequauit: De complurium post modum calculorum egressione p. 13.
per anum mentionem facit, ultimaque tandem obseruatione in aperto quodam cadauere vesiculam felleam, tertia parte grandiorem et longiorem, inque ea octoginta quinque calculos sese reperiisse perhibet.

Cum calculis biliaribus experimenta Cl. Auctor p. 14.
instituit, istosque in puluerem redactos, cum bile exsiccata, itidem in puluerem redacta, plenarie conuenisse, pondere leues, cumque urinariis calculis comparatos, his multo leuiores fuisse, atque eorum plurimos aquae innatasse, peneque omnes candelae admotos ignem concepisse, obseruauit.

Ad biliarium calculorum in humano corpore ge- p. 16.
nerationem Noster accedens, complurium medicorum, qui in cadaueribus eiusmodi calculos repererunt, facit mentionem, atque ex crebris horum obseruationibus colligit, frequentem omnino dari lapidum istorum generationem. Prae reliquis in hoc capite notatu digna legitur, a Cl. Auctore adducta obseruatio * Ill. HALLERI, qua Gottingenses raro cal- p. 23.
culis urinariis, frequenter vero biliaribus esse obnoxios adnotauit, inde calculos hos habito respectu climatum populariter grassari posse, et quod alii iam obserua-

* Opusc. pathol. Lausan. 1755. 8. Obs. 33. pag. 70. et Comment. nostr. Vol. V. Part. I. p. 89.

obſeruarunt, in accolis nimirum fluuiorum ſaepiſſime reperiri eosdem, Noſter adſerit. Diſtinguunt ſe iſti calculi ab aliis, in corpore humano reperiundis, materie, ex qua conflati ſunt, bilioſa, porro ponderis leuitate, tandemque ignem concipiendi facultate, hosque characteres nulli, niſi calculo biliari proprios eſſe, experimenta confirmant.

p. 28. Variant quodam modo lapides biliares reſpectu coloris, ſuperficiei, craſſitiei et figurae. Ita enim non nulli luteoli, ſubuirides alii, aliique rurſus atri deprehenduntur. Plurium horum lapidum laeuigata, aliorum inaequalis aliorumque aſpera eſt ſuperficies. Nec etiam omnes unam eandemque habent craſſitiem. Ita plurimi granorum milii et lenticularum magnitudine excernuntur, alii autem maiores fabam, oleam maiorem, imo et interdum ouulum gallinaceum aequantes cum faecibus exeunt. Triplex tandem, dictitante Noſtro, lapidum memoratorum figura eſſe ſolet: multi nimirum facie multiplici ſeſe oſtendunt, hique, ut Cl. Auctor obſeruauit, nunquam ſolitarii exiſtunt, ſed inter ſe inuicem conglomerati eſſe videntur. Alii facie hac deſtituti praelongi aut ouati, raro globoſi obſeruantur, hique ut plurimum craſſo aut mediocri volumine praediti, ſemper ſolitarii deprehenduntur. Tandem et calculi biliares viſi fuerunt, qui ſolitarii, nec multiplici unquam facie donati, ut canales perforati in conſpectum prodierunt.

p. 33. At vero cum et calculi reperiantur, quorum ortus in inteſtinis eſſe ſolet, quiue primo intuitu, ſiue in inteſtinis demortuorum inueniantur, ſiue a viuis excernantur, cum calculis felleis confundi facile poſſint, notandum id circo eſt, inteſtinales calculos, in aquam proiectos, huic non innatare, neque flammam concipere, nec etiam in puluerem redactos bili cyſticae ſimiles eſſe, nullumque praeterea deguſtatos amaritiei ſenſum excitare, atque morbos tandem a

calculis

calculis biliaribus ortos, alia aliaque a calculis inteſti-
nalibus inductos morbos concomitari ſymptomata.

Veſicula fellea, ductus cyſticus ac choledochus p. 38.
inteſtinorumque cauum loca ſunt, in quibus calculi
iſti remorantur, horum autem conditio inde pen-
dentium morborum ſiſtit diuerſitatem. Calculi e. g.
longiores et ouati ſi tranſuerſim in cyſtide ponuntur,
aegris plerumque mortem conciliant, atque eorum
alii in inteſtina delapſi, ſi eum locum, ubi valuula il-
la coli eſt, occludunt, talia producunt ſymptomata,
quibus haud raro confundi poſſunt medentes, atque
paucis, prout ſuperficies calculorum eorundemque
moles variat, ita etiam ſymptomata nec non morbo-
rum plerumque ſe habent exitus.

Quod ipſum calculorum generationis opus con- p. 42.
cernit, Cl. Auctor ſtatuit, generari lapides in veſicu-
la fellea, bilemque quidem ſpiſſam ac tenacem gene-
rationis huius cauſam ſuppeditare, ex hac ipſa autem
ſola haud unquam procreari calculos. Largitur nimi-
rum, ut Noſter putat, bilis ſpiſſae ac tenacis particu-
la fundamentum, cui ſenſim ſenſimque ab aduenien-
te bile accreſcunt lamellae, quae ſi quotidie apponun-
tur, inſignis demum magnitudinis calculum ſiſtunt.
Itaque bilem tenacem calculorum quidem nucleum,
minime vero totius calculi compagem conſtituere, ex
Noſtri ſententia ſtatuendum eſt.

Finita hac felleorum lapidum theoria, morbo p. 49.
rum etiam inde oriundorum fit mentio, horumque
tres conſtituuntur claſſes. Prima ſcilicet morbos a
calculis in veſicula fellea habitantibus continet; alte-
ra morbos a calculis in veſiculae collo, ductu cyſtico
et choledocho haerentibus exhibet; atque tandem
tertia morbos a biliaribus calculis in inteſtina delapſis
breuiter recenſet. Primae claſſis morbos quadrupli-
ces eſſe, icterum nempe, bilioſum veſiculae felleae
hydropem, illius inflammationem, eiusdemque tan-
dem membranarum rupturam a calculis in veſiculae

cauo

cauo exiſtentibus produci, Cl. Auctor oſtendit. Icterus oritur, ſi calculi viam ad ductum cyſticum obturant, unde igitur bilis primo accumulatur, tandemque ad venam cauam refluens in exteriori corporis habitu diſpergitur. Cauſa hac diſquiſita, ſymptomata ictericis ſolemnia recenſentur, ſigna diagnoſtica exponuntur, atque huius mali curatio ſubnectitur; quam calculorum expulſio, urgentium ſymptomatum mitigatio, praecauendaque eorum generatio abſoluit.

p. 67. Sub veſiculae felleae hydrope bilioſo Cl. Auctor intelligit inflatam et a congeſta exſuperanteque bile praeter modum tumentem veſiculam, cuius mali ortum in calculis cauum veſiculae occludentibus ponit. Accedit et hoc, quod via ex veſicula ad duodenum penitus praecluſa, bilis interim maiori, ac in naturali ſtatu fieri ſolet, copia ſecreta per bibula vaſorum oſcula reſorberi ſufficienter nequeat, unde bilis continuo affluens, nec tamen ſatis reſorpta, ita coaceruatur, ut veſicula in immenſam ſaepe magnitudinem excreſcat, multaque ac ſingularia hinc ſymptomata producantur, quae eo maiorem attentionem merentur, quo magis veſicula haec extenditur, atque eiusdem membranae attenuantur. Ne igitur in curando hocce malo errores poſtea vix corrigendi committantur, Noſter ideo certum atque pathognomicon conſtituit ſignum, nimirum hypochondrii dextri tumorem, qui digitis prementibus facile obediat intropulſus et mobilis. Huius dein hydropis prognoſin Cl. Auctor exhibens, illum hydropem, qui veſiculae dilaceratione aut huius vicinarumque partium inflammatione finitur, periculoſum, qui vero, calculis in inteſtina delatis et excretis, diarrhoea millioſa terminatur, non adeo periculoſum eſſe, curationemque adhuc admittere exponit, ad quam proinde obtinendam remedia et auxilia non contemnenda commendat.

Cum

Cum antecedenti veſiculae felleae morbo ſaepe ſimul eiusdem veſiculae inflammatio, quae a Cl. Auctore *cyſtitis* nuncupatur coniuncta eſt, interdum autem et absque illa ſola haec deprehenditur, utrumque tamen malum ab aſperis anguloſisque calculis veſiculam irritantibus ortum ducit, inque arteriarum cyſticarum ac venae portarum ramificationum, veſiculam hanc perreptantium, extremis ſedem habet. Inter ſigna, quae huic inflammationi cum aliis communia ſunt, prae reliquis icterus tumorue hypochondrii dextri, calculos tactu manifeſtans et cum febre acuta coniunctus, inflammationis huius diagnoſin praebet, cuius euentus, ut in aliis inflammatoriis morbis, obſeruatur. Vel enim reſoluitur, vel in ſuppurationem abit, vel tandem gangraena ſphaceloque finitur, raro autem ſcirrhoſa fit inflammata veſicula, frequentius contra ſuppurationem mire hic variantem, atque ea propter multa, nec non mirifica ſymptomata nouosque ſaepe morbos producentem ſubit. Prout autem locus eſt, in quem pus euacuatur, ita etiam ſuppurationis deprehenditur exitus, illaque vel in ſanitatem, vel in alium morbum, vel denique mortem abſolute aduenientem tendit. Praeter conſuetam, inflammatorios morbos curandi, methodum, venaeſectionem nempe, diaetam tenuem, diluentem, refrigerantem, potum largum remediaque lenientia, hic in primis clyſmata emollientia atque neceſſaria illa externe applicanda fomenta relaxantia, leniſſimaque tandem, inflammatione mitigata, commendantur cathartica; quibus cunctis, fruſtra tentatis, morbo nimirum in ſuppurationem abiente, huius ideo ſubnectitur curatio, aut artificioſa demum, ad exteriora ſi vergit tumor, ſuadetur puris extractio. p. 74.

Vltimus ipſius veſiculae ab intus contentis calculis obortus morbus eſt eius ruptura. Cum autem ſecundum Noſtri ſententiam nulla huius mali haberi poſſit diagnoſis, iſtud tantum nominaſſe ei ſufficit, p. 87.

atque

atque ad alteram horum morborum claſſem, morbos nimirum a calculis in veſiculae collo, ductu cyſtico et choledocho haerentibus ortos tranſit.

p. 89. Praeter icterum, hydropem cyſtidis bilioſum ac inflammationem, a calculis etiam in ductibus nominatis oriundam iamque pertractatam, ſolius duntaxat colicae hepaticae mentionem facit Cl. Auctor, quam duplicem eſſe, ſpuriam nempe, hancque mitiorem a calculis in cyſtide productam, nec non alteram atrociorem hancque veram a calculis in cyſtico vel choledocho ductu haerentibus oriri perhibet. Praeter ſymptomata multis aliis ſolemnia, bene autem hic collata, regionis veſiculae felleae dolor acutus, fixus, profundus, certis interuallis exacerbatus, ictero flauo ſaepiusque nigro ſtipatus certam huius colicae largitur diagnoſin. Peſſima ſemper colica iſta ominatur; plurimi namque ea vexati iugulantur, aut ſi mortem effugiunt, aliis tamen inde oriundis morbis v. g. hydropi aſciti cet. obnoxii ſunt, et tandem pereunt. Ad curandam hanc colicam praeter venaeſectionem, enemata internaque remedia lenientia, oleoſa et opiata, hic in primis externa, fomenta nimirum, linimenta ac balnea emollientia applicari, aperientia autem et actiua illa remedia omitti prorſus iubet.

p. 99. Tertia tandem ultimaque claſſis, morbos a calculis in inteſtina delatis ortos continens, breuiter commemorat, a calculis in inteſtina deductis vagos dolores colicos, inflammationes, choleram, dyſenterias pertinaces, haemorrhagias per anum, paſſionem iliacam, teneſmum faecumque remoram produci, ſolisque catharticis mitioribus enematibusque frequenter iniectis calculorum horum expulſionem tentandam eſſe praecipit.

IV.

IV.

GVILIELMI HENRICI KRAMERI Phil. et Medic. Doct. Elenchus Vegetabilium, et Animalium, per Auſtriam inferiorem obſeruatorum, ſiſtens ea in Claſſes, et Ordines, Genera et Species redacta. Viennae, Pragae et Tergeſti. 1756. 1 alph. 3 pl. tab. aen. unica.

Quae fuit induſtria plurium celeberrimorum virorum, qua plantas, aliasque res naturales per patriam, vel regiones, quas aut peragrarunt, aut inhabitarunt, obuias, et diſperſas, annotarent, atque ſedulo deſcriberent, quaeque eſſent priuati, publici iuris facerent, eam iam imitatus Cl. Auctor, Auſtriam inferiorem, in qua degit, *Leytaepontanae paruulae* Praef. *urbis*, uti fatetur, *nec neceſſaria ad rerum naturalium ſcrutatricem vitam prolongandam ſubminiſtrantis phyſicus* perſcrutatus eſt, Floramque ac Faunam illius regionis pari munere illuſtrauit: *non largiter effuſo a principibus aere*, *nec ſocietatis cuiusdam impenſis* ſe adiutum fuiſſe dolet quidem, ſed idcirco eidem tribuenda videtur laus et gloria maior, quod priuato zelo ductus id operis in ſe ſuſcipere voluerit. Illuſtri Nomini VAN SWIETEN dicatum opuſculum in parte prima ad methodum LINNAEI exponit genera plantarum quingenta quatuor, ſpeciebus, quas ibi vidit, ſummo ſtudio definitis; non vero indigenas ſolum plantas, ſed eas etiam, quae in hortis magnatum aſſeruantur, exoticas ſub ſe comprehendit; videas enim ibi recenſitas Cannam Indicam, Iuſtitiam, Ipomoeam, Aloen cet. Pars altera ſeptuaginta octo continet genera p. 308. animalium ſecundum idem ſyſtema diſpoſita, nec haec ſemper Auſtriae inquilina, ſed ſimias, leones cet. complectitur, quinimo Rhinocerotem anno 1750 p. 317. Viennae a Batauo allatum habet. De Aegagropilis p. 320. obſeruationem adiecit oppido raram: *genuinas ſiquidem*

dem esse figurae oblongae, intus fibrosas, fusco viridis coloris; externe pellicula nigra, instar vernicis splendente tectas; has in rupicapris, Alpes Athamanta siue Meo Officin. carentes inhabitantibus, nunquam inueniri, quae tamen in aliis, hac radice fibris obsita pascentibus, saepe reperirentur: unde et harum pilarum originem, atque effectum emmenagogum declarat; *cum nec crusta lapidea illis superinducta sit, verum ex meris fibris radicis Athamanthae (quod praeter dicta sapor, ac odor proderet) mediante muco oesophagi, et ventriculi rupicaprarum in formam farciminis, non pilae, sicut adulterata, compactis constarent; non ad calculos animalium, seu regnum minerale referri, sed Florae restitui debere* autumat.

p. 381. Animalium duo constituit noua genera, quorum primum ex auium classe, et ordine passerum, *pratincolae* nomine insignitum, adiecta icone illustrauit, eiusque characterem genericum sic definit: *Rostrum ad latera parum compressum, maxilla superiore apice adunco; femora seminuda, pedes tetractyli, postico anticis duplo minore, cauda bifurca. Alae longissimae, compli-*
p. 396. *catae, caudam fere eminentes.* Alterum ex ordine piscium malacopterygiorum, quod cum cauernas subterraneas luce carentes potissimum inhabitet, *Vmbram* vocauit, eiusque characterem genericum adiecit: *Membrana branchiostega ossiculorum sex. Dentes in maxillis, palato. Oculus in utroque latere unus, pinnae vertebrales duae, dorsi unica ossiculis suffulta, in medio fere dorsi sita, nec a capite ad caudam extensa.* Optandum omnino est, ut filius, qui patris laboriosissimi vestigia premit, melioribus subsidiis in colenda historia naturali sustineatur.

V.

V.

CHRISTIAN GOTTLIEB LVDWIG, P. P. O. Lipſienſ. Inſtitutiones hiſtorico phyſicae Regni vegetabilis, praelectionibus Academicis accommodatae. Editio altera aucta et emendata. Lipſiae apud I. F. Gleditſch. 1757. 8. plag. 18.

Quos anno 1738 prima vice euulgauit Cl. LVDWIG aphoriſmos botanicos, breues ad modum atque concinnos, mutatos, multumque auctiores, titulo Inſtitutionum an. 1742. edidit, nunc denuo typis mandauit. In qua editione ordinem tractationis, diu probatum, haud mutatum quidem retinuit, multa vero correxit, alia expunxit, alia, in primis, quae his diebus inuenta fuerunt, addidit, definitiones praeſertim partium plantae accuratiores concinnauit, ſimulque optimos fontes, citatis ſtudioſe Auctorum ſcriptis, hinc inde annotauit. Vt vero luculentius pateat, hanc auctam et emendatam eſſe editionem, quaedam ſigillatim annotemus. Contra fundamentum diuiſionis trium regnorum, a LIN- p. 4.
NAEO aſſumptum, bene monuit, vitam et incrementum plantarum in uno eodemque motu fluidorum per ſolida conſiſtere, et ſenſus, qui corporibus, quatenus ab obiectis externis mouentur, conceditur, ſimili ratione per definitas fluidi, in vaſis moti, mutationes declarari poſſe. Et licet, ut alii ſtatuerunt, fabrica ſimilaris in congregatione particularum mineralibus propria ſit, telaque cellularis motum ſuccorum in vegetabilibus, ac fabrica vaſculoſa eundem in animalibus dirigat perficiatque; mineralia porro igne, vegetabilia aere per ignem animato, animalia proprio ſpiritu moueantur, tamen cum hae differentiae cognitae partim difficillimae, partim in limitibus, conſtituendis vagae deprehendantur, antea propoſitum,

fundamentum, in forma externa mutabili vel persistente, ac loco motiua facultate positum, denuo as-
p. 6. sumsit Noster atque retinuit. Retinuit quoque consuetum naturae regnorum numerum, et nec aqueo WALLERII, nec igneo DENSONIS illum augendum esse, existimauit; obiecta enim huc relata vel ad congressum elementorum in mixtione perficienda, vel ad minerale regnum, vel ad arte facta optime reduci possunt, immo debent.

p. 20. Differentiam radicum mutata paulo ratione proposuit; assumsit quidem et nunc radices dari caudice vel tenuiores vel crassiores, ultimis autem generale nomen tuberosarum dedit, harumque species, caulescentes et nodosas, quae tuberosis strictissimo in sensu conueniunt, fibras in omni superficie adnatas ostendere, illas vero vel ex parte caudici opposita, ut in transuersis et bulbosis*, vel ad caput radicis carnosae ex nodo, inter caudicem et radicis crassio-
p. 22. rem partem formato, eius modi protrudere, assumsit, hasque speciali nomine comosas, et a figura crassioris partis testiculatas, palmatas, et squamosas ad-
p. 25. pellauit. Folia in primaria et accessoria diuidit, priora folii nomen retinent, posteriora, quae vel petiolos succingunt, vel colore viridi non conspicua sunt, bracteae, stipulaeque dicuntur. Nerui et venae no-
p. 26. men, minus accurate hactenus determinatum, ita forte determinari posse, docuit, ut costae folii eminens diuisio neruus, pellucens vero vena nominetur. Foliis

* Bulbosas radices Cl. Auctor denuo, ut antea fecit, in squamosam, tunicatam et solidam distinguit, et Lilium, Tulipam, Crocumque exempli loco adducit. Verum dubitamus, an radix detur bulbosa solida; Crocus omnino eam tunicatam habet, id, quod non modo ex siccis externisque laminis, quae sponte separantur, elucescit, sed et media, solida visa substantia, in veras tunicas, crassas modo, potest separari.

Foliis articulatis, ubi unum ex altero producitur, p. 28.
distinctionis nota praesente, pyxidata addidit, in
quibus folium in foueam alterius quasi immittitur; sic
et ab oppositis distycha separauit, quae oppositis sem-
per lateribus caudicis vel ramorum accrescunt. Den- p. 31.
tata, crenata, serrata, ciliata, et spinosa seorsim con-
siderauit, curatiusque definiuit. Pilos quoque et p. 36.
glandulas, quae tubercula humore exsudante conspi-
cua dicuntur, nunc adduxit; spicae subdiuisiones
tradidit, dum illam seminum, umbellae similem, fa-
sciculum, globosam autem, florum capitulum adpel-
lauit; Calicis species sigillatim etiam exposuit; spatha p. 4
itaque est calix, vaginam longitudinaliter fissam refe-
rens, gluma autem calix rigidior graminum, amen-
tum series squamarum, filamento centrali adhaeren-
tium; calyptram in muscis, in fungis voluam pro
calicis synonymo assumsit. Florem, qui stamina p. 51.
modo continet, a variis, minus recte, sterilem no-
minari monuit, cum ille potius sterilis dicendus sit,
qui corollam solam, nec staminibus, nec pistillis re-
fertam, sistit et eunuchus est. In capsulis praeter
valuas, septum quoque et suturam descripsit, prius
est paries intermedius, qui cauum capsulae, semina
suscipiens, in caua minora siue loculos distinguit, su-
tura autem linea vocatur, quae fissurae, in maturita-
te succedentis, vestigia ostendit. Dubios tandem
baccam inter atque drupam limites nouo forte funda-
mento determinare nos posse, docuit, dum drupae
nucem, pomo cartilaginea loculamenta, baccae au-
tem semina sparsa tribuamus, verum et hic incertos
esse limites, ipse Cl. Auctor fatetur.

In Cap. II. de diuersis plantarum methodis agens, p. 60.
Auctorum, quos excitauit, scripta, in notis accurate
annotauit, fundamenta diuisionum sollicite, ast stri-
ctim recensuit, et catalogum Auctorum auxit. Ex
veteribus nunc etiam ZALVZIANSKIVM, ex illis,
qui partim Raianam methodum secuti, partim in ea

 perfectius

perfectius elaboranda occupati fuerunt, HEISTERVM atque HALLERVM commemorauit; BOERHAAVII methodo inhaesit MORANDVS et ERNSTINGIVS, Cl. Auctoris methodum Riuino-Linnaeanam adſumſerunt WEDELIVS et BOEHMERVS. Tournefortiana uſus quoque fuit VALENTINI, PLVMIERIVS, cum Riuiniana eam coniunxit KRAMERVS, auxit vero parum SEGVIERIVS. Inter illos, qui LINNAEI veſtigia preſſerunt, in primis excitatur GRONOVIVS, DALIBARDVS atque HILLIVS, qui in fungis, muſcis, plantisque ſubmarinis plura noua genera condidit. ROYENI methodum adſumſit GMELINVS. Nouas praeterea exhibuerunt WACHENDORFIVS, GLEDITSCHIVS et de SAVVAGES. Inter particulares methodicos, qui gramina, fungos et ſ. p. pertractarant, MONTIVM quoque, GLEDITSCHIVM, BATTARRAM, KLEINIVM atque DONATI excitauit.

p. 72. In III. et IV. Capite, quibus de Generibus et Speciebus locutus fuit, ante ſtabilitas regulas fere ubique retinuit, ſelectiora autem exempla hinc inde annotauit; de nominibus, quae generibus, ſi duo in unum coguntur, imponenda ſunt, aliter nunc ſenſit, et ne
p. 85. nimia nominum mutatio, dum ſemper tertium nouumque, ut Rumicis, Achilleae, eligendum ſit, moleſta inſtituatur, potioris generis primarium nomen ſtare et retineri poſſe, Lauendulae aliarumque exemplo docuit, ſimulque etiam monuit, ea nomina, quae graeca et latina lingua eandem ideam exprimunt, diuerſis generibus minime tribuenda, ſed ut ſynonyma conſideranda eſſe, ut auena et bromos, lentiſcus et
p. 98. ſchinus. Nouorum vegetabilium ortum, dum vel plantae diuerſi generis, vel congeneres ad nouum corpus vegetabile conſtituendum concurrunt, et hybridas plantas efformant, ex obſeruationibus in primis LINNAEI adſumſit; huius Cl. Viri compendiaria nomina, triuialia dicta, in deſignandis ſpeciebus admit-

admittit, et in omnibus plantis euidentes dari characteres, ex quibus nomina specifica compendiaria possint desumi, asseruit, ac exemplis comprobauit. Ita e. gr. dici posset Mollugo foliis oppositis, tetraphylla, pentaphylla, verticillata.

Cap. V. de methodo plantarum propria inscribi- p. 101.
tur, inque eodem floris monopetali compositi characterem accuratius determinauit, dum non solum communi calici, sed et thalamo communi plures flosculos adhaerere posse monuit; corollas horum flosculorum, lingulatorum et tubulosorum speciatim definiuit, thalami varias proprietates commemorauit, et regularitatis characteres non tantum ex corolla, sed etiam pistilli staminumque declinato situ cognoscendos esse, Amaryllidis exemplo declarauit. In tabulis, quas ut specimen suae methodi denuo adiecit, alios saepe characteres adduxit, ac in primis ad corollae proprietates prius, quam ad fructum, respexit. Plantas marinas ex vegetabilium numero eximendas, et ut opus polyporum considerandas esse, de non p. 134.
nullis quidem, non vero omnibus concessit, hinc corallia, madreporas cet. vegetabilibus adhuc adnumerauit.

In Partis secundae, qua Physicam vegetabilium p. 160.
pertractauit, Cap. I. easdem generales notiones, in Cap. II. autem varias nouas ideas inuenimus. Ita cuticulam animali et vegetabili corpori quidem conuenire, ast pilos, glandulas, et alia, quae superficiem inaequalem reddunt, ex profundiori sede propullulare, affirmauit, simulque docuit, caua plantarum, ut sunt capsulae et fructuum loculi, simili tenui obducta esse membrana, quae ad fabricam cuticulae proxime accedit, et ab externa non adeo differt, quam in animalibus. Telae cellularis usum et dignitatem curatius exposuit, illamque non tantum mouendis, sed et mutandis elaborandisque succis inseruire, recte statuit. Vascula vario modo inter se

 coire,

coire, et anaſtomoſes efficere, in quibus contextus celluloſus, intus contentus, cum oppoſitis communicat, et ſuccorum progreſſui fauet, nunc oſtendit; ſpirales autem fiſtulas peculiarem quidem vegetationis mechaniſmum oſtendere concedit, an vero aereae dici queant, aerique tantum pateant, in dubio adhuc relinquit.

p. 174. Cap. III. de partibus vegetabilium fluidis differens, nunc in primis contendit, humum, praeter terreas, ſalinas quoque et oleoſas partes continere, quae quidem ex variis corporibus motu inteſtino et putredine reſolutae, terraeque unitae, et mediante aqua extractae, unguinoſum ſuccum praebent, qui vero in crudo ſtatu a plantis ſuſcipi non poteſt, niſi in aerem eleuetur, nouas reſolutiones et mixtiones ſubiret, et ſubtiliſatus iterum in terram praecipitaretur; hinc fertilitatem terrae ex aere repetendam eſſe, concludit. Nullam quoque ſucci, in terra praeparati, differentiam agnouit, ſed alias radices in ſabuloſo, minus cohaerente, alias in lutoſo et tenaci ſolo melius diſponi, modo tradidit.

p. 180. In Cap. IV. de motu fluidorum per ſolida inſcripto, phaenomena accuratius determinauit, et rationes dilucidius explicauit, caeterum autem easdem
p. 187. propoſitiones retinuit. Cap. V. de ortu et deſcenſu fibrillarum ipſiusque radicis ſpecialius egit, medullamque copioſiorem fibras corporis lignoſi diſtendere, et minimum tuberculum efficere, in quo parenchyma copioſiorem ſuccum ſuſcipit, et in extenſione facta filum corporis lignoſi et medullae ſecum rapit, ac in terrae rimas diducit, aſſeruit; deſcenſum autem ex ſpongioſo parenchymate, quod, copioſo humore reſorpto, extenditur et fibram mediam deorſum ducit, nec non humida terra attrahitur, et ad maio-
p. 199. rem ſucci reſorptionem diſponitur, deduxit. Librum non modo lignoſis caudicibus tribuit, ſed eandem parenchymatis mutationem in annuis caulibus fieri,

Lini

Lini et Cannabis in primis exemplo declarauit. De
circulis ſic dictis annuis diſſerens, etiam ad muta-
tiones, a plaga coeli introductas, reſpexit, idque in
directione arborum tranſplantandarum annotandum
eſſe, annotauit. De foliorum ortu quodam modo p. 206.
ſuam ſententiam mutauit Cl. Auctor, et dum olim
aſſumſerit corporis lignoſi fibras huc non accedere,
nunc potius docuit, id quidem interdum verum eſſe,
attamen etiam vel a libro, vel ex ipſis corporis lignoſi
ſtratis fibras prodire, et ad petiolum foliumque duci.
Praeparationem foliorum per macerationem plenius p. 213.
expoſuit, annotauitque laminas retis, ſi molles ad-
huc et humidae ſeparentur, telam celluloſam tener-
rimam interpoſitam, laminasque coniungentem,
oſtendere, eamque, ſi ſufficientibus ſuccis ſcateat,
ſeparationem laminarum admittere, ſi vero exſucca
ſit, retia coalita, nulla arte diſtinguenda efficere.
De foliorum uſu quoque, et quomodo ſucci ad fo-
lium dirigantur, in eodem moueantur, praeparati-
que ſucci, vel ad plantam retrogrado motu deferan-
tur, vel perſpirent, fuſiori doctrina uſus fuit. An
autem folia ſimul perſpirent et inſpirent, et an ſu- p. 218.
perficies ſuperior perſpiret, inferior autem inſpiret,
nondum, vel per experimenta, a Cl. BONNETO
facta, determinare potuit. Petala cum foliis apte
comparauit; ungues ſcilicet petioli, et corollae mo-
nopetalae folii vaginantis ideam referunt, ſuccosque
praeparatos ad interiores partes perficiendas dedu-
cunt. Nectaria nunc organa ſecretoria dixit, quae p. 497.
ſuccos ſpiſſiores, motum humoris ſubtilioris in vaſis
plantarum impedientes, ſecernant, et ita cum glan-
dulis conueniunt. Adſcenſum ſuccorum ad thala- p. 245.
mum, qui marcidis florum partibus ſemina ſuſcipit,
non modo denuo ſtabiliuit, ſed alia quoque, ad ſty-
lum directa vaſa, inuerſa ratione ab Auctore conſi-
derantur, ipſisque communicatio quaedam cum an-
theris tribuitur, qua fit, ut particulae, fertilitatem

ſeminis perficientes ad thalamum deferri poſſint.
p. 249. Denſitatem laminarum cartilaginearum, quae in non nullis fructibus pulpoſis ſemina cingunt, a preſſione ſucci, in pulpoſo et celluloſo contextu moti, olim deriuauit Cl. Auctor; hanc vero ſententiam veritati non reſpondere, cum ſemina abortiua tam denſum loculum habeant, quam perfectiora, poſtea cognouit, hinc in ipſa iam delineatione, denſiores eſſe nunc affirmauit.

Verum haec ſpeciminis loco annotata ſufficiant; plura enim et omnia, quae mutata curatiusque propoſita in hac noua editione inueniuntur, ſi nunc adducere vellemus, nimis longa fieret noſtra recenſio. Publice modo Cl. Auctori grates perſoluimus, quod, aliis negotiis fere obrutus, in commodum tamen et docentium et diſcentium haſce Inſtitutiones locupletiores reddere, et denuo euulgare voluerit.

VI.

IOANNIS GEORGII ROEDERERI, D. Med. et Anat. P. P. O. Societ. Reg. Gotting. Sod. de Vteri ſcirrho commentatio medica. Gottingae. Sumtibus Victorini Boſſigelii. 1756. 4. pl. 5. tab. aen. 1.

Sicut ad alia corporis humani viſcera, ita et ad uterum variae fieri poſſunt materiae morboſae metaſtaſes.
p. 5. Duplicem iſtae agnoſcunt originem, vel enim a morbo in uterum aliquid maligni deponitur, vel externae, vulnerando nimirum et comprimendo, aut a partu difficili peruerſaque in eodem adhibita medicatione chirurgica illatae, violentiae ei perſaepe mali moris contrahunt vitia. Quae a morbis in illum fiunt depoſitiones, interdum inflammationem excitant, interdum autem lente tantum et absque inflammatione colliguntur. Externis contra laeſionibus

nibus ſemper ſubnaſcitur inflammatio, quam pari modo, ac illas a morbo factas depoſitiones, haud raro ſequitur ſcirrhus. Frequenter tamen iſte inflammationem non reſolutam nec ulceroſam excipit, pariterque fluoris albi, menſtruorum lochiorumue ſtagnationes.

Inflammationem excipiens ſcirrhus cognoſcitur, ſi ſymptomata inflammationis absque ſanitatis vigore corporisque refectione ceſſant, et ponderis in ſimul ſenſus in pubis regione animaduertitur. Fluxus menſtruus imminutus aut plane ceſſans, corpus extenuatum, appetitus interdum languens, interdum nimius, febris lenta, os foetens et ulceroſum, atque regionis pubis et hypogaſtricae in primis expanſio, grauiditatem mentiens, dura, reſiſtens, dolens, ne manus quidem tactum interdum ferens, ſigna ſunt, quibus ſcirrhus, a materia morbi eo delata ortus, et vel partem uteri vel totum illum occupans, cognoſcitur. Praeter haec pondus in peluim deſcendens, rara et moleſta lotii et foecum excretio, uteri duri tumentisque deſcenſus, vel et eiusdem prolapſus, rectique inteſtini aut veſicae compreſſiones, uteri ſcirrhoſi diagnoſin confirmant ulterius. p. 9.

Sterilis manet, quae hoc laborat femina, in mitiori autem malo, ſcirrho nimirum, uteri duntaxat partem occupante, interdum concipit, dolenda tamen, ſi ad partum componitur. Vel enim ſcirrho, ceruicem uteri claudente, partus fieri nequit, vel idem ille efficit, ut partus tempore uterus rumpatur, fetusque in abdomen dilabatur. Si tandem ſcirrhus uteri extenſionem impedit, hic abortus etiam cauſa interdum eſſe poteſt. p. 14.

Ne autem medici ab inflato abdomine, grauiditatem mentiente, decipiantur, ſigna ideo a Cl. Auctore notantur, lentumque in primis a ſcirrho abdominis incrementum, nec non morboſorum, eo increſcente, ſymptomatum augmentum; abſentem p. 17.

porro

porro mammarum eleuationem, lactisque defectum, nec non deficientem quoque embryonis motum, ab abdomine cito ob grauiditatem intumescente, cumque sanitatis integritate coniuncto, satis distingui ostendit.

p. 21. Nunquam ipsius naturae beneficio cedit scirrhus, idemque, si remediis minus aptis in carcinoma mutatur, sponte in durissimam massam abit, omneque pariter respuit artis auxilium. Iste vero, qui omni uteri sensu nondum plane caret, aliquam adhuc admittit curationem, ad quam ideo suscipiendam martialia et mercurialia, interpositis euacuantibus, com-
p. 23. mendantur. Hactenus dicta binis obseruationibus a Cl. Auctore illustrantur, quarum prior scirrhum uteri in dissecto corpore concernit. In femina nimirum, viginti annos nata, venereo olim morbo laborante, phthisicaque inde facta et tandem febre lenta mortua, praeter emaciatum corporis statum, intestinorum in primis flexuras cohaerentes, inque angustum glomum collectas, et cum vicinis visceribus coalitas; totum dein peritonaeum, quod abdominis cauum non solum amplectitur, verum etiam quod in abdominis viscera producitur, scirrhosis undiquaque corpusculis obsitum obseruauit. Glandulae praeterea mesenterii obstructae, atque pulmones, ubiuis cum pleura concreti, hepar autem, lien et renes in naturali fere statu reperti fuerunt. In disquirendis partibus genitalibus, omnem fere peluis capacitatem, copiosis corporibus induratis occupatam, duram dein in fundo uteri substantiam, et ad eius orificium tumorem, interiorem vero illius superficiem inaequalem, asperam, peculiari substantia, cum ouis congelatis comparanda, tectam, annotauit. Tubae Fallopianae distinctae et conspicuae non apparuerunt, pariterque sinistri lateris ouarium discerni non potuit, dextrum vero, statu naturali fere praeditum, medio in glomere, ex cellulosa quadam, crassa, cum sanguiferis vasis, muscularibus fibris et adiposis globulis confusa

massa

massa composito situm obtinuit. Omnium horum p. 30. viscerum morbosum statum ex colluuie venerea deposita spissataque ortum, atque natam dein sine ulcere phthisin solis concretionibus scirrhosis originem debuisse, Noster coniicit.

Obseruatio posterior uterini scirrhi sanati tradit p. 31. historiam. Descripto igitur feminae, hoc laborantis, statu, remedia chalybeata cum ingenti soluentium herbarum, beccabungae v. g. chaerefolii cet. copia cumque lactis sero adhibita fuisse annotatur. Cum autem horum usu continuato aegritudines istius feminae non cessarint, potius adauctae fuerint, mutato ea propter medicationis consilio ad mercurialia confugisse medicum, legimus. Quo circa mercurio dulci, hunc in finem dato, et per aliquod tempus continuato, uterus non solum optimo cum successu, egrediente scilicet e genitalibus lympha albicante, effusoque posthac sanguine copioso iterumque minuto, reseratus fuit, verum etiam symptomata cuncta cessarunt, integraque demum huic feminae restituta fuit sanitas.

VII.

Obseruationum medicarum de partu laborioso decades duae; prima et secunda. Auctore IOANNE GEORGIO ROEDERER, D. Med. et Anat. P. P. O. Gottingae, 1756. 4. Sumtibus Bossiegelianis, pl. 11½.

Obseruationes hae, quarum Cl. Auctor suam in arte obstetricia peritiam plus quam simplici vice comprobauit, laboriosum ex brachio in primis et capite prolapsis iam tradunt partum, harumue prima partum sistit difficilem ex prolapsu capitis cum extrema manu. Ad parientem feminam nimirum No- p. 1. ster accersitus fetus faciem, ad ilia matris dextra versam,

ſam, illiusque manum ſiniſtram, ſimili auri applicatam, ulteriori lapſui obſtantem obſeruans, faciem tenelli verſus os ſacrum conuertit, manumque ſiniſtram extraxit, quo facto partum tunc naturalem accelerauit, leuiſſimamque partus huius difficilis ſpeciem eſſe, hancque ſaepe ſolis naturae viribus abſolui annotauit.

p. 3. Secunda obſeruatione brachii prolapſi hiſtoriam exhibente Cl. Auctor oſtendit, qualem foetus partes obtineant hic poſitum, quaue tunc via manus obſtetricantis ſit ducenda. Morem igitur conſuetum, manum nempe ad corpuſculi ductum ducendi damnans ſuadet, eam trans medium corpuſculum promouere, quo pedes dein trahi, in abdomen flecti, eoque aptius ergaſtula aperiri poſſint.

p. 6. Obſeruatio tertia caſum continet, ubi manus, pes et facies prolapſi fuerunt. Partium igitur mortui ſub ipſo partu foetus male locatarum, pariterque hinc ſuſcipiendae foetus conuerſionis deſcriptione facta, nullam hic brachii prolapſi curam ſe habuiſſe Noſter refert, brachiique in uterum refuſionem ſuperfluum obſtetricum morem eſſe notat.

p. 8. Obſeruatione quarta partus ex prolapſo brachio ad modum laborioſus deſcribitur. Fruſtra illa neceſſaria foetus conuerſione tentata, ſignisque mortui eiusdem iam praeſentibus, ſectio foetus in utero ſuſcepta fuit, qua multo quidem, aſt felici, labore peracta, matris vita ſeruata fuit. Ad ſuſcipiendam hanc ſectionem non niſi neceſſitate urgente, verſione nimirum incaſſum tentata, aut utero ob continuatam dolorum atque ſpaſmorum vim rigente iamque indurato, confugiendum eſſe, Cl. Auctor praecipit, ſimulque operationem hanc iis, qui remediis mitioribus neglectis omni feſtinatione ad eam properant, optimo iure vitio vertit. Contra vero eos, qui deſperatis omnibus aliis remediis ad hoc auxilium compelluntur, monet, ſummam huic operationi cautionem

lentam-

lentamque moderationem adhibendam esse, hancque ultimam in primis non nocuisse, sed potius profuisse expertus loquitur. At festinationem tamen non in uniuersum reiiciens, signa ea propter subnectit, quibus ad properandam sectionem certi fiant operatores.

Quinta obseruatio brachii cum fune prolapsi partusque conduplicato corpore facti meminit. Brachii huius refusionem frustraneo labore saepe tentans obstetrix, id tandem cum alia femina seruiente attrahere constituit, quo facto femina mortuum quidem puerum enixa, at laborioso tamen partu liberata, salua euasit. Notabile hic fuit, quod foetus conduplicato corpore, dorsoque primo nato editus fuerit. Cum autem femina haec tribus vicibus talem partum unaque fetum, pedibus praeuiis, viuum ediderit, Noster ideo, amplissimam huic peluim esse, indeque infantes facili opera in pedes conuertendos seruari potuisse colligit. p. 18.

Obseruatio sexta partum quidem facilem continet, matrem vero, statim a partu ob sanguinis fluxum nimium, obiisse refert. Mortuam hanc feminam Cl. Auctor secans, placentam violenter ab utero solutam, internamque uteri superficiem laceratam, indeque sanguinis fontes apertos reperit. Vtrum vero obstetricis nimia festinatione, an infantis lapsu praecipiti placenta abrupta fuerit, diiudicare non audet, hoc tamen notans, obstetrices nimis officiosas in attrahenda placenta se praebere. Quo circa multis obseruationibus, suo tempore communicandis, Noster confirmatus, spontaneam placentae solutionem expectari, solutamque trahi dein, iubet. p. 20.

Obseruatione septima lentus propter foetus mortem describitur partus. Ex consuetae illius, qua foetuum corpora obducuntur, vernicis albae seu caseosae defectu, foetum hunc per aliquod tempus ante partum mortuum iam fuisse Noster colligit, in- p. 25.

que

que nota ob hanc rem adiecta quaerit, *anne vernicis caseosae defectus foetum ante partum mortuum a foetu, quem partus suffocauit, distinguat?* Ipsum autem foetus corpusculum mollius factum et maceratum lenti huius partus causam fuisse, asserit.

p. 28. Obseruatio octaua difficilem ob peluim angustam et uterum obliquum partum sistit. Periit sub ipso partu foetus ante viuus, pariterque mater inflammatione uteri statim a partu correpta, febreque malae indolis afflicta, paucis post partum diebus diem obiit supremum. In cadauere aperto, praeter malum reliquorum viscerum habitum, summas peluis angustias, uterum oblique situm ulcusque inueteratum ad istius ceruicem reperit Cl. Auctor, atque mortis embryonis causam, capitis in inferiorem peluis aperturam defixi compressionem, fuisse, et uteri inflammationem secutamque gangraenam ab uteri ceruice inter caput et peluim diu pressa deducendam esse, ulcus autem inueteratum iuflammationis et gangraenae ortum faciliorem reddidisse, declarat.

p. 38. Obseruatione nona partus describitur, ubi cum latis humeris et abdomine caput prolapsum fuit. Cum lati foetus humeri, ut post partum obseruauit Cl. Auctor, partui moram interposuerint, Noster ideo arte succurrit, cunctaque ita disposuit, ut perfectum demum femina ediderit partum. Rariorem hunc partum esse, eumque semper serotinum fieri, asserit.

p. 42. Obseruatio decima eius modi partus mentionem facit, qui ob obliquum infantis situm ad peiorem speciem refertur. Posterior nimirum capitis pars ex obliquo utero prolapsa fuit, ita, ut capite ad os sacrum directo nucha cum occipite primo in conspectum venerit. Partu igitur difficili ob hanc causam facto, dolorumque subsidio frustra expectato, versio tentata fuit, qua magno cum labore sudoreue perfecta, amissa quidem foetus vita, at optime tamen post

post partum calente matre partus absolutus demum fuit.

Obseruatio undecima lenti tradit partus historiam. Causam huius lentoris capitis amplitudo, rigidus pudendorum sinus et in primis uteri orificium, collum embryonis stringens, suppeditauit. Insigni cum difficultate obstetricantisque defatigatione operationem hanc factam, matremque seruatam fuisse, infanti vero vitam uteri stricturam ademisse legimus. p. 47.

Obseruatio duodecima partus descriptionem exhibet, ubi vecte opus fuit. Cum nimirum aliis remediis tentatis partus promoueri non potuerit, de vecte admouendo cogitare Noster coactus fuit. Eo igitur admoto partum dein absoluit, matrique vitam una cum prole seruauit. Cum facies foetus praeuia hic fuerit, atque puer ingrato aspectu sese praebuerit, Cl. Auctor ideo notat, tali statu fieri, ut foetus varie vitietur, aethiopis formam aliaque acquirat; profluens autem meconium, quo etiam hic foetus conspurcatus fuit, infantis quidem pressi, mortui autem signum non praebere refert. Vectem in tali negotio Noster laudat, cui autem tanquam uniuersali instrumento in prolapso capite non fidit, atque inde monet, interdum versionis artificium praeferendum, alio tempore forcipe utendum, imo et alio iterum tempore ad perforatorium confugiendum esse p. 49.

Obseruatio decima tertia casum sistit, ubi facie prolapsa, forcipeque adhibita viuus, matre insimul superstite, extractus fuit foetus. Instrumentum hoc temporibus foetus supra aures applicatur, eiusque pressio cum integritate prolis fieri potest. Ad mitius instrumentorum genus id refert Cl. Auctor, anceps tamen esse, foetuique, si strictissima pressio diutiusque protracta requiritur, vim inferre notat. p. 53.

Obseruatio decima quarta partus meminit, ubi foetus in ipso partu ob funem, collum bis stringen- p. 56.

tem, mortuus, forcipe adhibita, excussus vitaque matris seruata fuit. Ad funis, collum cingentis, signa refertur lentus capitis progressus, foetus retractio, sanguinisque ex genitalibus iunctum stillicidium. Inter reliqua autem foetus mortui signa, peculiaris etiam laxi mollisque capitis ossiculorum stridor, nec non tumor capitis, incrementi expers, annotatur. Tandem et hic casus, placentam ob funem, foetus artui circumpositum, ab eo attractam sponte saepius secedere posse docet.

p. 60. Obseruatione decima quinta iterum forcipis usus mentio facta est. Cum nimirum, uti post partum vidit Cl. Auctor, funis bis collo et semel brachio sinistro arcte circumpositus, capitisque moles magna, situs iniquus, sinus angustissimus genitaliumque rigor partum ad modum difficilem reddiderint, atque foetus vita sub ipso partu, ob adductas causas, priuatus fuerit, forcipem ideo Noster applicuit, qua ultra octo vices applicata foetus tandem solutus, salua matris vita, fuit. Perforatorio quidem hic opus fuisset, sed ob crudelem huius visum, adstantes terrentem, atque ob ipsius operatoris euitandas contumelias, quibus ii hunc, si usurpato perforatorio mortuus extrahitur foetus, haud raro afficere solent, instrumentum hoc non applicitum fuit. Optimo cum successu ante partum foeminae huic venam secauit Cl. Auctor, atque opiata, peregrinos noxiosue in partu spasmos abdominales ac uterinos compescentia, adeoque uterum roborantia, nec non parturientem reficientia exhibuit, horumque inde usum sedulo in eius modi casu commendat.

p. 69. Obseruatio decima sexta partum commemorat, ubi perforatorio opus fuit. Ad parturientem nempe vocatus Cl. Auctor, partusque regionem statim explorans, funem propendentem, amplum atque obliquum, ad dextra scilicet dimotum ossibusque pubis infixum, caput obseruauit. De mortuo igitur foetu

foetu illico Noſter cogitans, aliis prius remediis mitioribus, ſed fruſtra tentatis, ad perforatorium confugere coactus fuit, hocque in delapſi occipitis hiatum, fontanellam poſteriorem alias dictam, artis lege deiiciens, factum dein foramen illud et digitis etiam dilatauit, membranas lacerauit, ipſisque digitis partem cerebri excuſſit. Quo facto capitis deſcenſum promouit, hocque in vaginam delapſum forcipe arripuit, atque huius ope in ſinum detractum ſolis tandem manibus extraxit, ſuperſtitemque matrem partu hoc feliciter liberauit. Cum ante ſuſceptam operationem enema parturienti iniectum fuerit, rectumque inteſtinum hoc retinuerit, Noſter ideo, enema ab inteſtino parturientis retentum, inter alia uteri obliqui ſigna refert, ſimulque illud in naturali partu a preſſo inteſtino recto non admitti notat.

Obſeruatio decima ſeptima partus meminit, ubi p. 74.
foetus mortuus forcipe extractus fuit. Notabile hic eſt, quod plures obſtetrices, ad parturientem accedentes, miſeram hanc ruditer vexarint, foetusque capitis cutem lacerarint, cranii oſſicula diffregerint, viam effluxuro cerebro parauerint, ita, ut accerſitus dein Noſter pudendorum ſinum cum tota vagina in inſignem durumque tumorem eleuatum, craniique oſſicula nuda, ſoluta paſſim vaginamque acuminibus laedentia, repererit. Gangraenam igitur uteri metuens, ei ſtatim promtiſſimo auxilio ſuccurrit atque ſeruauit.

Obſeruatio decima octaua gemellorum partum p. 77
deſcribit, quorum alter modo naturali prodiit, alter autem, cuius caput pelui infixum laborioſum reddidit partum, operatoris auxilio extractus eſt. Antequam Cl. Auctor acceſſit, chirurgus quidam uncino caput expellere tentauit, nihil vero praeter bina bregmatis oſſa ſoluit, matre interim inſtrumento hoc laeſa. Noſter poſthac adueniens, perforatoriique neceſſitatem cognoſcens, hoc ſtatim applicuit, eo

 caput

caput extenuauit, foetumque dein extraxit. Mater, uteri gangraena correpta, paulo poſt periit. Signa igitur gangraenae Noſter exhibens, de hiſce bene addiſcendis tirones monet, hosque matris in primis quiete, integram valetudinem mentiente, perſaepe falli, oſtendit.

p. 80. Obſeruatio decima nona partus ob faciem, alterutrum os iſchii reſpicientem, humerorumque alterum oſſibus pubis inhaerentem, laborioſi meminit. Cum miſeram feminam imperita obſtetrix male tractauerit, atque chirurgus poſthaec accerſitus illam uncino laeſerit, Noſter ideo de miſeris illis atque violenter illatis parturientium afflictionibus iuſtas querelas inſtituere commotus eſt. Dicit nimirum, admonitiones illas ad niſus edendos, operoſas et moleſtas, praeter neceſſitatem, obſtetricum manus, violentas ſecundinarum ereptiones, porro crudelem uncini applicationem, ſpiritusque vini et aliorum abuſum imprudentem tot matres immolare, quae aliter tractatae ſeruari omnino potuiſſent.

p. 85. Vltima tandem obſeruatio feminam ex gangraena uteri, a partu gemellorum violento, mortuam commemorat, Accerſitus Noſter ob mortem iam inſtantem ab operatione abſtinens, monet hic, manus non admouendas eſſe, ſi inter operandum mors metuatur, operationes tamen ipſi famae anteponere mauult. Atque cum ingenuus huius viri candor atque dexteritas ubique ex his obſeruationibus, quorum continuatiomem auide expectamus, eluceſcant, ipſiſſimis verbis, humanitatem eius praedicantibus, noſtram recenſionem finire malumus. *Praeſtat*, ait, *utique ſexcentas operationes, ut unica mater ſeruetur, facere, quam ſoli ſuae famae conſulendo, dubias operas reiicere. Ancipiti tamen triſtique prognoſi utique famam ſuam munire in ancipiti caſu operatori licet.*

VIII.

VIII.

IOANNIS PETRI NORDMANN, Moeno-Francofurtenſis, Diſſert. inaug. med. de iſchuria grauidarum. Argent. 1758. 4. pl. 4½.

De grauiſſimo grauidarum ſymptomate, iſchuria, acturus Cl. Auctor, atque cauſſas huius mali ex-
plicaturus, primo non nulla de veſicae urinariae fa- p. 7.
brica, de formatione et geſtatione foetus, de uteri habitu et ſtructura ex principiis anatomicis et phyſiologicis praeſtruit, quae cum ſatis nota ſint, lubenter praetermittimus. Velox embryonis in utero incrementum in ſcholio ad paragraphum nonum obſeruatione quadam Cl. FRIEDII comprobare annititur, p. 9.
qui ex utero feminae cuiusdam, quae ante tres hebdomadas abortierat, graui haemorrhagia accedente, neque tamen prohibitum rei venereae exercitium intermiſerat, eadem vero iterum uteri haemorrhagia laborantis, maſſam quandam carnoſam extraxerit, multis vaſculis adhaerentibus, ceu ſuae cum utero cohaeſionis veſtigiis, praeditam, quae diſſecta ouulum oſtenderit, quod intus nebuloſum quoddam corpus, in quo omnes foetus partes, praeſertim oculi, tanquam duo puncta nigricantia, et hepar per abdomen pellucidum diſcerni potuerint, in ſe continuiſſet. Vbi vero propius ad iſchuriam grauidarum conſiderandam accedit, praeter conſuetam illius cauſſam, compreſſionem nempe ab utero turgido, tanquam minus conſuetas ex Cll. FRIEDII et KVLMI obſer- p. 19.
uationibus, prolapſum uteri verum, atque herniam veſicae urinariae adducit. Poſtquam de diagnoſi et p. 22.
prognoſi huius mali varia diſſeruit, ad auxilia tandem peruenit, optimumque, praeter decubitum ſupinum reclinatumue, in catheteris applicatione, p. 26.
uſque ad partum imminentem frequentius continuanda ponit, varias cautelas circa hoc negotium obſer-

uandas addit, atque omnia fere remedia interna, in primis diuretica, utpote, quae caussam morbi non
p. 27. tollant, non sine ratione reiicit. In ischuria a prolapsu uteri praeter catheteris usum ante omnia de utero reponendo cogitandum esse arbitratur; atque in
p. 30. ischuria, ab hernia vesicae urinariae orta, necessarium esse putat, ut primo tentetur, an tumor digitis sensim paullatimque reprimi queat; sin minus, opus esse, ut vel cathetere per vices grauidae succurratur, vel si incarcerata sit hernia, sectio instituatur, atque in his etiam circumstantiis catheteris applicatio non
p. 31. negligatur. Sub finem dissertationis, de illis ischuriae speciebus, quae grauiditatis termino ad finem properante, et partu quodam praeternaturali imminente, aliquando foemellas afficere solent, pauca proponit.

IX.

Dissert. inaug. med. de viribus vitri antimonii cerati ad rationes suas reuocatis; Praeside D. ANDREA ELIA BÜCHNERO, Resp. Auctore *Io. Frid. Arnoldo Müller.* Hal. 1757. 4. pl. 4.

Cum Cl. huius dissertationis Auctor animaduertisset, neminem huc usque ita in vitrum antimonii ceratum inquisiuisse, ut appareat, quid potissimum sit, cui tantas in illo remedio vires adscribere debeamus, laudabili consilio apud se constituit, genuinas huius remedii vires ex singularum, quibus constat, partium natura ac indole eruere. Vt vero nihil eorum omisisse videatur, quae ad remedii huius explorationem pertinent, primo historiam illius enar-
p. 8. rat, atque ex Ephemeridibus naturae curiosorum * docet, quod et ad dysenteriam et alios quosdam morbos

* Integra historia legitur in Ephem. Acad. Nat. Cur. Dec. III. Ann. III. Obs. 51. p. 58.

bos curandas, superiori iamiam saeculo ipsum antimonii vitrum fuerit usurpatum. Deinde methodum p. 11.
illud parandi docet, neque varias enchireses in illius praeparatione utiles negligit. Quo autem sententiam suam eo luculentius commonstrare queat, omnem nimirum vim agendique potentiam antimoniale hoc remedium a vitrescibili sua parte, acido inflammabilique vegetabili cerae quodam modo temperata ac inuoluta, accipere, ante omnia docet, quid sit antimo- p. 14.
nii vitrum, illudque partem mere regulinam, terream vitrescibilem, omni sulphurea acidaque portione penitus liberatam esse contendit, eamque arsenicali quodam principio impraegnatam esse variis argumentis comprobat, ex diuersis vitrescibilis huius antimonialis portionis erga acida mineralia relationibus concludit, vitrescibili non solum cum arsenicali inquinamento commixto deberi, quod drastica violentaque quadam vi polleant non nulla remedia ex antimonio parata, sed illam quoque, si omnis substantia inflammabilis ex antimonio ablata fuerit, ab acido vitriolico et nitroso figi, eiusque vim infringi ac temperari posse. His demonstratis ad ceram progre- p. 20.
ditur, atque ab hac, veluti ex inflammabili acidoque principio, quod ad nitrosum proxime accedat, plurimum participante, talem correctionem ac virium drasticarum mitigationem fieri posse arbitratur. Generales autem huius remedii virtutes a leni stimulo p. 22.
ac solidorum vellicatione deriuari posse autumat Noster; quod cum in primis potissimum viis contingat, lenem emeticam ac purgantem vim in eo praecipuas esse asserit, diaphoreticam tamen, et rarius diureticam ipsi non plane posse denegari. Speciales vero, p. 26.
quas in dysenteria, diarrhoea, colica, variis uterinis euacuationibus mitigandis, maniacis ac epilepticis, ac denique varii generis febribus possidere compertum est, ex non nullorum recentiorum Anglorum scriptis recenset, atque exemplum viri cuiusdam in me-

p. 30. dia aetate constituti, et catarrho suffocatiuo affecti, ex medici cuiusdam sibi noti obseruatione commemorat, in quo quinque huius remedii grana hunc affectum lethalem non tantum sustulerunt, sed et quater repetita nouas illius accessiones praeuerterunt, omnibus aliis medicamentis frustra adhibitis. Eandem utilitatem et in peste spondet Noster, cum iam a solius vitri antimonii, nulla cera correcti, usu laudabiles effectus viderint non nulli medici: e. g. FREYTAGIVS et KERNERVS. Sub finem methodum hanc medicinam adhibendi, variasque cautelas circa usum illius obseruandas docet.

X.

DOMINICI VANDELII, Phil. ac Medici, Dissertationes tres. De Aponi thermis: de non nullis insectis terrestribus, et Zoophytis marinis; et de vermium terrae reproductione, atque taenia canis. Patauii 1758, ex typographia Io. Baptistae Conzatti. 8. pl. 12. et tabb. aen. 5.

Tres, diuersae tamen materiae, dissertationes in hoc continentur libello. Harum *prima* inscribitur: *Obseruationes variae de Aponi, montis Orthoni, montis Grotti et S. Petri thermis*; et in quinque diui-
p. 1. ditur capita. *Primum* agit *de Aponi loco. Aponi* thermae prosiliunt in agro Aponitano, qui quinque fere passuum milliaria Patauio distat. Ex summitate collis tophacea cum impetu erumpunt, et una cum fumosis vaporibus per viciniam odorem spargunt sulphureum. Has aquas Cl. Auctor *feruentes* nominat, respectu scaturiginis vicinae, quae tepidam tantum emittit aquam. Gradum caloris horum fontium emensus quidem est thermometro, sed arbitrario in 80

gradus

gradus diuiſo, quare hos cum aliarum thermarum gradibus comparare non poſſumus. Aſcendit autem mercurius in *feruentibus* ad 53 gradus, quum in *tepida* aqua ad 26 gradus tantum peruenit. In cauſam caloris thermarum inquirere non audet, quum *explicatis hypotheſibus egeat*, obiter tamen monet, non a fermentatione contrariorum ſalium et mineralium, ſed ab ignibus ſubterraneis calefieri. Quum multa huc et illuc hiant foramina, per quae una cum aqua calidiſſimi vapores exhalant, exſtructum eſt laconicum, ſeu balneum vaporis, in quod aegri, lue venerea praeſertim adfecti, intrant, in quo vero ultra 10, ad ſummum 16 temporis minuta non commorari poſſunt ob vehementem calorem. Occaſione horum vaporum de conſtruendo laconico ſicco, ut illud ſuper Baias, cogitauit, quod nobis non impoſſibile viſum fuit. Quando autem putat, ibi etiam exſtrui p. 11.
poſſe hibernacula, pro aſſeruandis plantis exoticis, ubi melius ſeruarentur, quam in hypocauſtis artefactis, merito de eo dubitamus, quia, niſi nos omnia fallunt, vapores calidi, quum ſimul ſint humidi, plantas citius perire facerent. Caput *ſecundum* de p. 12.
contentis aquarum feruentium Aponi diſſerit. In ea eſt opinione Cl. Auctor, aquas medicatas in ſua origine mineralibus carere, ſolumque illis imbui, dum per fodinarum ſtrata tranſeunt, ibique forſan etiam calorem accipere. Praecipuae partes, quas thermae noſtrae continent, ſunt *argilloſae* et *tophaceae*, has prope ſcaturigines deponunt. Quae autem de *herbaceo viridi* profert *ſedamine*, quod ex herbarum arborumque particulis, in itinere ſub terra abraſis, conſtare affirmat, intelligere plane, ut verum fateamur, non valemus. Rei enim natura nos cogit indolem *herbaceam* et colorem viridem ſub terra deſtructum nobis concipere. Aut fallimur, aut Cl. Auctor confundit herbaceum hoc ſedimen, cum virideſcente illa materia, quae tophos omnium thermarum, quas quidem

 nos

nos nouimus, tegit, et ad conſeruarum et tremellarum ſpecies, de quibus capite ſequenti agit, pertinet.
p. 15. Tophorum duas ſpecies deſcribit, *ſpumoſum* et *vermiculatum*, quem ultimum etiam depingi curauit. Hos ex particulis *tartareis*, quae aliis ſcriptoribus *calcareae* audiunt, et *lapideis* concreſcere, et ope caloris in tophum commutari autumat. Nos potius defectu caloris tophum formari credimus. Ope enim caloris, ſi recte quidem iudicamus, particulae tophaceae ſoluuntur, et ſolutae in terrae cryptis tenentur. Simul ac autem hae aquae prorumpunt, et aeri liber acceſſus conceditur, calor aquarum neceſſario decreſcit, et particulae terreae ſe praecipitant atque coeunt, ſeu formatur tophus. Alterum harum aqua-
p. 18. rum contentum, ſecundum Cl. Auctorem, eſt materia *calcarea lapidea*, quae, uti nobis quidem videtur, cum praecedenti conuenit. Obducit haec paucis diebus omnia his aquis impoſita, e. g. ſtamina, ligna, arborum folia, ouorum teſtas cruſta tophacea, ſeu lapidea, qua in re hae thermae multum ſimilitudinis cum thermis Carolinis, in Bohemia ſcatentibus, habent. Deponunt noſtrae thermae Aponitanae
p. 23. etiam puriſſimum ſulphur, quod, uti Cl. Auctor ait, *a nullis unquam fide dignis, qui de his aquis ſcripſerunt, inuentum eſt.* Hoc eo magis mirum nobis viſum fuit, quo certius Cl. Auctor affirmat, ſe *plus quam libram unam ſulphuris in duorum pedum ſpatio* reperiſſe, quod canalium lateribus, ad inſtar florum, eodem, ſine dubio, modo, ac in thermis Aquisgranenſibus, adhaeſit. Praeter ſulphur in eodem canali inuenit Cl. Auctor quoque ferrum puriſſimum, quod a magnete in experimentis ſtatim adtrahitur. Ad hoc detexit in terra ſubuiridi, quam aquae in canali deponunt, partes metallicas, quas cum borace veneto et nitro fudit, et puriſſimum pariter ferrum inde accepit.
p. 26. Mentionem quoque facit ſalis, quem aquae ſuper ſaxis reponunt. Hic ſal hoc peculiare habet, quod

tantum

tantum mane, antequam sol oriatur, colligi possit, post meridiem autem a solis calore soluatur, et nihil aliud supra saxa remaneat, nisi albissima terra. Nobis in mentem venit, an non hic sal, quod naturam et speciem eius attinet, simillimus sit sali mirabili GLAVBERI, qui tam diu, quoad satis humiditatis habet, formam crystallorum retinet, sed dissipato, a solis vel aeris calore, humido, in terram albissimam dilabitur, quae tamen salis naturam ideo non perdit, sed addito sufficienti humido, lege artis in priores crystallos denuo conuertitur. Hoc nobis eo magis probabile videtur, quo sales thermarum plus ad naturam salis mirabilis vergunt. Refert nunc Cl. p. 31.
Auctor quantitates et proportiones materiae illius residuae terreo-salinae, quam ex *Aponi* aquis, tam *feruidis*, quam *tepidis*, ex aquis *montis Orthoni*, et denique ex aquis *virginis* eiusdem montis, quos non solum sole lente, sed etiam igne citius exhalare fecit, acquisiuit. Sale posthaec a terra arte separato, concludit, hanc ad terras calcareas et gypseas pertinere, illum autem verum salem neutrum esse, qui, propter coniunctum sulphur et nitrum, quod ultimum tamen in prioribus non probauit, non multum distaret a natura *salis polychresti*. Si autem nostram sententiam adiicere debemus, persuasi sumus, hunc salem similiter ac priorem, ad naturam salium thermarum, quibus cum, ut modo monuimus, sal mirabilis perfecte conuenit, accedere: id quod ex experientia tertia, mutatione scilicet solutionis mercurii viui, et ex experientia sexta, materiae nempe luteae, ex solutione argenti viui, ope aquae fortis facta, praecipitatae, suspicamur. Interim a vero parum vel nihil aberrat Cl. Auctor, quando, ad speciem salis non attendendo, in fine capitis secundi in genere dicit: *aquae thermales Aponitanae continent salem, sulphur, ferrum, aliquid gypsi et terram calcaream,* Caput *ter-* p. 35.
tium memorat *herbas, quae in aquis calidis et feruentibus*

tibus viuunt. Quem ad modum lacus, ſtagna, riui, fluuii, et maria ſuas habent plantas, quae in iis creſcunt, florent et vigent: ſic thermae peculiares et ſpecificas habent, quae in calidis tantum aquis virent. Conferuarum generi eas adnumerauit, celeberrimum ſecutus LINNAEVM, qui conferuas ſub cryptogamiis Claſſe XXIV comprehendit. Obſeruauit autem quinque conferuarum ſpecies. Prima eſt, *Conferua Aponitana folio triquetro, fere algae marinae ſimili:* altera, *Conferua ramoſa Aponitana in fibra longiſſima capillari veſiculis donata:* tertia, *Conferua ramoſa alba St. Petri:* quarta, *Conferua capillacea ſimplex montis Grotti:* et quinta, *Conferua capillacea ramoſa montis Grotti ab herbacea membrana oriens.* Has omnes ſatis nitidis exprimit iconibus. Reperit quoque in cauitatibus ſaxorum, per quas aqua ferueus excurrit, *Tremellae* ſpeciem. Hanc cum ea, quam Cl. SPRINGSFELD in thermis Carolinis obſeruauit, et in *Commentariis Berolinenſibus* * deſcripſit, comparat: diuerſam tamen ab illa, quum hanc ipſi vidimus, eſſe iudicamus. Adiicit tandem Cl. Auctor quasdam plantas ſponte circa thermas Aponitanas naſcentes, quas vero, quum non nouae ſint,
p. 49. praetermittimus. Caput *quartum animalia* refert *aquarum thermalium.* Sunt autem haec parua *buccina,* paruae *cantharides,* et quaedam *ſquillarum* ſpecies,
p. 61. quae omnia depingi curauit. Caput *quintum* pauca habet de *admirabili Aponi et montis Orthoni thermarum virtute.* Adhibentur eae externe et interne. Interne ſumtae aluum blande ſaepe ducunt, aquae vero montis *Orthoni* urinam praeſertim copioſe mouent, et perſpirationem augent. Gaudent in primis eximia virtute reſoluendi et aperiendi, quare craſſos et viſcidos humores hiſce attenuatos; flatus hypochondria-

* *Hiſtoire de l'Academie Royale des Sçiences, année* 1752. *à Berlin,* p. 104. et Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 688.

chondriacos et hyſtericos hiſce mitigatos atque correctos; viſcerum obſtructiones et infarctus hiſce ſolutos recenſet Cl. Auctor. Laudat praeter ea harum thermarum facultatem tonum roborandi, et ſolida laxata firmandi. Balnea externe uſurpata medentur praeſertim morbis cutaneis et tumoribus oedematoſis frigidis. Lutum thermarum ſimul adhibitum curat dolores arthriticos, et morborum reſolutiones. Memoratu autem dignum eſt hydrocephalon infantis hiſce balneis ſanatum. In fine huius diſſertationis prima adhuc addit Cl. Auctor D. IOSEPH. BERTOSSIVM de *Aponi* thermis proxime eſſe plura ſcripturum.

Sequitur nunc diſſertatio *ſecunda* de quibusdam p. 67.
inſectis, balano et zoophytis marinis, quae ſex diuerſis capitibus abſoluitur. Horum *primum* probat, quod *ſcorpionum filioli non ſemper a matre occidantur*, ſicut multi eruditi, et nuper Ill. MAVPERTVIS perhibuere, ſed ſub terra a matris voracitate ſe defendunt. *Secundum* caput, quod de *ſubtiliſſimis equorum* p. 71.
vermibus inſcribitur, docet, in equis extra inteſtina in abdominis cauitate, praeſertim prope hepar, reperiri vermiculos albos, ſubtiliſſimos et teretes, qui abdomen libere perreptant. Equorum laniones fidem fecerunt Cl. Auctori in omnibus equis eius modi vermiculos, minori aut maiori tantum quantitate, inueniri, quod Cl. Auctor eo magis miratur, quia neque Cll. RHEDIVS, neque CAROLVS RVINVS, qui de induſtria de equorum morbis ſcripſit, horum vermiculorum mentionem fecerunt: licet Cl. BERNARDINVS GALLEGARIVS in falconibus, et Cl. WELSCHIVS in alaudis iſtius ſpeciei vermiculos obſeruauerint. Vt igitur eo facilius in poſterum ab obſeruatoribus cognoſcerentur, eorum iconem adiecit. Sequentia capita de marinis, et caput in primis *ter-* p. 77.
tium de *balanis Venetiarum*, *quartum* de *uua marina*, *quintum* de *cucumere marino*, et *ſextum* de *mentula marina*

rina litoris maris Adriatici agit. Horum ſtructuram examinat Cl. Auctor, eorumque figuras exhibet.

p. 98. Opuſculum claudit diſſertatio *tertia*, de *vermium ſeu lumbricorum terrae reproductione* controuerſiam mouens. Quatuor haec comprehendit capita. *Primum* narrat hiſtoriam, quae Cl. Auctori occaſionem dedit has inſtituendi experientias. Non nulli rerum naturalium ſcrutatores, praeſertim Ill. REAVMVR adſeuerarunt, vermes terrenos in multas partes diſſectos, aliquorum menſium ſpatio unamquamque eorundem partem reſtitui, perfectumque vermem denuo fieri, procreando ſibi omnes illas partes, quas in ſectione lumbrici pars amiſerat, eadem ratione, qua illud in quibusdam inſectis aquaticis accidit, et a Cl. TREMBLEY, polyporum exemplis probatum eſt. Aſt perpendens Cl. Auctor lumbricorum ſtructuram minime, ut polyporum, plantarum ſtructuram aemulari: potius lumbricos ſtructura gaudere mechanica, aliorum animalium non adeo abſimili, de aſſertae rei veritate dubitare coepit, ipſeque peri-
p. 105. cula fecit. Inuenit autem illam partem ſolum modo, quae os, oeſophagum, ventriculum, inteſtini et meſenterii principium, cerebrum, cor et ouaria retinebat, incrementum paulatim capere, amiſſasque partes rurſus producere, adeoque integrum lumbricum euadere; eodem modo, quo lacertae caudas, cancri deperditas chelas, cerui quotannis cornua, ſepia ſuos articulos amiſſos cet. recuperant. Si vero diſſectio ita facta erat, ut cerebrum, cor, aut ventriculus laederentur, illae partes abſciſſae, quia organis vitae et nutritionis carebant, perierunt: ut igitur ſuperiori opinioni non, niſi multum limitatis
p. 110. ſub conditionibus, adſentiendum ſit. Ad omnia autem melius capienda *ſecundum* caput *anatomiam lumbricorum terreſtrium* exponit, primariasque partes figuris illuſtrat. Quum vero dicta ſine adiectis figuris

ris intelligi nequeant, ad librum ipſum lectores ab-
legamus. Caput *tertium experimenta* ipſa recenſet, p. 132.
nosque docet, quanta cautione, quibusque ſub circum-
ſtantiis facta ſint, ubi Cl. Auctor ſimul affirmat, ſe p. 147.
ſimilia experimenta in aliis terrae inſectis, v. c. tere-
dine terreſtri, ſcolopendria, millepedibus et cochlea
nuda inſtituiſſe, et ſemper reperiſſe huius modi in-
ſecta, eorumque partes abſciſſas paucis diebus peri-
iſſe. *Qartum* et ultimum caput continet obſeruatio- p. 148.
nem de *taenia canis*, quam Cl. Auctor, dum viuum
canem alius experimenti cauſa publice, in praeſentia
non nullorum ſociorum, diſſecabat, in ieiuno inte-
ſtino reperit, viuumque extraxit. Vermicularem
ſuum motum per duo horae minuta continuauit, ſed
breui tempore poſt obiit. Examinauit deinde Cl. Au-
ctor, num compoſita ſit ex pluribus cucurbitinis, ut
multi putarunt. Sed omnia internodia ita harmoni-
ce erant diſpoſita, firmiterque inter ſe connexa, ut
nullum relinquerent dubium, hanc taeniam unum
atque continuum eſſe vermem. Magis autem illum,
praeter ſectionem anatomicam, conuicit extenſio
cum ſpecillo craſſiori immiſſo facta, et iniectio cera-
ceae materiae coloratae ultra annulos, absque eorum
disruptione, propulſae. Ex quibus ſimul ſumtis,
una cum Sociis praeſentibus, concludit, *taeniam non
ex aliis vermibus conſtare, ſed eſſe ex ſe verum atque
unicum vermem.*

XI.

Saggi di Medicina degli Accademici Conghietturanti di Modena Tomo primo in Carpi, nella ſtampa del Publ. per Franceſco Torri. 1756. 4to. pl. 11.

i. e.

Tentamina medica Academicorum Modenenſium coniecturas facientium Tom. I.

Licet in ſpeciminibus ab hac academia propoſitis nondum inueniamus diſſertationes, quae nouis inuentis placeant, tamen cum res paruae ſaepius creſcant et futura commoda promittant, initia eius breuiter indicare conuenit. Iuniores Medici Collegii Modenenſis in ſocietatem quandam coiuerunt, in qua noua inuenta in medicina facta diſquirerent, ipſique diſſertationes varias medici argumenti elaborarent. Menſe aprili anni huius ſeculi quinquageſimi primi Sereniſſimus Princeps FRANCISCVS III Dux Modenenſis, academiam hanc medicorum ſua auctoritate ſtabiliuit; Socii itaque in conuentibus ſuis intra anni ſpatium duodecim diſſertationes praelegunt, ex quibus quatuor prelo dignae iudicantur. Praeſes huius academiae electus erat Cl. MORANDO MORANDO Medicus principis haereditarii Modenenſis, qui vero eo ipſo anno, quo tentaminum horum primum volumen editum fuit, morte praematura ereptus, ſocietati eum non reddere potuit ſplendorem, quem ab eius cura expectabant. Praefationis loco ſermo additur, quem in conſeſſu publico primo recitauit Cl. MORANDO, in quo tamen, utpote breuiſſimo, non niſi generalis exhortatio ad labores acriter ſuſcipiendos continetur.

p. 7. *Diſſ.* I. D. IOSEPHI RAMAZZINI, Medici aggregati, et primi Cenſoris Sodalium coniecturas facientium, *an gutta ſerena ſiue amauroſis dependeat a*

para-

paralysi partium organi visus principalium, disquirit. Est vero *gutta serena*, ex mente Auctoris, *affectio praeternaturalis, quae oculum laedit, immediata potissimum ac principalia instrumenta visus afficiens; unde visio prorsus aboletur, licet extime in aegrorum bulbo nil morbosi animaduertatur.* Sedem huius mali sistunt partes principales visionis, siue neruus opticus, in plures ramificationes distinctus: cuius enim ab obstructione et laxitate suam illud trahit originem. Quum autem paralysis nerui optici a plerisque nostri aeui medicis statuatur princeps caussa amauroseos, Cl. Auctor hanc sibi multis rationibus infringendam re- p. 11.
futandamque sumit sententiam, quae vero nobis obscurae satis et mancae visae sunt. *Subtiliori* enim *magisterio* adserit Noster formatum esse neruum opticum, quam alii nerui, ideo, ut fibrarum eius parallelismum haud aeque, ac alios neruos, lacessere possit multiplex morborum agmen; neque etiam addit idem obseruari in neruo optico resolutionem ullam, neque ariduram. Quibus praemissis, veras p. 16.
morbi istius caussas in primis quatuor idem fuso sermone comprobare annititur: nimirum 1) retinae inflammationem vel humorum in filamentis eius concretionem; 2) nerui optici, a thalamis ad bulbum usque progressi, compressionem vel corruptionem; 3) cerebri medullam lue gallica affectorum simul, cum periosteo basis cranii vel ossis cuneiformis, suppuratione vitiatam; 4) tetras denique et caliginosas exhalationes, e sanguine vel lymphatico humore in ipso cortice cerebri extra vasa effuso, fines neruorum comprimente, eleuatas, luminis organum obtenebrantes. Quae quidem caussae propositae quonam fundamento nitantur, iam non diiudicamus, certe Auctoris mentem ob impurum obscurumque dicendi genus, quo usus est, non ubique capientes.

Diss. 2. Secretarium Academiae Cl. WOLFGANG p. 30.
ANNIBAL LEPORATI, Med. Doct. et societatis

botanicae florentinae socium, Auctorem habet et lingua italica conscripta est. Quaestionem mouet: *an potus Coffee, qui inter alios effectus menstrua et haemorrhagias periodicas excitat, feminis grauidis periculum inferat?* Varia itaque generalia de nomine et virtutibus, nec non de examine chemico fructus Coffee, ex diuersis auctoribus collecta praemittuntur, et inde speciatim colligitur, hoc potus genus ventriculo haustum, aromaticis et volatilibus oleosis particulis in sanguinem abire, et dum minima corporis vasa penetrat, motus oscillatorios in fibris minimis excitare, ideoque etiam ad uterum peruenire, et in eius arterias violentius impelli, per venas vero valuulis destitutas, nulloque motu musculari adiutas, celeriter recurrere non posse, sed stagnando vasa distendere et non raro perrumpere. Ex quibus omnibus, citatis simul praestantissimorum scriptorum testimoniis, incommoda, quae grauidis a potu Coffee superuenire possint, recenset, eiusque usum damnat.

p. 43. *Diss.* 3. D. ANTONIVS MORANDI, Modenensis, Academicus coniecturas facientium, *cognitionem anatomicam multum conferre medico, sed eadem medicum non conflari, usu potius, continua aegrotantium inspectione, rerumque naturalium cognitione ipsum fieri,* copiosius comprobare studuit.

p. 72. *Diss.* 4. *De utilitate sanguinis missionis in pede in pectoris morbis inflammatoriis* differit IOSEPHVS PAVARELLI, Med. Doct. In pectoris inflammationibus venam cubiti secandam esse asserit HIPPOCRATES et alii artis doctores eum hac in re sequuti sunt, cum autem non nulli venae sectionem in pede prospero cum successu instituerint, et Cl. Auctor ad suam quoque prouocet experientiam, hanc argumentis adductis commendare intendit. Praemissa itaque differentia venae sectionis euacuatoriae, deriuatoriae et reuulsoriae, euacuatoriam in brachio et in latere quidem affecto fieri debere ipse concedit, reuulsoriam autem

autem in pede praeſtandam eſſe porro aſſerit. Ad locum HIPPOCRATIS prouocat, quo quam longiſſime a loco affecto ſecandam eſſe venam urget, et licet PROSPER MARTIANVS hanc venae ſectionem praeſeruatoriam eſſe dicat, tamen Noſter de reuulſoria intelligendum eſſe contendit. Poſtquam itaque de deriuatoria quaedam propoſuit, oſtendit quoque ſanguinem non cum tanto impetu per aortae ramos aſcendentes ferri poſſe, ubi euacuatione in venis pedis facta celerius in eius arterias fertur, tandemque ad experientiam prouocat, qua apparet venae ſectionem in pede fluxum menſtruum accelerare, et ſanguiſugas, haemorrhoidibus tumentibus applicatas, dolores capitis ſedare.

XII.

Eſſays and Obſervations, phyſical and litterary, read before a Society in Edinburgh, and publiſhed by them. Volume II. Edimburgh; printed by G. Hamilton and I. Balfour, 1756. 8 mai. pagin. 436. tab. aen. 7.*

h. e.

Tentamina et obſeruationes medici et litterarii argumenti, coram Societate Edimburgenſi praelectae atque ab eadem in lucem editae. Vol. II.

Indicauimus alio tempore ** Volumen primum tentaminum et obſeruationum, quas edidit praeclara medicorum Edinburgenſium ſocietas, atque lubentes iam continuatos in Volumine ſecundo eorum labores egregios exponere noſtris lectoribus adgredimur.

p. 1. 1) *Deſcriptionem nouae* plantae dedit D. ALEXANDER GARDEN, medicus Charleſtonenſis, qui eam, haud procul ab Eboraco nouo Nouae Angliae inuentam, primo intuitu putauit eſſe Hypericum, ſed examinando accuratius omnino diuerſam ab Hyperico deprehendit: Id, quod etiam Cl. COLDEN, femina rei herbariae deditiſſima, cui eandem ad examinandum miſerat Cl. GARDEN, et qua etiam hanc et deſcripſit et nomine GARDENIAE inſigniuit, ſua ſententia confirmauit. Duplex autem hic legitur plantae

* Prodiit iamiam anno 1757. Altenburgi germanica verſio huius ſecundi voluminis, cuius priores ſex articulos Cl. KAESTNER, reliquos omnes vero Zuickauienſium olim, nunc Prochodochii Waldheimenſis Medicus Ordinar. Lic. IOANNES ERNESTVS GREDING tranſtulit.

** vid. Comment. noſtr. Vol. V. P. I. p. 54 ſqq.

plantae istius descriptio; una, quam Cl. GARDEN, altera quam Cl. COLDEN exhibuit. Ex utraque praecipua momenta descriptionis huc transferamus: Radix est perpendicularis, simplex, mollis, in plures diuisa fibras: caulis simplex fruticosus, teres, rectus glaber, ex alis foliorum ramosus: folia simplicia, sessilia ex opposito alterna, integerrima, ouata, aurita, superne viridia, inferne glauca, punctis lucidis hyperici foliorum instar perforata: pedunculus nunc alaris, nunc filiformis terminatrix: calyx pentaphyllus, foliolis linearibus, lanceolatis acutis: corolla pentapetala pallide rubra, bracteis lanceolatis: Stamina; Filamenta nouem filiformia, basi in tria corpora coalita, inter quae tria nectaria stant obtusa, crassa; Antherae subrotundae, paruae luteae. Pistillum germen trigonum: styli tres reflexi teretes; stigma nullum. Pericarpium capsula oblonga, obtuse triquetra, trilocularis, triualuis: Semina plurima, parua, obtuse cylindrica, in duobus ordinibus filamento adhaerentia receptaculo suo. Differt adeo *Gardenia* ab Hyperico in primis numero staminum et nectariis: haec enim desunt in Hyperico, et stamina plurima habet Hypericum, nouem vero Gardenia.

2) *Matricem* siue *ouarium Buccini ampullati* describit et delineat ROB. WHYTT, M. D. Societ. Reg. et Colleg. Reg. Medic. Sodalis et Prof. Medic. Edimburgens. Est vero longa satis congeries cellarum, e succo glutinoso, quem purpurae et buccina solent versus hyemem et vere primo excernere, conformatarum, in quibus latent recens natae purpurae, quarum tamen structura admiranda non potest intelligi facile sine iconibus. p. 8.

3) *Fragmenta ossium aliquot vastae molis* depinxit GEORGE CLERK. Scapula fuit, costa et fragmenta p. 11.

 costa-

coſtarum fractarum prope urbem Drumfries in terrae margaceae fodina effoſſa, breuique poſt reliqua oſſa eiusdem animalis, ſed deſtructa, et putantur fuiſſe alcis vel alius animalis, quod iam non amplius habitet in iſtis terris.

p. 12. 4) *Obſeruationes de luce et coloribus* exhibet THOMAS MELVILL, M. A. qui decembri menſe 1753. anno aetatis 27, magno ſcientiarum damno obiit. Diſplicuit Auctori, quod theoriae lucis et colorum nihil plane poſt NEWTONVM additum ſit, nihil eorum, quae dubia vir ſummus reliquerat, propius ad certitudinem adductum. Igitur progredi ulterius in his diſquiſitionibus decreuit, et progreſſuum ſpecimina egregia hic exhibuit. Illa nunc enumerare longum nimis eſſet, ut eſt ab inſtituto noſtro alienum, igitur titulos ſectionum ſaltem indicabimus, unde intelligant harum rerum ſtudioſi, quantum ex ſcripti ipſius lectione proficere poſſint.

Sectio I. *de mutua penetratione lucis*, unde ſummam raritatem aeque ac tenuitatem particularum lu-
p. 18. cis colligit. Sectio II. *quo modo corpora calefiant a luce.* Cum certum ſit lucem in medio homogeneo nullas amplius mutationes pati, non niſi a ſuperficie corporis ad interiora calor a luce natus propagatur, lumen vero ipſum corpori iam immiſſum, illud non
p. 22. amplius calefacit. Vnde Cl. BOERHAAVE in Elem. Chem. Art. de igne cor. 5. poſt Exper. 14. et cor. 1. 7. poſt Exper. 17. de vehementiſſimo igne in foco ſpeculi cauſtici, dum focus ille cadit in liberum aerem, quaedam non ſatis vera protulit. Scilicet aer hic ipſe a foco non calefit, eo indicio, quod plumula immediate ſupra focum ſuſpenſa, aut fumi tabaci flumen ſupra eum emiſſum, non agitentur, ut fieri deberet, ſi aer in foco calefieret, cum tunc expan-
p. 25. ſurus ſe eſſet et adſcenſurus. Sectio III. *de guttulis pluuiae in foliis braſſicae aut aliarum plantarum, mercurii*

curii ad modum ſplendentibus. Ait Noſter illas non contingere folia, ſed vi quadam repellente ad exiguam a foliis diſtantiam in aere pendula ſuſtineri. Sect. IV. *quo modo mutentur colores corporum, varia luce colluſtratorum.* Colores principes, flauus, viridis, coeruleus, ad lucem ſpirituum ardentium perparum mutantur, varie vero, ſi ſpiritibus continuo ſales iniiciuntur. Sale ammoniaco, cineribus clauellatis aut alumine infuſis, rubicunda corpora ſordida veluti apparent; viridis et coeruleus iidem fere, ac ad candelae lucem videntur, ſed debiles et qui vix agnoſci poſſint, albus et flauus vix mutantur. Nitro aut ſale marino abunde ſpiritibus ardentibus immixtis, omnibusque violenter agitatis, corpora ſplendide rubicunda ad hanc lucem viſa, colore ſordide fuſco obducuntur, qualis eſt facierum, quas ſol aduſſit, et in quo nihil rubri detegitur: viridis color in alium fuſcum abit, qui a praecedente eo differt, quod ad liuidum oliuum inclinatur: nitro admixto adhuc reſiduum virideſcentis coloris cernitur, niſi maxima copia admiſceatur: color ſaturate coeruleus a nigro vix diſtingui poteſt, immo nigro ipſo profundius niger videtur: coeruleus minus ſaturus in fuſcum parum ſaturum (*very light brown*) ſui generis; albus ad liuidum ſubflauum vergit; flauus ſolus nihil mutatur, et valde ſplendet. Experimenta haec Noſter cum corporibus viuidis coloribus tinctis, textis ſericeis et picturis fecit. Cuprum politum, quod ab aere colorem flammae nactum eſt, in eadem luce orichalci ad modum conſpicitur, facies manusque ſpectatorum cadauera referunt. Sect. V. contra Cl. EVLERI ſententiam, opaca corpora non reflectere lucem acceptam, ſed vim illis propriam ad vibrationes in materia lucis excitandas, a luce immiſſa velut procurari, monetur nihil eſſe in rerum natura, quod vim talem corporibus tribuere iubeat. Sect. VI. *de cauſſis, cur radii diuerſimode ſint refrangibiles*, agit, quam in

p. 31.

p. 33.

p. 36.

p. 40.

in diuerſa radiorum velocitate rectius, quam in denſi-
p. 54. tate diuerſa, poni oſtendit. Sect. VII. quam parum
p. 59. adhuc *inflexionem lucis* noſcamus, monſtrat. Sect. VIII. *dubia, difficultates et coniecturas de luce, coloribus* et *coloratis corporibus* continet. Inter haec multa ſunt, quae cum theoria colorum Newtoniana vix videntur conciliari poſſe. Id vero, ut Cl. Auctor exiſtimat, non indicat theoriam eſſe falſam, ſed illam non omnia, unde lucis phaenomena pendent, continere, futura phyſicorum induſtria detegenda.

p. 91. 5) *Anonymus facilem methodum computandae parallaxeos lunae* edit.

p. 105. 6) Cl. KEPLERI Problema *de inuenienda anomalia eccentrici ex anomalia media* ſoluit MATTH. STEWART, Prof. Matheſ. Edimb. Etſi plures problematis ſolutiones iam proſtent, hanc tamen utilem eſſe poſſe credit iis, qui in altiora matheſeos non multum penetrarunt.

p. 145. 7) *De frigore ab euaporatione fluidorum producto, nec non de aliis quibusdam frigus producendi auxiliis* diſſerit Cl. GVILIELMVS CVLLEN *. Mercurii deſcenſus, in thermometro Fahrenheitiano, ſtatim poſt eius extractionem ex ſpiritu vini, eiusdem cum ambiente aere caloris, vel parum frigidior, conſtanter obſeruatus, ſimiliumque Cl. DE MAIRAN experimentorum recordatio, Noſtrum induxerunt, ut ad indagandam huius phaenomeni cauſſam varia alia ad-
p. 146. huc experimenta inſtitueret. Repetita itaque hac cum ſpiritu vini facta obſeruatione inuenit, mercurium per iteratas immerſiones extractionesque thermometri, eiusdemque, quamdiu humidum manebat, in aere libero celeres commotiones, vel aeris follium ope afflatum, a gradibus 44 infra frigoris gradum,

* d. 1 maii 1755.

gradum, et ſi alia quaedam fluida adhiberet, longe
magis adhuc deſcendere. Adhibuit vero ſpiritum p. 149.
ſalis ammoniaci cum calce viua factum, aetherem
FROBENII, aetherem nitroſum, tincturam ſulphuris volatilem, ſpiritum vini, ſpiritum ſalis ammoniaci
cum alcali fixo paratum, ſpiritum frumenti, vinum,
acetum, aquam, oleum terebinthinae, menthae et
amomi. Et cum ordo, ſecundum quem *Cl. Auctor*
haec fluida recenſuit, proportionatam inſimul fluidi
cuiuslibet in producendo frigore virtutem indicet,
qua, quodlibet priore loco nominatum, non ſolum
proxime ſubſequens, ſed et omnia reliqua antecellat;
potentiam horum fluidorum in producendo frigore p. 150.
proportionatam fere eorum gradui volatilitatis eſſe
concludit, atque hinc quoque colligit, frigus productum euaporationis effectum, admodumque proba- p. 151.
bile eſſe, omnia fluida, miſcelam aeris immediate
non afficientia, euaporando frigus producere. Licet enim thermometrum, acido quodam foſſili humectatum, conſiderabilem caloris gradum indicet,
hunc tamen non ab ipſo acido, ſed ab aqua, quam
acida haec ex aere attrahunt, huiusque cum acido
miſcela, oriri, ex eo quoque probari arbitratur, quia
acidum vitrioli duplae aquae fontanae quantitati mixtum, in thermometro, refrigerata hac miſcela humectato, maiorem ſane, quam aqua ſola, frigoris p. 152.
gradum ipſi produxiſſe viſum eſt. Antlia pneumatica vero ipſum docuit, frigus in ante memoratis tentaminibus productum nequaquam effectum miſcelae
variorum horum fluidorum cum aere eſſe, cum potius conſtanter inuenerit, euaporationem ſpiritus vi- p. 154.
ni in vacuo maiorem adhuc frigoris gradum, quam
in aere libero producere. Eadem quoque experi- p. 155.
menta cum ſpiritu calcis viuae, cum ſale ammoniaco
parato, et utroque aethere ſub antlia repetiit, atque
mercurium eo tempore, quo aer exhauriebatur, admodum celeriter et profunde, et quidem ſemel a

gradu 50 infra 20 defcendiffe inuenit. In alio cum aethere nitrofo inftituto experimento, cum aer externus 53 graduum effet, vas aetherem continens in aliud aqua plenum pofuit. Recipiente vero exhaufto,
p. 156. vafisque per pauca minuta in vacuo relictis, maximam aquae partem congelatam, et vas aetherem continens, craffa firmaque glaciei crufta circumdatum reperiit; et hunc, tantum frigus producendi modum, antea non cognitum, ulteriori examine dignum effe iudicauit.

p. 157. 8) *Experimenta cum magnefia alba, calce viua, et quibusdam aliis alcalinis fubftantiis* inftituit Cl. IOSEPHVS BLACK.* Egregiam hanc difquifitionem Cl. Auctor in duas partes diuifit, in quarum prima in magnefiae naturam inquifiturus, et fpeciatim eius proprietates cum aliarum abforbentium proprietatibus comparaturus, harum ad modum diuerfa genera, licet fub uno plerumque nomine comprehenfa,
p. 184. detexit. In altera vero naturam calcis ita explicare tentauit, ut facili modo plurimarum huius fubftantiae proprietatum rationes redderet, omniaque expe-
p. 161. rimentis faepius repetitis confirmaret. Ex defectu vero aliarum magnefiae fpecierum, illam, quae ex fale Epfomenfi, fecundum praeparationem, a Cl.
p. 164. Auctore indicatam, obtinetur, adhibuit; et, medica eius virtute, purgandi nimirum facultate, difquifita, oftendit, quaenam falia neutra ex coniunctione magnefiae cum quolibet vulgarium acidorum oriantur.
p. 166. Ex quo porro differentiam fuae ipfius magnefiae ab illis duabus, Ill. FRID. HOFFMANNO cognitis, magnefiae speciebus, nec non a terris calcariis, declarat, utpote, quae fe non folum in coniunctione cum acido vitrioli, fed et cum acido nitri et vegeta-
p. 168. bili facile manifeftaret. Inquifiturus poftea, quemnam locum magnefia in Cl. GEOFFROY tabula electiuae

* d. 5 iunii 1755.

ctiuae attractionis obtinere queat, inuenit, alcali volatile magneſia fortius attrahere acida, lenem vero calorem hanc attractionis excellentiam ita ſuperare, ut alcali ſenſim eleuetur, et magneſia cum minus volatili acido relinquatur: Acidum terram calcariam p. 170.
derelinquere, ut ſeſe cum magneſia uniat: Paruam quoque magneſiae quantitatem, ſolutioni mercurii ſublimati corroſiui additam, ſtatim mercurii partem in forma obſcure rubri pulueris ſeparare, ipſamque diſſolui. Similitudinem igitur quandam inter magneſiae et alcalium proprietates percipiens, Cl. Auctor experiri voluit, quamnam mutationem huic ſubſtantiae addita calx viua induceret, atque inuenit, magneſiam calcem ex aqua calcis viuae ſeparare, aquamque calcis inſipidam puramque reddere; cum calce viua p. 172.
paruaque aquae quantitate bene tritam, calcem viuam leniorem reddere. Magneſiam poſtea in calcem viuam reducturus, illam per horam calcinauit, ita, ut $\frac{7}{12}$ de pondere ſuo amitteret, quo facto, antecedentia experimenta repetens inuenit, hanc magneſiam ab acidis absque ullo efferueſcentiae gradu diſſolui, mercurium ſublimatum corroſiuum in forma nigri pulueris praecipitare, ſeparare alcali volatile ab acido in ſale ammoniaco, neutiquam vero acidum quoddam a terra quadam calcaria, nec aquae calcis viuae minimam inducere mutationem. Volatilem p. 174.
vero iſtam partem, quam magneſia in igne de pondere ſuo amittit, quoad maximam partem aerem eſſe per experimenta cognouit, id, quod ex eo etiam apparuit, quod calcinata magneſia in ſufficienti p. 176.
quantitate ſpiritus vitrioli diſſoluta, et hinc, addito alcali, ſeparata, non ſolum proprietates ante calcinationem praeſentes, ſed et pondus amiſſum fere totum recuperaret, et praeter ea quoque cum acidis rurſus efferueſceret, quum contra alcali ad ſeparandam magneſiam additum, cum acido ſeſe absque ulla p. 177.
efferueſcentia iungeret, manifeſto indicio, aerem in

alcali

alcali praeſentem ex hoc in magneſiam rurſus tranſiiſ-
ſe. Addidit dein experimenta quaedam, ex quibus
cognoſceret, quaenam aeris quantitas ex alcali quo-
dam ſeu ex magneſia per acida expellatur, et hac de-
p. 187. terminata, inter alia quoque oſtendit, Cl. HOMBER-
GII aeſtimationem ſalis ſolidi, in acido quodam con-
tenti, per admixtionem alcalium inueſtigatam, ideo
haud ſatis accuratam eſſe, quia alcali additum aeque
de pondere ſuo quidpiam amittere, ac nouum pon-
p. 181. dus ex acidis acquirere debeat. Trium denique ab-
ſorbentium terrarum, cretae nimirum, terrae ex oſ-
ſibus animalium paratae, et terrae aluminoſae pro-
prietates quasdam per experimenta elicere anni-
ſus eſt.

p. 184. In parte vero ſecunda explicationem naturae cal-
cis Cl. Auctori dedit, quae facili modo plurimarum
proprietatum huius ſubſtantiae rationes redderet.
Cum enim ſatis certum ipſi videretur, terras calca-
rias in ſtatu natiuo, nec non alcalia et magneſiam
in ſtatu ſuo ordinario, largam fixi aeris quantitatem
p. 185. continere, qui ipſis tanta vi adhaereat, ut vehemens
ignis neceſſario requiratur ad illum a magneſia ſepa-
randum, vehementiſſimusque non ſufficiat ad illum
prorſus ab alcalicis fixis expellendum; hinc concluſit,
relationes, inter fixum aerem alcalicasque ſubſtantias,
ſimilitudinem quandam habere, cum relatione, inter
has et acida, ita, ut, quem ad modum terrae calca-
riae et alcalia, acida fortiter attrahunt, cum iisdem-
que ſaturari poſſunt, ſic quoque illae fixum aerem at-
trahant, et in ſtatu ſuo ordinario cum illo ſaturatae
ſint, qui aer vero tunc, ſi acidum cum alcali quo-
dam ſeu cum terra quadam abſorbente miſceatur, ideo
rurſus liberetur et cum violentia erumpat, quia alca-
linum corpus aerem debilius quam acida attrahat, et
quia acidum et aer ſimul eidem corpori eodem tem-
pore iungi nequeant. Sibi ipſi itaque perſuaſit, ter-
ras calcarias, quando actioni ignis violenti exponan-
tur,

tur, atque hac ratione in calcem viuam conuertantur, nullam aliam mutationem in compoſitione ſua ſubire, quam quod paruam aquae quantitatem et fixum aerem ſuum perdant: acrimoniam vero, qua p. 186.
poſt hunc proceſſum gaudeant, non ab addita quadam atque in igne recepta materia dependere, ſed eſſentialem quandam purioris terrae proprietatem eſſe videri, dependentem ab attractione quadam diuerſarum harum ſubſtantiarum, quas tunc corrodere ſeu diſſoluere capax eſt, quaeque attractio, ut ipſi videtur, tamdiu inſenſibilis fuit, quamdiu aer terrae adhaeſit, ſeque poſt ſeparationem demum manifeſtauit. Id, quod ex compoſitione aliorum corporum, et praecipue ſalium neutrorum ante et poſt compoſitionem ex alcali et acido illuſtrare conatur. Secun- p. 188.
dum hanc igitur theoriam relatio terrae calcariae ad aerem et aquam ipſi conuenire videtur cum relatione eiusdem terrae ad acidum vitriolicum et vegetabile. Terra enim calcaria aere ſuo priuata ſeu in ſtatu calcis viuae magnam aquae quantitatem auide abſorbet, in hoc fluido ſoluitur, et tunc calx exſtincta dicitur, quam primum vero aeri fixo occurrit, aquam derelinquit, ſeque cum aere fixo iungit. Quando igitur calx exſtincta cum aqua miſcetur, fixus aer in aqua a calce attrahitur, paruaque eius portio ſaturatur, quae p. 189.
dein rurſus diſſolutionis capax non eſt, pars vero remanentis calcis extinctae diſſoluitur et aquam calcis componit. Quodſi igitur hoc fluidum aeri libero exponitur, particulae calcis viuae ſuperficiei proximae ſenſim particulas fixi aeris in atmoſphaera, vel ſub forma ſubtiliſſimi pulueris, vel, quod magis probabile, ſub forma elaſtici cuiusdam fluidi, fluctuantes attrahunt, cum aere fixo ſaturantur, reſtituunturque natiuo ſtatui inſolubilitatis, et cum tota haec mutatio in ſuperficie accidat, ſenſim quoque omnis calx in ſuperficie, ſub originaria ſua forma inſipidae calcariae terrae, cremor ſeu cruſta aquae calcis dictus, colligitur.

p. 190. colligitur. Hinc explicat quoque, cur magnesia aquam calcis puram insipidamque reddat, eadem vero, aere suo priuata, aquam calcis nequaquam mutet. Porro ostendit, calcem viuam, alcali dissoluto mixtam, hoc aere suo fixo priuare, ipsam vero hac ratione extinctam reddi, cum alcali magis corrosi-
p. 191. uum euadat. Cum ex hac vero explicatione variae conclusiones primo intuitu minus probabiles deduci queant, v. g. 1) si qua aeris quantitas a calce et alcalicis separatur, quando illa caustica reddimus, sequitur, haec partem ponderis in operatione perdere, eandem tamen, quam ante operationem, acidi quantitatem saturare debere, saturationemque ipsam absque
p. 192. ulla efferuescentia peragi; 2) si calx viua nil, nisi terra calcaria aere suo priuata est, quae aerem fixum fortius, quam alcali attrahit, sequitur, calcem viuam, si ipsi sufficiens quantitas alcali aere saturati addatur, omnem aerem suum recuperare, et originario suo ponderi atque conditioni restitui: sequitur porro, terram ex aqua calcis viuae per alcali separatam, nil nisi calcem in aqua antea dissolutam, nunc vero originario leni et insolubili statui suo restitutam esse. 3) Hinc insuper sequitur, si aqua calcis nil nisi compositum uniforme ex aqua et calce est, et si pars calcis sic in aqua dissolui potest, procul dubio quoque omnem calcem viuam in aqua dissolui posse. 4) Lixiuium saponariorum quoque nullam calcem continere debet, nisi forsitan quantitas calcis ad aerem
p. 193. ex alcali extrahendum iusto maior adsumta sit. 5) Si alcali causticum aere destitutum sit, tunc magnesiam ab acido quodam sub forma magnesiae ab aere liberatae, seu quae cum acidis non efferuescet, separabit; idemque alcali causticum separabit quoque terram quandam calcariam ab acidis sub forma terrae calcariae aere destitutae, at cum aqua saturatae seu sub forma calcis extinctae. Has, inquam, conclusiones omnes, utut minus probabiles videantur, per experimen-

experimenta saepius repetita, descriptaque, veritati
quam maxime consentaneas inuenit. Experimenta p. 218.
quoque a Cl. Auctore ad cognoscendam vim relati-
uam, qua diuersae alcalinae substantiae aerem fixum
attrahunt, instituta, ipsum docuerunt, quod in Cl.
GEOFFROY tabula electiuae attractionis quaedam p. 224.
mutari, eidemque noua columna addi debeat, secun-
dum sequens additum schema, in quo alcalinas sub-
stantias omnes, tanquam in statu puro et a fixo aere
liberatas considerauit. Monet tamen sub finem pri- p. 225.
mae columnae alcali volatile et magnesiam ideo in ea-
dem linea posita esse, quia eorum vis attractiua fere
aequalis esse videatur, haec sequi posse varia metalla,
et tandem terram aluminis. En schema! *

Acida.	Aer fixus.
Alcali fixum,	Terra calcaria.
Terra calcaria,	Alcali fixum.
Alcali volatile et magnesia.	Magnesia
	Alcali volatile.

9) *De analysi et usu turfae* exponit ALEXANDER p. 226.
LIND. Primo quidem loco, quod ipse cum turfa
prope Edimburgum effossa instituit, examen chemi-
cum enarrat Noster, dein Cl. DEGNERI cum turfa
germanica facta tentamina recenset, eaque cum suis
comparat

* Cum egregia hac disquisitione omnino conferri merentur, quae Cl. GEOFFROY Histoire de l'academie royale des sciences année 1746. Paris. 1751. pag. 284 seq. et Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 292. 293. item Cl. DU HAMEL, Histoire de l'academie royale des sciences année 1747. Paris. 1752. p. 59 seq. et Comment. nostr. Vol. II. P. II. p. 204 seq. nec non Cl. ROBERT. WHYTT, in Essays and Observations, Physical and Literary. Read before a Society in Edinburgh. Vol. I. 1754. p. 372 seq. et Comment. nostr. Vol. V. P. I. p. 67. seq. de calcis viuae, et aquae huius calcis natura proposuerunt.

comparat, ut ſi qua detur, turfae ſcoticae a germanica inde pateſcat differentia. Obtinuit vero Noſter ex turfae ſiccioris, obſcure fuſcae, unciis quinque, deſtillationis ope, primo unciam unam et ſemiſſem aquae inſipidae limpidae, dein liquoris acido oleoſi, flaueſcentis, et ſenſim obſcurioris facti, empyreumatici drachmas tres, cuius parua copia tandem alcalini quid proderet, denique calore intenſiore facto olei empyreumatici picei drachmas duas et ſemiſſem; atque in fundo vitri remanſere carbonum unciae duae, quae igne libero combuſtae exhibuere drachmas undecim et aliquot grana cinerum flaueſcentium, e quibus extraxit ſal rufeſcens impurum, ſalſum magis, quam alcalicum, in aere tamen facile fluens. Noſter liquorem magis acidae indolis, Cl. DEGNER contra illum alcalino volatilem e turfa ſeſe obtinuiſſe profitentur; quam etiam DEGNERI ſententiam confirmant duorum virorum D. SCHMIDBERG Phyſici Hagenſis, et OTTMANNI Pharmacopolae Stuttbergenſis, experimenta cum turfa facta, quae Noſter ipſe
p. 231. allegat. Quibus de analyſi turfae expoſitis, non nulla de uſu eius ſubnectit Cl. Auctor. Varias vero turfae differentias, ratione loci, e quo effoditur, et materiae ipſius, e qua conſtat, itemque praeparationum variarum, quas adhibere diuerſis in locis ſolent, adnotandas ſibi ante ſumſit idem, quam ad ipſum uſum ſeſe conuerteret. Quem quidem principem conſtat ſatis inter omnes in eo conſiſtere, ut ligni in modum ignis pabulum praebeat, et huius loco etiam ad comburendum adhibeatur: alium tamen eius Noſter commendat eumque duplicem uſum. Suadet nimirum et multis rationibus demonſtrat, turfam magno cum commodo, ad fundendam mineram ferri non minus, ac ad agros foecundandos adhiberi poſſe. Ferro enim ipſam inter fundendum aliquam phlogiſti ſui partem praebere, indeque eidem malleabilitatem conciliare; cineres vero eius optimam copioſamque

piosamque materiem agris fimi loco suppeditare, comprobat. Vltimo loco addit Noster, forte etiam turfam alio modo eoque duplici suam praestare posse utilitatem, ut vel puluis eius agris pratisque instratus plantas et semina a frigore defendat, vel etiam in stagnis et piscinis aquarum impetum coerceat et oppilet.

10) *Effectus seminis Hyoscyami* recenset D. ARCHIBALD. PITCARNIVS, Medicus Edimburgensis *. Iuuenis viginti annorum, tenerioris corporis habitus, medicinae cultor, ante duos annos consueuerat sibi, seminis hyoscyami albi parua adsumta dosi, somnum inducere, idque sine ullo malo effectu; sed quum aliquando, a meridie, duplam portionem eius, circiter 25 granorum, sumsisset, hora una post multam in somnum propensionem, totiusque corporis lassitudinem inde sensit. Quae symptomata sensim increuere, aliaque accessere peiora, nimirum siccitas faucium et constrictio, dolores colici, conuulsiones et deliria, ut adstantes neque distinguere, neque mali sui caussas explicare posset interrogatus. In tam tristi statu Noster vocatus vidit iuuenem, oculis apertis et fluctuantibus, tremore conuulsionibusque agitatum, varias corporis sui partes et lectuli vellicantem, pulsum autem obseruauit paruum et debilem cum tendinum subsultu, nullum vomendi vel desidendi conatum. Datum bis vomitorium statim iterum reiecit; solutionem vitrioli albi deglutiit, sed sine optato effectu. Clysma etiam cum vino stibiato bis iniectum, et vesicatorium capiti, et sinapismi plantis pedum applicati fuere. Noctem transegit sine somno, conuulsionibus saepe agitatus, sed mane altero mentis constantia et vox rediit, caput vero adhuc fuit graue et perturbatum, ut iam ipse, quid adsum- p. 143.

* lecta fuit d. 1 maii 1755.

adſumſiſſet, enarrare poſſet. Pulſus quoque paullo fortior. Infuſum purgans datum cum effectu optimo. Cum autem adhuc dolor et grauitas capitis ſupereſſet, ſanguinis unciae duodecim miſſae fuere poſt meridiem, ſed ſudore et ſomno tranquillo refectus, ſequenti mane bene iterum valuit iuuenis.

p. 247. 11) *Effectus ſtramonii* tradit D. ABRAHAM SWAINE, Medicus Brentfordenſis *. Senex ſexaginta nouem annorum, robuſtus, qui integra ſemper uſus ſanitate, calculo aliquot annos ante laborare coepit, ex amici conſilio bardanae vulgaris fructus colligere quum vellet, ut decoctum inde ſibi pararet ſalutare, ex errore collegit poma ſtramonii, et horum cum lacte factam decoctionem bibit: mox vertigine tactus tentat plurium colligendorum fructuum cauſſa e domo egredi, ſed non longe progreſſus reuertitur lectumque petit, multum conqueſtus de linguae fauciumque ſiccitate inſigni et anxietate praecordiorum; vox perit, et ſenſus; inquietudo ſumma et murmura frequentia; pulſus paruus et celer; extrema frigentia; oculi torui obſeruabantur, cum delirio feroci, ut duo robuſti homines ipſum tenere vix poſſent. Tandem quietus factus veſperi, eodem die adhuc conualuit, ſumtoque purgante totam noctem bene dormiit, et mane aliquoties aluus ſoluta fuit. Notari meretur, ſenem hunc intra quatuordecim horas neque dormiiſſe, neque ullam euacuationem vomitu, per aluum, urinamque expertum fuiſſe, licet alias calculo laborans frequens urinae experiretur ſtillicidium.

p. 250. 12) *Effectus moſchi in tollenda arthritica ventriculi affectione* exponit IAMES PRINGLE, nobilis et olim chirurgus legionis tertiae pedeſtris **. Femina quadraginta tres annos nata, tenerioris texturae corporis,

* lecta fuit d. 1 maii 1755.

** lecta d. 3 april. 1746.

ris, multos annos hyſterico malo affecta cum aſthmate ſicco, frequentes inſultus arthriticos experiebatur, eosque violentiores in capite et ventriculo non minus, ac in extremitatibus, totam fere aeſtatem anni ſaeculi huius quadrageſimo quinto. Menſis nouembris ſub initium iterum vehementiores ventriculi ſpaſmos patiebatur et conuulſiones, inde per ſpinam ad fauces tendentes, quae ſuffocationis inferebant periculum, et ipſam erecto ſitu corpus tenere noctu atque interdiu cogebant. Femora intumeſcebant, et tumor ſubſidebat iterum, ſi in ſedili decumberet, ſed tum mox aſthma reuertebatur. Nihil vero praeter hauſtum vini generoſi vel tincturae ſacrae * et regimen calidum, tentabat aegra adhibere auxilii. Cl. PRINGLE, moſchi de virtute in neruoſis affectionibus perſuaſus, bolum aegrae miſit, e cinnab. natiu. et antimon. ana gr. 25. moſchi opt. gr. 16. cum ſyrup. balſam. q. ſ. paratum, dimidiamque partem mox, et ſexta hora poſt alteram ſumendam praecepit. Sequenti mane ſe melius habuit aegra, conuulſionibus parcius tentata, et poſt adſumtos aliquot bolos cum moſcho, ſecutumque inde ſudorem largiorem et ſomnum, iam in lecto decumbere potuit, ceſſantibus ſenſim ſymptomatibus reliquis. Stomachi iteratos dein ſpaſmos, mox bolo laudato ſumto coercuit, beneque iam valet.

13) *Inſolitos effectus vini antimoniati* refert D. IAMES WALKER, Chirurgus et rei nauticae negotiorum Edimburgi adminiſter **. Febriles aliquando p. 254.

 ſentiens

* Tinctura ſacra paratur ex Aloes ſuccotr. uncia una, cardamomi min. et ſerpentar. virgin. ana drachma una, cochinillae ſcrupulo uno, vini albi Hiſp. ſeſqui libra. conf Pharmacopoeia Collegii medic. Edimburg. 1746. 8. pag. 58.

** lecta d. 5 febr. 1756.

ſentiens motus, mature lectum petiit, pota ante ſeri lactis, cum vino hiſpanico facti, libra una, ſed totam noctem inſignem ſoporem ſenſit aeque, ac primo mane, cum multa laſſitudine et debilitate; equo dein vectus non diu, domumque redux eundem ſoporem et torporem percepit, ac duos famulos eodem affectos inuenit malo. In cauſſam effectus huius inſoliti inquirens tandem reperit Noſter, loco vini Vlyſſiponenſis, vinum benedictum ad ſeri lactis praeparationem, ex errore, adhibitum fuiſſe; nullos vero inde vomendi conatus et ſe ipſum et famulos duos expertos valde miratur. Ipſe poſt quatuor dies, uterque famulus poſt duos, iterum conualuere, unicumque illud adhuc adnotat, pulſum in ſemet ipſo eodem die, quo biberat vinum memoratum, multo debiliorem fuiſſe, ac nocte praecedente.

p. 257. 14) *Dyſenteriam pertinaciorem, aquae calcis viuae ope curatam* tradit IAMES GRAINGER, M. D. et Medicus Londinenſis. * Dyſenteria, quae Maryburgi prope arcem a Wilhelmo dictam (Fort-William) epidemice per autumnum plerumque graſſatur, malignis ſtipata ſymptomatibus et ſaepe mortifera, militem quendam, mediae aetatis, ſed diſſolutae vitae, inuaſerat, et integrum fere per annum, fruſtra adhibitis medicamentis omnibus, excruciauerat, tuberculis haemorrhoidalibus, vermibus, fluxuque nunc cruento, nunc mucoſo, nunc ichoroſo comita-
p. 262. ta. Tandem vero aquae calcis viuae libra una ſemis cum tertia parte lactis ſingulis diebus epota mox ſymptomatum remiſſionem effecit, libraeque tres per diem, continuato per tres hebdomadas uſu, adſumtae, omnem mali adeo diri curationem abſoluerunt, aluum autem ſimul reddiderunt ſtrictiorem, ut doſis eius diminui, clyſmaque emolliens deberet iniici. Sex

* lecta d. 3 maii 1753.

Sex hebdomadas poſt aeger e noſodochio dimiſſus fuit, integrae ſanitati redditus.

15) *Epiſtola* PETRI DVGVID, * Chirurgi olim in Iamaica, *ad Cl.* ALEXANDRVM MONRO, *Seniorem*, M. D. et P. A. *de anthelmintica virtute corticis Palmae*, the wild Cabbage *ſeu* Bulge-water-tree dictae **. Refert autem Cl. DVGVID, incolas inſulae Iamaicae, praeter alios morbos, vermibus plerumque, iisque longis et teretibus e lumbricorum genere, vexari, ipſumque in diſſecto infantis cadauere, aliquando duodecim eorum inueniſſe, quorum unus appendicem vermiformem, tres valuulam coli, reliqui inteſtina occuparant; ſed addit naturam illis quoque tamquam ſpecificum ad hos depellendos dediſſe corticem arboris laudatae, cuius decoctione cum ſucceſſu utantur, nulla quidem determinata doſi. In qua iam per repetita tentamina determinanda occupatus, pollicetur alio tempore ſe communicaturum accuratiorem et doſeos medicamenti huius et naturae indolisque ipſius corticis expoſitionem. p. 264.

16) *Foetum monſtroſum* deſcribit IOHN MOWAT, *Chirurgus Langholmenſis*, *in epiſtola ad* ALEXANDRVM MONRO, *Sen. data* ***, additaque icone illuſtrat. Fuit foetus iſte duplex coalitus, quem mater ſexto menſe grauiditatis enixa eſt, horam ſemis vitae fruitus uſura. Vterque foetus femella, communi funiculo inſtructus umbilicali, omento, pancreate et diaphragmate ſimplicibus, reliquis partibus quisque ſuis gaudebat diſtinctis. Vnicum cerebrum, duo p. 266.

 cerebella

* lecta d. 1 maii 1755.

** Eſt vero haec *Palma altiſſima non ſpinoſa, fructu pruniformi, minore, racemoſo, ſparſo.* SLOAN. Voyage of Iamaica. Vol. II. London. 1725. fol. pag. 115. tab. 215.

*** d. 1 maii 1755.

cerebella viſa ſunt. In capitis poſteriore parte aures duae externae coniunctae apparuere, duobus meatibus auditoriis inſtructae, alioque in medio praeditae ductu, qui ad oeſophagum ducebat. Reliqua ex iconibus diſtinctius intelliguntur.

p. 270. 17) *Eiusdem foetus continuatam anatomen* tradit ALEXANDER MONRO iunior, M. D. et Prof. Anat. Edimburgenſis.* Quum ipſi non licuerit foetum diſſecando accuratius perluſtrare, pauca tantum adnotat Cl. Auctor in capite memoratu digniora viſa. Cranium in naturali ſtatu antica parte ad ſellam turcicam uſque obſeruatum fuit, inde duo proceſſus cuneiformes oſſis occipitalis coniuncti, in duo diſtincta oſſa occipitalia, quorum utrumque foramine magno inſtructum erat, extendebantur; duo oſſa petroſa, ſquamoſa parte deſtituta, et inter haec, loco oſſis ſphenoidei et ſquamoſi temporum, paruum os triangulare interpoſitum, occurrebant. In ore vero alterius foetus perfectioris rite formatae fuerunt partes, larynx, pharynx, reliquae, pone has alius larynx cum trachea deſcendit, cuius glottidi adhaeſit parua excreſcentia linguae inſtar, et e naribus canalis cum alio ex auribus, ut ſupra dictum, egrediente, in unum confluens communem canalem, alterum dedit oeſophagum.

p. 275. 18) *Oſſa in ouario feminae reperta* deſcripſit D. GEORGE YOUNG et cum Societate communicauit per D. IOHN BOSWELL, Membrum Collegii reg. medic. Edimburg. ** In feminae, quinquaginta circiter annorum, poſt menſtruorum ſuppreſſionem hydrope defunctae cadauere diſſecto, inuenit abdomen cruore multisque plenum hydatidibus, quarum aliae pomi, aliae oui columbini magnitudine erant, et in maiori

* d. 1 maii lecta.

** d. 1 nou. 1737.

maiori communi continebantur omnes. Viſcera reliqua ſana, ſed tuba fallopiana ſiniſtra ſolito amplior, ouariumque ſiniſtrum nihil, niſi hydatis maior, illudque dextrum caput recens nati infantis aequans, continebat materiam viſcidam albam ſeroſam, cum fragmentis maxillae, cui dentes tres molares inhaerebant, hic depictis.

19) *Pulmones et pleuram ſibi contiguos eſſe* demonſtrat ALEXANDER MONRO, ſenior. * Licet experimentum ab Ill. LIEBERKÜHN et HALLER hunc in finem factum adſerti huius veritatem euincat, alium tamen eumque faciliorem illud demonſtrandi iam docet modum. Separatis enim caute a pleura integumentis et intercoſtalibus muſculis in mortuo animali, ſi tunc alternatim attollas ſternum et coſtas, contiguos pulmones videbis, ſed pleurá laeſa ſtatim oculos fugiunt collapſi pulmones. Porro in viuo animali idem ſi feceris, pulmones quoque arcte applicatos pleurae, et hanc inter inſpirandum concauam, et inter exſpirandum conuexam, ob atmoſphaerae molem incumbentem, videbis. Facilis etiam frequensque pulmonum cum pleura concretio idem probat. Noſter tandem quaerit, quae quantaque vis ſit, quae attollat ſternum, quando pleura in experimento concaua facta fuerit, quo inde vis atmoſphaerae incumbenti renitens determinari poſſit. Addit alias quaeſtiones, num vis organorum inſpirationis minor ſit vi atmoſphaerae? an illa ſuperent reſiſtentiam organorum exſpirationis? an denique coſtae arcuatae anguſtaque earum interualla ideo facta ſint, ut ab atmoſphaerae inter inſpirandum defendant nos impetu? p. 276.

20) *Experimenta cum opio in viuis et moribundis animalibus facta* recenſet ROBERT WHYTT. ** Pluribus p. 280.

F 4

* d. 7 febr. 1754.

** d. 7 aug. 1755.

ribus ranis ſolutionem opii aquoſam in os infudit Cl. Auctor, alias integras vel aperto abdomine et thorace, vel corda earum in ſimilem ſolutionem immiſit, et canibus aliquot per anum et abdominis vulnus opium aqua ſolutum applicauit, indeque inſequuta ſedulo adnotauit phaenomena, quorum praecipua ex additis corollariis huc transferamus. Opium ventriculo, thoraci abdominique iniectum, et partes has, quas tangit, et totum corpus ſenſu motuque priuat, illudque non tranſeundo cum ſanguine ad cerebrum, ut plures affirmant, ſed immediate in affectas partes operando efficit: agit vero potiſſimum in cerebrum totumque ſyſtema neruoſum, neque tamen ſolum in fines extremos neruorum in corde vaſisque ſeſe terminantes; neque a reſorpta ſubtiliori parte opii haec pendet eius efficacia; neque cor ab actione opii liberum manet; ſed eandem, ut reliqui muſculi, quamuis paullo tardius, experitur. Porro opium vim muſculorum motricem tollit, non ſolum intercipiendo fluidi neruei influxum, ſed ipſas fibras eorum debilitando, atque hinc irritabilitatem eorum infringit aeque ac ſenſibilitatem. Illud quidem ſomnum inducendo agit, ſed ſomnum tamquam effectum deſtructae prius neruorum ſenſibilitatis producit: Eidemque cauſſae tribui debent euacuationes nimiae ab opio coercitae, vel impeditae ab eodem liberae redditae. Tandem mortem animalium ab opio ſumto Noſter deriuat ab eadem cauſſa, quae nimirum organa eorum naturali ſuo ſtimulo priuet, unde ceſſaret non modo motus periſtalticus inteſtinorum et chyli tranſitus, ſed et in vaſis minoribus primo, ac maioribus poſt fluida ſtagnare inciperent.

p. 317. 21) *Hiſtoriam luxationis verae femoris* tradit D. JAMES MACKENZIE, Medicus olim Worceſterienſis,* in epiſtola ad D. JOHN RVTHERFOORD, Praeſidem

* d. 6 martii 1755.

Praeſidem Collegii Regii Medicorum et Profeſſorem medicinae Edimburgenſem data. In noſodochium Vigornienſe quum deferebatur vir robuſtus et vegetus, quinquaginta ſex annorum, lanio, quem equus, quo vehebatur, in terram proſtratum per aliquod ſpatium ſecum traxerat, et in cauſſam ſublati inde femoris motus chirurgus quum inquirebat ſedulo, inuenit ille femur ex acetabulo extractum et in inguine caput eius oculo tactuque conſpicuum, idemque pluribus medicis primum de re ipſa dubitantibus oſtendit. Dein de reducendo in articulum femore ſolliciti diu, et apud auctores chirurgicos conſilia haud inuenientes conuenientia, tandem extenſionis et ſi haec non ſuccederet, percuſſionis vim hoc in caſu tentare decreuerunt. Apparatu, qui hic deſcribitur fuſius, utrumque in finem rite diſpoſito, primum extenſionem, ſed incaſſum, moliti fuere; breui poſt percuſſionis adplicata vi, femur ſubito cum multo ſtrepitu in acetabulum reducitur. Atque aeger poſt tres hebdomadas reſtitutus ſanitati integrae, iam incedere et longum ſatis ſpatium per diem ſine incommodo abſoluere valet, licet affectum femur adhuc ſit paullo longius altero.

22) *Obſeruationes non nullas ſuper noua ſanandae per extractionem lentis cryſtallinae cataractae methodo,* proponit THOMAS YOVNG, Chirurgus Edimburgenſis.* Quamuis infelix aliquando depoſitae cataractae ſucceſſus ab operatione hac iterum peragenda diu Noſtrum deterruerat, tandem tamen amicorum precibus commotus, noua Cl. DAVIEL methodo operationem iſtam ſexies ſuſcepit, atque nunc modum et inſtrumenta, quibus uſus fuit, et ſucceſſum operationum ingenue expoſuit. Exemplo Cl. SHARP ductus, ſimpliciorem, ac Cl. DAVIEL, inſtrumentorum adhibuit Noſter apparatum, cultello paruo cor- p. 324.

** d. 4 mart. 1756.

neam, ſemilunari amplaque plaga diſſectam, ſpathula minori dein eleuauit, lentemque, inciſa prius eius capſula, vel acu conſueta vel ſola preſſione extraxit.
p. 327. Succeſſus operationi non in omnibus ſemper idem reſpondit, in plerisque tamen ex voto fuit. In viro quodam mediae aetatis bis peracta fuit diuerſis temporibus in utroque oculo operatio, primum in ſiniſtro, cuius inter operandum laeſa iris eandem intercepit, nulla ſequente inde noxa, dein in dextro felicius, ita, ut iam diſtincte iterum utroque oculo obiecta videat. In alio viro cataracta, ob contractam nimis et immobilem pupillam aliis chirurgis inſanabilis viſa, a Noſtro extracta eo cum euentu fuit, ut pupilla quidem adhuc immobilis, oculus tamen clarior factus lucis ſplendorem facilius, ac olim, ferat. Vtroque in oculo alius viri Cl. YOVNG operationem ſuſcipiens, e capſula lentis lacteſcentem humorem et lentem ipſam obſcure fuſcam euocauit, paruaque obiecta iam diſtinguere valent eius oculi. Tandem in femina ob palpebras anguſtiores tuſſemque excitatam difficilius quidem, cum ſucceſſu tamen abſoluta fuit operatio. Ex quibus dictis colligit Noſter, oculos, ampliori bulbo corneaque magis conuexa inſtructos, melius admittere extractionem, quam paruos planioresque in primis feminarum; reliquam vero curationem abſolui venae ſectione, diaeta parca, et repetitis laxantibus, pannique aceto et aqua imbuti ad oculum iterata applicatione. Quamuis autem ipſi peractarum operationum nondum ſufficere videatur numerus, ut comparare earum ſucceſſum cum iis in Gallia * frequentius peractis, indeque nouae methodi huius excellentiam comprobare poſſit, eidem tamen omnino ex experientia propria praerogatiuam tribuens ſpem alit, fore, ut alii exemplo ipſius excitati plura repetitaque operationis laudatae, faciant pericula.

23) *Epi-*

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 620.

23) *Epiplocelem in ſcrotum deſcendentem* deſcribit p. 333.
THOMAS LIVINSTON, M. D. et Medicus Aberdonienſis.* Poſt ſumtum mane vomitorium vir quidam, viginti octo annorum, teneriorisque corporis habitus, verſus veſperam acutis imi ventris tentatur doloribus, qui dato anodyno et clyſmate per noctem ſedati, primo mane redeunt, in primis in ſiniſtra umbilici parte ſiniſtroque teſticulo acutiores redditi. Hernioſo ibidem iam nato tumori duro et dolorifico applicantur fotus emollientes, manuque tentatur reductio; venae ſectio repetita febrem imminuit et clyſteres crebrius iniecti, quin et infuſum purgans antiphlogiſticum datum foeces copioſas induratas ſecum euocarunt; ſed hernia non mutata, pulſu debili facto, ſingultuque accedente, aeger tandem moritur. In cadauere dein aperto ſtatim apparuit omentum valde diſtentum et prolapſum, ventriculus et zona coli e ſitu ſuo naturali inferiora verſus tracti, ieiunum et ileum inflammata aereque diſtenta; in ſcroto autem diſſecto ſeſe obtulit ſaccus hernioſus tenuis, tenſus rigensque, ac in eodem omentum gangraena corruptum, ileique inteſtini gyrus in annuli abdominalis apertura haeſit gangraena itidem affectus, cuius pars altera intus adhuc remanens et coli caput inflammata, anguſtiora, putridum chylum viſcidum continebant. Tunica vaginalis amplo foramine ſeu cauo ſuſceperat omentum, ſex et dimidiam uncias pondere aequans, teſticulo illaeſo relicto.

24) *Partus per rupturam abdominis facti hiſtoria* p. 338.
traditur ab ALEXANDRO MONRO, Seniore.** Femina doloribus ad partum tres dies iam tentata, ſubito facta ingenti cum ſtrepitu ventris imi ab umbilico ad pubem ſiniſtri lateris ruptura ita, ut viſcera intus conſpici potuerint, infantem per hanc rimam enixa

* d. 5 febr. 1755.
** d. 1 mai. 1755.

enixa fuit feliciter cum secundinis; vulnus vero solo butyro cum saccharo applicato facile coaluit cicatrice clausum parua; cuius admirandae rei in fidem testes Noster allegat, qui coram iudicio iureiurando rem
p. 339. confirmarunt. Addit similem, sed minus felicem Cl. MONRO *casum, quo infans e rupto utero in abdomen transiit.* Femina nimirum mediae aetatis, inter dolores ad partum veros per dies duos continuatos, fluentibus iam aquis, subito e sella resiliit, acutissimo ventris affecta dolore, infans amplius tactu non potuit explorari, sed mater, mentis quidem compos, tertio die vita defuncta fuit. In aperto dein cadaueris abdomine mox apparuit foetus perfectus cum secundis integris, cruore multo circumfuso, uterique fundus antrorsum integer, mollis, et ad umbilicum prominens, sed versus ossa pubis circa ceruicem ruptus. Quam rupturam dissecto utero, ab orificio interno oblique dextrorsum ad quatuor digitorum longitudinem factam fuisse, ceruicem vero distentam communem cum fundo formasse saccum, angustiore reddito simul uteri orificio, patuit.

p. 342. 25) *Praeternaturalis aquarum cum gemellis in utero facta collectio*, a STEPHEN FELL, chirurgo Vluerstonensi describitur. * Sub initium octaui grauiditatis mensis dolores ad partum sensit femina, primo spurios visos, post veros cum delirio sitique magna, abdomine eius in immensam molem distento; sedatis clystere et opiato symptomatibus, tactu caput infantis in aquis fluctuans quum percepit Noster, statim ruptis membranis extraxit gemellos, masculos, perfecti infantis dimidiam vix aequantes molem, quorum alter fuit mortuus, tumens et liuidus, alter vita usus sexaginta quatuor horas, absque ullo sumto alimento, ullaue per aluum aut urinam facta excretione. Aquae simul effusae copia quinquaginta librarum

* d. 6 febr. 1755.

brarum fuit. Vtero autem, poſt ſecundinarum excluſionem, in naturalem contracto magnitudinem, aegra, adhibitis aptis medicamentis, ſenſim conualuit.

26) *Tophacearum concretionum, in canali alimentorum repertarum hiſtorias* tradit ALEXANDER MONRO, Senior.* Quae quidem quo rariores ſint, eo digniores omnino memoratu nobis ipſae videntur calculorum in primis viis obſeruationes. Atque horum exempla aliquot ex propria experientia in aegris facta adducit, alia ab amico Cl. STEPHENSON communicata, alia denique ex animalibus brutis petita, deſcribit Cl. Auctor. Puer, duodecim annorum, doloribus colicis, borborygmis, vomituque frequenti emaciatus, nullumque a variis adhibitis medicinis expertus auxilium, tandem, ceſſantibus illis ſymptomatibus, teneſmo et iſchuria vexatur, tumore ſimul duro in inguine ſiniſtro nato, valde dolente, in quo tactu percipi duo corpora dura potuerunt. Haec vero dein in rectum inteſtinum cum tribus aliis protruſa, forcipe extracta cum ſucceſſu fuere, quorum maximum quinque digitos volumine aequauit, globoſae et anguloſae figurae, cruſta tartarea ſplendente obductum, intus ſpongioſum, rubellum; reliqua minora, figura coloreque diuerſa fuere; in uno diffracto paruum oſſiculum planum veluti nucleus latuit, indeque cognita mali cauſſa eſt: Deglutiebat enim ſaepe una cum carne ouilla teneriora etiam oſſicula. Puer iterum poſthaec conualuit et incrementum laetius corporis cepit. In alio viro in- p. 345. p. 348.
tumuit abdomen in dextra inguinis regione et induruit, nunc diarrhoeis et vomitu, nunc obſtructione alui ſuccedentibus: Cl. MONRO ſuſpicatus calculum in colo haerere, clyſmate iniecto crebrius et preſſione manuum ope tentata, ſed incaſſum, eius extractionem molitus eſt, et aeger emaciatus mortuus.

* d. 6 febr. 1755.

tuus. In quo dein aperto tophus, ſeptem digitorum mole, caput coli occupans nulla cruſta tartarea obductus, nucleo calcareo inſtructus, deprehenſus fuit, inteſtinum vero circum circa adeo contractum, ut diſcindi deberet ante, quam tophus eximi potuerit. A Cl. STEPHENSON e tribus aegris Noſter ſimiles tophaceas concretiones obtinuit, quarum aliquot nucleo pruni inſtructae, clyſmate e pueri ano euocatae fuere, reliquae e ſtratis pluribus formatae, cinerei coloris, nulla cruſta tartarea praeditae. Symptomata aegris eiusmodi ſolemnia eſſe maciem corporis, ſine appetitu laeſo, borborygmos frequentes ventrisque inde mutatam formam, addit idem ex relatione Cl. STEPHENSON.

p. 353. 27) *Obſeruationes de procidentia ani, intuſſuſceptione, inflammatione et voluulo inteſtinorum* exhibet IDEM,* et icone addita illuſtrat. Quando pars interior inteſtini recti cum foecibus protruſa non retrahitur, ſed a ſphinctere ani conſtricta intumeſcit, rubet mucoque viſcido madet, procidentia ani oritur, frequens infantum, ſenum, debiliumque poſt morbos hominum morbus, plerumque non funeſtus, aliquando tamen, ſi altius deſcendat duplicata inteſtini pars, lethalis viſus in puero, in quo nec reductio inteſtini, nec iniecto lactis calidi, nec ſpecilli cum ſpongia oleo imbuti immiſſio, locum habuit, ſed in mortuo apparuit meſocolon diſruptum et inuerſio recti a flexura ſighmoidea coli deriuata. Curatio huius morbi omnis abſoluitur reductione inteſtini, quam vero non uno impetu, pannisque calidis, ut ſolent mulierculae, ſed ſenſim ſenſimque digitis, oleo imbutis vel butyro non ſalito, ſuſcipiendam eſſe recte monet Noſter: neque opus eſſe fomentis calidis partes relaxantibus, nec ſi nimis tumeat inuerſa pars, ſcarifatione idem addit, parumque tribuit externo adſtringentium

* d. 6 febr. 1755.

gentium uſui, commendans potius tincturas calidas aromaticas, ut iis tangantur partes relaxatae, et ad arcendam inflammationem venae ſectionem diaetamque refrigerantem.

Alius morbus, neque adeo infrequens eſt *intuſ-* p. 358. *ſuſceptio*, quando inteſtini alicuius pars duplicata in canali alimentorum expanditur, nullo externe in ano apparente eius ſigno: Exempla aliquot hominum hoc morbo defunctorum adducit Noſter, qui fere omnes conqueſti diu de doloribus colicis, diſtenſione abdominis, vomitu, teneſmo, tandemque emaciati diem obierant ſupremum. In duobus magna pars coli duplicata, obſcure rubens et anguſta fuit inuenta; in alio vero pars ilei, coecum et appendix vermiformis a colo intusſuſcepta ad duodecim digitorum altitudinem, atque haec duplicata portio inaequalis, fuſca, altero fine coeca, ſed a latere aperta, anguſta quidem nimis, caua tamen obſeruata fuere.

Tandem ex alio puero communicauit cum No- p. 361. ſtro Cl. CVLLEN admirandum intuſſuſceptionis exemplum, quod etiam delineatum hic exhibetur. Diu vexatus puer iſte doloribus colicis et diarrhoea, emaciatusque excreuit per aluum liuidam membranaceam ſubſtantiam, quae accuratius perluſtrata, conuolutio inteſtini alicuius fuit tredecim digitos longa, cum meſenterio annexo, et poſt haec plures minores particulas cum ſcybalis reiecit; in mortuo vero dein aperto inteſtina et omentum inuicem coalita, ileique inteſtini pars, circa ingreſſum in colon, contracta, et cicatrice notata, intus craſſa et anguſta apparuerunt, hic quoque delineata. In quibus et aliis ab Auctore adductis exemplis illud omnino admirationem mouet, quo modo adhuc vita frui tali morbo affecti per longum ſatis tempus potuerint. Quum vero plerumque ad colicos dolores ſpirituoſis calidis uti ſoleant homines, illudque in colica flatulenta cum

ſucceſſu

ſucceſſu faciant, haec ipſa, tamquam nociua ſaepius et in inflammatoria diſpoſitione exitioſa, vitanda caute monet Noſter; et venae ſectionem largam vel repetendam in imminente inteſtinorum inflammatione, ubi plerumque medicos decipit virium languor et pulſus debilitas, ſi modo dolor acutus et fixus adſit, prudens ſuadet idem. Sub finem verum voluulum ſeu complicationem inteſtini nodoſam vel impoſſibilem vel certe rariſſimum eſſe pronunciat Noſter.

p. 368. 28) *Veri voluuli inteſtinorum hiſtoriam* tradit ALEXANDER MONRO, dignus parente magni nominis filius. * In ſenis colica demortui cadauere diſſecto inuenit partem inteſtini ilei, quatuordecim digitorum longitudine, e ſinu quodam in peluem dependentem, nigram ſphaceloque corruptam; ſinum autem iſtum formarunt partes ilei ſuperiores, ab appendice vermiformi arctius conſtrictae, qui quidem pone has ipſas haeſit, ſed fine ſuo trans easdem antrorſum deſcendit in plicam meſenterii, atque ex hac difficilius potuit extrahi; finis enim eius coecus a liquore gelatinoſo diſtentus, in cauo quodam meſenterii latuit, cuius oſtium anguſtius fuit nimisque conſtrictum.

p. 370. 29) *Deſcriptio febris glioſae, Americanis flauae dictae,* (Yellow Fever) proponitur a D. IOHN LINING, Medico Carlſtonenſi in Carolina meridionali, in epiſtola ad D. ROBERT WHYTT, Prof. Med. Edimburg. data.** Morbi maligni, qui anno ſaeculi huius quadrageſimo octauo Carolſtouni graſſatus fuit, et frequentius in meridionalibus Americae prouinciis peſtis inſtar graſſari ſolet, hiſtoriam ſolam cum prognoſi addita Noſter exhibuit, miſſis et cauſſarum inueſtigatione et medendi methodo; quae quidem quum fidam

* d. 6 febr. 1755.

** d. 7 mart. 1754.

fidam plenioremque phaenomenorum omnium complectatur recenſionem, vel ipſa ad formandum de natura morbi et curatione iudicium ſufficere videtur Cl. Auctori, adnotationes tamen, e defunctorum morbo iſto diſſectionibus factas, ſe caſu quodam perdidiſſe valde dolet. Eſt vero haec febris, flaua dicta, maligna, duos tresue dies durans, ſine ulla critica terminata excretione, relinquens aegrum valde debilitatum cum pulſu paruo, a leui cauſa magis deprimendo, ſtipata mox flauo colore albugineae oculi et cutis, vomitu, haemorrhagiis, calore tamen pulſuque febrili deſtituta, atque ita per tria ſtadia diſtincta curſum ſuum abſoluit, quae ſigillatim Noſter conſiderauit, fuſiorique ſermone expoſuit. Ex his praecipua hic adnotaſſe ſufficiant. Contagioſa eſt febris iſta, ſed a ſingulari aeris conſtitutione aut tempeſtatum viciſſitudine haud pendet: Subiecta eidem opta in primis ſunt albi homines, utriusque ſexus, et e frigidiori climate aduenae; ſed infantes, et qui ex eadem ſemel euaſerunt, et Nigritae, bilioſa alias febre affecti, ab hac prorſus immunes manent. Auguſti ſub finem plerumque incipit graſſari et ad medium octobrem durat, donec frigidior facta tempeſtas eius impetum infringit. Febrem praecedunt capitis et extremitatum, in primis genuum et ſurarum, dolores, appetitus proſtratio et virium debilitas: febris ipſa ſubito inuadit cum leui horrore; pulſus eſt frequens, plerumque plenus et durus, in aliis paruus et durus, in aliis mollis et paruus, ſub finem morbi durior factus et rarior; calor variat ſaepe et 102 gradus thermometri Fahrenheit. nunquam excedit. Sudor profuſus, mox temperatior, cutisque ſicca eſt; lingua humida rubet et albeſcit; ſitis haud ingens; frequens nauſea et vomitus; anxietas praecordiorum, inquietudo et virium proſtratio; ſanguis floridus, ſine cruſta inflammatoria, a ſero non ſeparandus; deiectiones foetidae, nigrae; mox obſtipata aluus; urina

limpida, copiosa, saepe turbida cum sedimento;
p. 382. Febris iam secundo tertioue die cessat sine ulla facta crisi, paucos si excipias, sudore largo leuatos, et incipit alterum stadium in peiora plerumque ruens: symptomata enim memorata persistunt vel augentur, aliaque sequuntur. Pulsus est durus, et saepe mollis fit; vomitus niger, e moleculis flocculentis nigris bilis cum muco ventriculi abraso conflatus; inquietudo maior; delirium; icterus; maculae cutis purpureae, liuidae in pectore et collo; menstrua in feminis nimia; sanguis resolutus per sputa, nares, oculos, aures, et urinam reiectus; aluus obstipata, nunc liquida, nunc nigra et tenax; urina copiosa, interdum flaua, interdum sanguinea, et turbida cum sedimento viscido; atque haec per octo dies perdurabant, et aegrum vel interficiebant, vel sanitati restituebant.
p. 388. Tertium tunc stadium incipiebat vel remissione omnium symptomatum, si in sanitatem vergebant omnia, vel augmento eorum subito, si in mortem ruebant. Pulsus tunc inaequalis paruus; extrema frigida liuida; facies et maculae liuidae; palpitatio cordis; respiratio difficilis et anxia; sudor colliquatiuus; sanguis ex ore, naribus et auribus fluens; singultus, tendinum subsultus; conuulsiones vitae finem faciebant. Ex quibus vero iam facile intelligi possunt deriuarique signa prognostica a Nostro subiuncta, quorum plurima malignitatis notam prae se ferentia nihil omnino boni portendebant, pauca ad modum salutis spem excitabant.

p. 396. 30) *Ad obiectionem, contra inoculationem variolarum factam, responsionem* dedit EBENEZER GILCHRIST, M. D. Medicus Dumfregensis.* Obiectio haec in societate quadam eruditissimorum virorum mota illud in primis urgebat, quod variolae a natura ad purgandos ab impuritatibus humores praecauendosque inde

* d. 5 febr. 1756.

inde morbos excitentur, variolarum vero inoculatione excitatarum ſuppuratio huic fini obtinendo impar ſit et minus ſufficiens, et totidem moriantur ante virilem aetatem infantes, qui inoculati ſint, ac ante, quam haec inualuit operatio. Sed Noſter experientia viginti annorum felicem inoculationis ſucceſſum edoctus, reſpondet aliorum quoque virorum, qui eandem adminiſtrarunt, confirmatus teſtimonio et auctoritate, pauciores omnino ex infantibus inoculatis, et vix duos vel tres e centum diem obiiſſe ſupremum, et varioloſum pus inſitione corpori applicatum deſtruere ac expellere multa morborum ſeminia ante, quam euolui aetate adultiori poſſint, adeoque, quo maturius inſtituatur operatio, tanto inſignius inde in corpus redundare emolumentum.

31) *Nouam methodum medendi obſtructis menſtruis* p.403. proponit D. ARCHIBALD HAMILTON, Medicus Edinburgenſis.* Commendatam ab amico D. HVNTER ad remouendam menſium obſtructionem iliacorum externorum vaſorum compreſſionem mechanicam in femina felici cum ſucceſſu adplicauit. Quae quidem femina viginti circiter annorum, a refrigerio ſuppreſſionem menſium paſſa, iam pallida et emaciata, appetitum proſtratum, digeſtionem laeſam, et vomendi conatus, pulſum languentem et laſſitudinem inſignem ſimul experiebatur; Noſter poſt balneum purgansque aloeticum adhibitum, torcular arteriis cruralibus caute applicauit, et iam hora ſemis praeterlapſa aegra ſentiit pondus in regione uteri, et pectoris capitisque leuamen, breuique poſt redit ipſe menſtruus fluxus, ceſſans a remota faſcia, ſed eadem applicata iterum bene fluxit per tres dies, atque proxima periodo rediit, ſalua vegetaque femina.

 32) *Hydro-*

* d. 1 maii 1755.

p.407. 32) *Hydropis praeter ſpem atque exſpectationem ſanatae hiſtoriam* enarrat THOMAS LIVINGSTON, Medicus Aberdonienſis.* In noſodochium delatus fuerat pauper homo, viginti circiter annorum, qui inter labores frigori nimis expoſitus, tandem ventrem et extremitates intumeſcere ſentierat, cum ſiti ingenti, urina pauca, appetitus viriumque proſtratione; quae ſymptomata, nullo ante adhibito auxilio, breui adeo increuerant, ut iam omnis ſalutis recuperandae ſpes deeſſet, et aeger ſuo fato relinqueretur, pauco tantum vino aqua diluto ſuſtentatus: anaſarca enim corpus totum et in primis ſcrotum, femora et crura occupauerat, cum veſiculis gangraenoſis hinc inde conſpicuis, dyſpnoea tantoque defectu virium, ut pulſus nullus percipi digitis poſſet, cordisque non niſi tremula videretur ſupereſſe vibratio. Verum altero mane aegrum Noſter viuum adhuc et paullulum leuatum quum inueniret, iſtas in femore et crure veſiculas et ſcrotum lanceola hinc inde incidit, multumque ſeri cruenti e veſiculis, ſed limpidi e ſcroto euocauit, applicatis dein e decocto aromatico fomentis, dedit aegro iulapium diureticum et vinum aqua dilutum pro potu ordinario. Repetitis inciſionibus uſuque continuato iulapii et vini, ingens copia ſeri effluxit non modo quotidie tandemque ceſſauit, ſed ſymptomata etiam ſenſim diſparuerunt omnia, et aeger perfecte conualuit, et adhibitis prius ad ventris tumorem fugandum ſquilliticis cum rhabarbaro atque pilulis mercurialibus laxantibus, integrae ſanitati reſtitutus e noſodochio exiit.

p.412. 33) *Hiſtoriam aegri periodicis nephriticis conuulſionibus affecti* exhibet CORNWELL TATHWELL, M. D. Medicus Stamfordienſis.* Femina vegeta, ſeptendecim annorum, a menſe iulio ad nouembrem, per interualla

* d. 6 febr. 1755.

** d. 1 maii 1755.

interualla tres insultus spasmodicos experta fuit, quorum prior subito inuasit totum corpus violentis conuulsionibus, delirio stipatus ingenti, et post sex horas somno solutus est, relicta simul vertigine, et aegra post usum venae sectionis et vesicatorii adhibitum iterum conualuit. Sed quatuor hebdomadibus praeterlapsis praegressa diarrhoea, redit alter insultus eodem modo, ac prior, incipiens terminatusque, sed lingua obscure fusca, pulsus celer, urina pallida et pauca obseruantur. Venae sectio repetita, emplastrum foetidum ventri applicatum, pilulae aloeticae cum sapone, et valerianae radix cum liquore salino, setaceum nuchae admotum, amara et cortex chinae, balneumque frigidum adhibita fuerunt. Vltimo augusto accedit tertius post diarrhoeam, cum vertigine, propensione in somnum leuique delirio, nullis tamen stipatus conuulsionibus; aegra post somnum captum diu de doloribus ventriculi et dorsi conquesta, nec a venae sectione, nec a balneo, nec ab opiato leuata, vomitu quoque et dysuria tentatur; post balneum vero repetitum, pillulasque e sapone et martis sale datas, urina copiosa cum sedimento albo reddita fuit, doloresque prorsus cessarunt. Menstrua semper rite fluxerunt, et una hebdomade post singulos insultus praeterlapsa accesserunt. Vsus pilularum saponatarum et aquae spadanae et balnei frigidi continuatus illud effecit, ut nouembre mense leuis admodum dolor reuerteretur, fomentis applicatis facile dissipatus. Iam bene iterum valet aegra. Ex quibus omnibus dictis dein Noster quaestionem mouet, an spasmi isti fuerint conuulsiones nephriticae periodicae? illudque omnino vel ex eo affirmat, quod in aliis feminis similes obseruauerit dolores nephriticos, ante mensium ingressum a turgentibus magis et distentis eo tempore partium utero vicinarum vasis oriundos; et quamuis nullum adfuerit symptoma nephritidi proprium, et p. 414.

 dysuria

dyſuria tertio demum inſultu acceſſerit, diarrhoea vero per conſenſum ab irritatis urinariis viis nata ſit, vel inde tamen illud patere Cl. Auctor colligit, medentes nimirum in morbis, in primis in neruorum affectionibus, vel ad leuiſſima ſymptomata, et potiſſimum ad iuuantium laedentiumque effectus attentos eſſe debere.

p. 417. 34) *Febris poſt partum hiſtoriam* tradit IDEM.* Femina, quae duobus abhinc annis poſt refrigerium ſemper ſub menſium acceſſionem inſultus hyſtericos experta fuerat, iam partu feliciter peracto, lochiisque bene fluentibus, febre lactea corripitur quarto a partu die, languore, vigiliis, purpura comitata; acceſſit delirium, lingua fit ſicca et nigra, pulſusque paruus et celer. Diaphoreticis mitioribus datis et antiſpaſmodicis, veſicatorioque capiti applicato, multum inde ſeri euocatum fuit; nono die febris ſe remiſit et aegra paululum dormiit, melius ſe habens, ſpiritumque MINDERERI cum diluentibus perſpirationis ſuſtinendae cauſſa ſumſit, lateribus calidis ſimul pedibus applicatis: Sed duodecimo die increuit delirium, acceſſit coma perpetuum et conuulſio, reſpiratio difficilis, inquietudo, pulſusque vix perſentiſcitur: ſtimulans clyſma non retinetur, veſicatorium non attrahitur, urina inuoluntarie effluit: tandem ſinapiſmi in pedibus veſicam cient humoresque alliciunt, quorum affluxus, cataplaſmate emolliente et unguento ad veſicatoria applicatis, largiter promouetur. Quum ore nihil ingeri poſſet, cortex peruuianus in decocto capitum papaueris albi clyſmatibus bis per diem repetitis iniectus fuit cum optimo ſucceſſu, ut ſenſim ceſſarent dira illa ſymptomata, et poſt continuatum clyſmatum dictorum uſum, iam ore corticem et cibos iterum adſumeret aegra, priſtinasque vires recuperaret.

35) *Fe-*

* d. 1 maii 1755.

35) *Febris malignis ſymptomatibus ſtipatae hiſtoria* p. 420. recenſetur ab EODEM.* Virum mediae aetatis animi affectu vehementiore agitatum inuaſit febris, atque vomitorio et diaphoreticis, venae ſectioni veſicatoriisque adhibitis pertinax haud ceſſit, ſed increuit potius, exanthematibus, delirio, vigiliisque ſtipata, et a dato moſcho et cortice peruuiano nihil mutata, per integrum fere menſem perdurauit: Tandem Noſter in auxilium vocatus, continuos tremores et ſubſultus tendinum, pulſum paruum, vix digitis percipiendum, linguam muco obductam, auditum grauem, ſudorem fere colliquantem, delirium, inquietudinem, puſtulas rubellas in pectore, purpureo liuidas in dorſo obſeruauit. Aluo primum clyſmatis calidi ope libera reddita, dein tinctura antimonii cum vino rubro, elixirium vitrioli et tinctura volatilis cort. peruuiani cum liquore ſalino vel tinctura roſarum tam exoptato cum ſucceſſu exhibita fuerunt, ut poſt tres dies ſudor ſenſim parcior flueret, puſtulae rubellae bene ſuppurarent, liuidaeque cum tremoribus, ſubſultu, delirioque prorſus diſparerent, et morbus abſceſſu in aure dextra formato ſolueretur. Cuius abſceſſus, veſicatorio pone aures applicato, ſuppuratio larga cum ſuſtineretur, omnia in melius mutata, pulſus fortior et plenior, urina ſaturata cum ſedimento, linguaque naturali colore conſpicua poſt aliquot dies fuerunt. Tandem tincturae ſimplex chinae corticis et breui poſt eius decoctum ſaturatum, cum interpoſitis rhabarbarinis, omnem curationem perfecte abſoluerunt.

36) *De inſolitis aquarum in variis Britanniae ſeptemtrionalis locis motibus, terraeque Dunbartoni ſentito tremore relationes* a non nullis viris exhibitae le- p. 423. guntur, quas quidem ipſa ſocietas iudicauit non adeo ſingulares eſſe notatuque dignas, aliquam tamen ad

 pleniorem

* d. 1 maii 1755.

pleniorem tanti phaenomeni unitis doctorum laboribus formandam historiam praebere materiem. Ex his, quas sigillatim recensere iam haud licet, illud omnino memorari meretur, vehementissimas aquarum agitationes, calendis nouembris ipsis, quibus Lisbonae contigerat dirus ille terrae motus, in continenti terra non sentitas, in variis tamen lacubus et stagnis et in primis in profundiori palude, *Lochness* dicta, quae vel dirissima hyeme non congelata umquam fuit, obseruatas fuisse, ad plurium pedum altitudinem eleuatis aquis et vicinos agros inundantibus.

XIII.

De Bagni di Pisa posti a pie del monte di san Giuliano Trattato del Dottor GIOVANNI BIANCHI, Medico primario di Rimino. Firenze 1757: à spese della stamperia Paperiniana. 8 mai. pl. 6. c. icon.

h. e.

De balneis Pisanis, ad radicem montis St. Iuliani positis, Tractatus Auctore D. IOH. BIANCHI.

Breuem balneorum Pisanorum descriptionem expetebant non nulli Cl. Auctoris amici, quam in epistola quadam exhibere secum constituerat, sed increscente eius mole, melioris ordinis gratia in capita quinque diuisit, et ita praesentem libellum conscripsit, qui minus necessarius videbatur, cum Cl. COCCHI paucis ante annis ampliorem tractatum de iisdem conscripsisset. Noster vero opusculum hoc iis utile esse statuit, qui aquarum harum naturam et indolem ex succincta quadam descriptione cognoscere cupiebant

bant, paſſim etiam non nulla, quae a Cl. COCCHI ſententia recedunt, proponit.

Opuſculum in quinque capita diuiſum eſt, in quorum primo *ſitus balneorum* deſcribitur. Cum in alia parte territorii Piſani balnea quoque deprehendantur, antiquitate et aquarum bonitate celebria, minus tamen ab aegris frequentata, quam ea, quorum aquae ad radicem montis St. Iuliani ſcaturiunt, ea ſedulo diſtinguit Noſter, tractum huius montis curioſius deſcribit, et ſimul aliarum aquae ſcaturiginum, ex eodem monte promanantium, mentionem iniicit. Saxum montis St. Iuliani durum eſt, flaueſcente et coeruleo colore conſpicuum, impreſſionesque arbuſculorum, dentritas vocant, oſtendit; ipſum vero ad aedes exſtruendas aliaque vitae commoda adhibetur. Huic vicinus eſt mons ex ſaxo albido compoſitus, et inter utrumque hunc montem aqua medicata nunc deſcribenda erumpit. Cum in his montibus veſtigia rerum marinarum petrefactarum non inueniantur, quae tamen in colliculis vicinis copioſa deprehenduntur, illos primigenios eſſe aſſerit, et arbores, ſitum terrarum vicinarum earumque culturam ſtudioſe deſcribit. p. 1.

Caput ſecundum de *antiquitatibus balneorum Piſanorum* exponit. PLINIVS iam eorundem mentionem iniicit, eaque cum balneo Paduano, d'Abano dicto comparat, fragmentum etiam inſcriptionis, in iis locis repertum, antiquitatem earundem declarat, immo ex columnis earumque capitellis, ad architecturam etruſcam pertinentibus, vere colligitur, ante tempora imperatorum haec balnea frequentata fuiſſe. Ab antiquiſſimis his temporibus uſque ad ſeculum decimum tertium, nulla veſtigia deſcriptorum horum balneorum inueniuntur, eo autem tempore Piſis leges ſtabilitae fuerunt, de bono ordine, in his balneis p. 9.

 conſer-

conſeruando. De varia inſtauratione horum balneorum, ac de ſcriptis, qui eorum mentionem iniiciunt, poſtea agit Noſter et non tantum editiones citat, ſed varias res, quae hiſtoriam horum balneorum illuſtrant, excerpit. Monet inter alia Tracta-
p. 16. tum MERCVRIALIS de balneis Piſanis non Francofurti 1602 primum editum fuiſſe, ſed in eius praelectionibus Piſanis Venetiis 1597. in fol. impreſſis, ſimul exhiberi.

p. 23. Caput tertium *inſtaurationem recentiſſimam horum balneorum* conſiderat, quae a FRANCISCO I. Imperatore Romanorum et magno duce Hetruriae, anno huius ſeculi quadrageſimo ſecundo, ſuſcepta fuit, opus dirigente Ill. Comite de RICHECOVRT. Aedificia igitur, quae ad balneum orientale et occidentale pertinent, balnea varia nominibus deorum gentilium inſignita et diſtincta, cameras, in quibus embrocha, ſcilicet flumen aquarum per tubos verſatiles ad varias corporis partes validius applicatur, nec non alias, in quibus balnea laconica per calorem ſiccum et ſudorem excitantur, ſuccincte deſcribit. Icon addita elegantiam aedificiorum et ſitum balneorum non nihil adumbrat.

p. 32. Caput quartum *praecipuas qualitates aquarum balnei Piſani* recenſet. In calore aquarum definiendo uſus eſt thermometro Fahrenheitiano, quod inter punctum glaciale et aquam ebullientem ducentos et duodecim gradus, et in nonageſimo ſexto gradu calorem circiter ſanguinis naturalem ponit. Maximus calor aquarum in balneo orientali, ſpeciatim in ciſterna magna eſt graduum 106, decem igitur gradibus ſuperat calorem ſanguinis naturalem. Magis temperatus itaque eſt in reliquis balneis, ſcilicet in ciſterna laterali grad. 105 et in puteo, ex quo bibitur grad. 103, in balneis reliquis grad. 100 vix excedit, qui igitur

igitur balnea intrant, refrigerium admittunt viri ad grad. 98. foeminae ad grad. 94. In balneo occidentali calor ad grad. 100 non accedit, balnea lateralia longe temperatiora ſunt, et a Cl. Auctore accurate definiuntur.

In cauſas caloris aquae breuiter inquirit Noſter p. 43. et eas ſupra mineras ſulphuris et ferri progredientes incaleſcere cum aliis affirmat. Porro quoque aquas ſua natura calidas citius ebullire, quam frigidas, experimento inſtituto contra aliorum ſententiam aſſerit.

Praeter calorem, cremorem et ſal harum aquarum deſcribit Cl. Auctor, in ſuperficie enim materia p. 47. calcarea ſiue cremor albiſſimus et ſplendens coit, et collectus ſubſidet, id, quod etiam ſub euaporatione cognoſcitur, diuerſimode tamen in diuerſis aquis: in ciſterna enim magna duodecim librae grana 113 dederunt; haec ſatis calida eſt, in fonte Neptuni utpote frigidiore ſex ſcrupuli et gr. 14 inuenta fuerunt, in occidentalibus balneis ex ſimili quantitate aquae gr. 109 materiae calcareae collectae fuerunt, in frigidioribus minor ſemper quantitas. Si calcarea haec materia in aquis deprehenditur, inſtillato oleo tartari per deliquium lacteſcunt, acido vero vitrioli vel nitri ſuper addito iterum pellucidae fiunt. In acidulis Aſciani fontis, in quibus pauca materiae calcareae veſtigia deprehenduntur, oleum tartari per deliquium aquas non turbauit. Materia calcarea inſipida quidem eſt, calcinata tamen ſalis, arcano duplicato ſimilis, exiguam partem exhibuit.

In balneis orientalibus, ſpeciatim in balneo Ne- p. 50. ptuni, libra aquae tria grana ſalis amari Epſomenſi ſimilis exhibuit, occidentalia vero balnea, ſpeciatim balneum reginae, vix unum alterumque granum ſali marino ſimillimum dedit, nulla vero aluminis indicia praebuit, quae his aquis a multis adſcribuntur. Fons Aſcianus vix granum ſemis in libra aquae continet.

His

p. 53. His de caloris, terrae calcareae et ſalis praeſentia in balneis Piſanis demonſtratis, ad qualitates quasdam, ſenſibus quidem non ita obuias, ſed tamen ſat certas enarrandas progreditur, cum in his ipſis vis
p. 56. aquarum magis nobilior reddatur. Adducit ideo primo loco ſpiritum elaſticum mineralem, qui in aqua calida non tantum, ſed in aqua frigida quoque Aſciani fontis deprehenditur, et quem in perſanandis morbis per uſum harum aquarum praecipue cognoſcunt medentes. Simili etiam modo ferri particulas aſſumit, quae quidem poſt euaporationem magnete vel alio experimento chemico deteguntur, ſed ex virtute roborante innoteſcunt; illis itaque aliquam volatilem indolem adſcribit, quam non nulli quidem negabant, ipſe autem ex aquis martialibus arte factis demonſtrat, quae ferro candefacto immiſſo vim martialem recipiunt, licet martis particulae inde reduci nequeant. Addit et alia argumenta, quibus martis praeſentiam euincit, v. c. dentritas lapidibus impreſſas, quae non niſi a tinctura ferri oriuntur, rubrum colorem in quibusdam montis partibus a marte tingente deducendum, maculas flauas in linteis eorum relictas, qui balneis utuntur. Porro quoque his aquis ſulphureum vaporem adſcribit, licet nec odore nec ſapore diſpliceant, eumque potiſſimum ex aquis Aſciani fontis demonſtrat, in quibus ferrum politum nigreſcit, et odor ingratus ſulphuris ſpargitur, tandem etiam acidum volatile ſpirituoſum, ſiue ſpiritum volatilem aluminoſum, immo nitroſum, euincere tentat, et inde etiam ad vim earundem ſolida roborantem concludit, qua de cauſa in morbis chronicis potiſſimum egregios effectus producunt.

p. 69. Caput quintum *morbos particulares recenſet, quibus aquae balneorum Piſanorum medentur;* declarat itaque, quomodo apoplecticis, paralyticis, epilepticis, vertiginoſis et conuulſiuis inſultibus, doloribus capitis aliarum-

aliarumque partium, asthmati in primis conuulsiuo, tussi inueteratae et laesionibus pulmonum, tanquam praestantissimum remedium opponi possint. Et aneurysmatibus pectoris eiusque hydropi opponi posse contendit, non tantum ob diluentem et roborantem virtutem, sed quoniam sanguinem liberum reddunt a particulis corrosiuis, quae tunicas aortae arrodunt, et ideo dilatationi praeternaturali ansam praebent. Qua in re aliisque non nullis Cl. Auctor magis subtili theoriae, quam fidae experientiae inhaerere videtur. In anorexia, diarrhoea, dysenteria, lienteria et colicis periodicis ceu vitiis primarum viarum, nec non in morbis renum et vesicae praestantissimos interdum effectus expectari posse lubentius concedimus. Tandem quoque non nulla de podagra et morbis venereis subnectit.

In Appendice *regulae generales de usu harum aquarum adduntur.* Equidem vix dari possunt regulae generales, cum morborum et aegrorum differentia satis ostendat, et usum internum et balnea et stillicidia et vapores vel coniunctim vel separatim adhiberi posse, et haec omnia a medico rerum perito diiudicari debere, interim de victu, somno, quiete et motu breuissimis agit, et quantitatem, tempus et locum simul definire studet. p. 81.

XIV.

XIV.

Raccolta d'Opuſcoli ſcientifici e filologici, Tomo L. in Venezia, 1754. 12. 21 pl. 2 tabb. aen. Tomo LI. in Venezia, 1757. 1 alph. 2 plag.

i. e.

Collectio Opuſculorum ſcientias et philologiam illuſtrantium. Tom. L. LI.

Cepimus in antecedentibus Tomos huius ſylloges priores indicare, et eorum argumentum, pro inſtituti Noſtri ratione, qua phyſicam et medicinam, breuiter enarrare. Eadem nunc veſtigia prementes, Tomos huius operis ultimos recenſebimus, ſiquidem continuatio eius nacta nomen nouae collectionis Opuſculorum, noua tomorum ſerie ab anno inde 1755 editur; de qua alibi nobis ſermo erit.

Tomus L. continet, primo quidem loco STEPHANI M. FABBRVCCI, I. C. Florentini Opuſculum XI ſuper hiſtoria critica Piſana Vniuerſitatis, ex quo, cum in plerisque ad noſtrum ſcopum non facit, hoc tamen unum decerpere licebit, quod de ſchedis Duumuirorum illuſtrium GALILAEI et TORRICELLII ibidem refertur, phyſicis praeſertim gra-
p. 44. tiſſimum. Dignus eſt locus, quem ipſis FABBRVCCI verbis huc tranſcribamus. *Superſtes eſt* IO. BAPTISTA *Florentini Senatoris* IO. BAPT. NELLI *poſthumus filius, qui celeberrimo* GALILAEO *ex teſtamentaria* VINCENTII VIVIANI *diſpoſitione, obſtrictus, in eccleſia Florentina S. Crucis PP. Minorum, elegantiſſimam epigraphen, ſubſidiario calamo, adhuc adoleſcens*, et *pene potius puer appoſuit, et nunc* I. V. *Laurea donatus et decenti connubio iunctus haereditaria quaedam praelaudati* VIVIANI, *et exiguo impendio ſorte fortunae emtas ipſius* GALILAEI *et* IO. EVAN-

GELISTAE

GELISTAE TORRICELLII *pretiosissimas schedas hactenus squallore ac puluere obsitas, in rempublicam literariam, obstetricio munere, inuecturum sese recepit; et utinam tam lautae suppellectilis, hac vel alia ratione, aliquando compotes efficiamur.* Huic FABERVCCI voto, ut pio et rei physicae perquam profuturo, exhortationem nostram addimus et Consultissimum NELLIVM vel publico nomine rogamus, huius promissi, nisi iam facti, aliquando immemor ne fiat.

Hoc opusculum excipit IOSEPHI ANTONII p. 127.
PVSATI ad filium ANTONIVM GAETANVM epistola, *de causa motus animalis in corpore humano;* in qua Cl. Auctor contra STAHLIVM eiusque sequaces docet, animam non adeo influere in corpus, ut huius motus animales ab ea deduci proxime debeant, neque functiones animales, secretiones et excretiones, motus sanguinis et liquorum ab anima immediate regi. Corpus enim, ut complexus plurium ordi- p. 161.
num mirabilium, ab anima tanquam a causa primitiua vitam et sanitatem remote mutuat, attamen anima non pro causa immediata et proxima motionum naturalium, multo minus pro causa motionum irregularium, sanitatem turbantium, habenda est. Adiicit Auctor hanc STAHLII opinionem minime nouam, sed antiquitus non nullis iam usitatam esse, quorum meminit GALENVS Cap. I. libri *de plenitudine.* Et hoc quidem loco Doctissimi SAVVAGES examinat argumenta, pro confirmanda Stahliana hac de re sententia in medium adducta: Neque hos praeteruehitur Auctor, qui naturam quaeuis dicunt in corpore nostro operari, aut viribus animalibus omnia ibidem absolui, ante quam explicent, quid per naturam viresque animales velint intelligi. Tandem argumentis aeque ac experientia euincit, non opus esse operatione animae immediata ad actiones mere animales producendas, sed sufficere mechanismum,

quo

quo ad motum ſollicitato omnia reliqua perfici facile poſſunt.

p. 245. Sequitur *hiſtoriae foſſilium in agro Piſaurienſi locisque vicinis reperiundorum pars ſecunda;* Auctore IOAN. BAPTISTA PASSERI, cuius partem primam in antecedentibus iam indicauimus * continet haec ſecunda pars praeter relationem de conchis montium Piſaurinorum aliorumque locorum, ubi forte occurrunt, breuem explanationem modi, quo huius modi foſſilia a natura huc repoſita et conſeruata fuerint. Quo ipſo Auctor examinata eorum ſententia, qui teſtaceorum in montium viſceribus exiſtentiam a diluuio repetunt, eam cum recenſitis aliis opinionibus non ſolum reiicit, ſed aliam quoque ſubſtituit, partim ex terrae motibus, partim ex aquis naturaliter et ſucceſſu temporis ſubſidentibus, nouam terram continentem, colles item, ac montes producentibus: id, quod Auctor, ſi non de omnibus foſſilibus, ſaltim de corporibus marinis ſub iugis montium latentibus, probari poſſe ſibi perſuadet.

p. 301. Poſthaec Ill. Comes MVCIVS MVZANVS *modum* exponit *detegendi varios motus macularum ſolis veros et apparentes, uſu earundem ſimul declarato;* ad quod efficiendum Ill. MVZANVS utitur arcu in diſco ſolis apparente ab ſolis ortu ad eius uſque occaſum per motum maculae deſcripto; cuius demum ope verus maculae ſitus quauis diei hora deſignari atque reperiri poteſt.

p. 455. Poſtremo BONAVENTVRA PEROTTI, *obſeruationes non nullas* ſiſtit *medico-anatomicas*, de ſplene humano ſolito quinquies maiori et ex parte in ſubſtantiam oſſeam commutato; de inſolito renum ſitu, et vaſorum in iis ſanguineorum, diuerſa conformatione;

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 654.

tione; finiſtro nempe tribus arteriis et una vena, dextro contra una tantum arteria et duabus venis inſtructo: de quibus omnibus in praeſens plura diſſerere nolumus, alia et prolixiora, ubi ad nouos huius ſylloges tomos deuenerimus, prolaturi.

Tomi LI pars prior complectitur opuſculum duodecimum ſuper Hiſtoria Vniuerſitatis Piſanae STEPH. MARIAE FABBRVCCI; cui tandem ſuccedit pars tomi poſterior, indicem continens perſonarum et rerum maxime notabilium, quarum in his quinquaginta ſylloges tomis aut aliqua facta ſit mentio, aut plenior tractatio occurrat.

XV.

Noua Acta Phyſico-Medica Academiae Caeſareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curioſorum. Tomus I. acced. Appendix et Tabb. aen. 13. Norimbergae. Impenſis Wolfgangi Schwarzkopfii. Anno 1757. 4. alph. 2. pl. 14½. Append. c. Indice alph. 1. pl. 16.

Quae per integrum ſaeculum floruit Academia Caeſarea Leopoldino-Carolina, haecce nouum iam ſaeculum ingreſſa datis ſtetit promiſſis, primumque nunc nouorum edidit Actorum tomum. Cum a praecedentibus actis noua haec quodam modo differant, mutationes ideo ſuſceptas breuiter annotamus. Solam nempe exteriorem iſtas concernentes formam, in maiori nitidiorique ornatu atque iconibus magis artificioſis et accuratis conſiſtere, ipſiusque operis inſcriptionem ſub Actorum Nouorum nomine, a prioribus diſtinguendorum, mutatam, atque ſectiones eorum non amplius Volumina, ſed Tomos ob euitandam, in prioribus citandis, confuſionem, inſigniri, ipſa praefatio refert.

In recenſendis, quibus Tomus hic abundat, obſeruationibus, earum tantum rerum, quae ſingularem attentionem merentur, mentionem facere, ſtatutum habemus.

p. 1. 1) *Haemoptyſin hypochondriaco - haemorrhoidalem periodicam, per XL. annos, ſine phthiſeos labe durantem, maraſmo tandem ſenili terminatam* Cl. ALBRECHT deſcripſit. Mirandum hic fuit, quibusnam viis ſanguis, ob fluxum haemorrhoidalem haud procedentem, verſus ſuperiora tendens, progreſſus ſit. Malo enim hoc, primo circa os ſacrum, dein in dorſo et inteſtino recto, tandemque in hypochondrio dextro, ſentito ſanguis, qui nec inſignis rubedinis, nec adeo ſpumoſus, uti haemoptoicis ſolemne alias eſt, ex faucibus exiit. Ad ſeptuageſimum uſque annum hac labe afflictus vixit, tandemque ſine ulla phthiſeos nota periit.

p. 6. 2) IDEM *Polypos binos cordis latentes variorum grauiſſimorum ſymptomatum et tandem mortis cauſas* obſeruauit. Graui hoc morbo laborantis atque difficili et anxia reſpiratione, interpoſitis lypothymiis, ſummisque anxietatibus cruciati, mente hinc interdum alienati, tandem mortui corpus diſſectum, inter alia, cor magnum huiusque ventriculos ſanguine vacuos, nec non magnum ex dextro ventriculo in arteriam pulmonalem decurrentem polypum, omne huius vaſis ſpatium occupantem exhibuit. Ex ſiniſtro autem ventriculo polypus trium quidem linearum, ſed ultra pedem longus repertus fuit. Notatu dignum hic videtur, quod aegrotantis, dum in viuis fuit, pulſus ad modum quidem debilis, ſed nunquam intermittens, polypi ſuſpicionem alias excitans, obſeruatus fuerit.

3) Cl.

3) Cl. G. C. MATERNI DE CILANO descriptio *hydrocephali, post imperitum corticis peruuiani usum repente exorti atque lethalis.* Rusticus febre tertiana correptus fuit, ad quam profligandam sine praeuia praeparatione statim corticis peruuiani uncias tres tonsor quidam exhibuit. Febre hac propulsa, insignis languor relictus fuit, atque in insignem tumorem excreuit caput, ita, ut hoc duplo maius factum vere hydropicum euaserit. Faciei postea cute rupta, sero emanante, tumoreque dolorifico facto, totum corpus magnus inuasit calor, atque tumor ipse rubicundus apparuit, hicque tandem in sphacelum mutatus aegrotantem vita priuauit. p. 10.

4) *De delirio periodico, ex alui obstructione, alternis semper diebus recurrente,* mentionem facit IDEM, atque, haec scribens, foeminam hac calamitate afflictam, cunctaque remedia abnuentem, ad alterum iam annum malo hoc vexari, perhibet. p. 12.

5) Non nulla *de empyemate in vera pleuritide subnato, postea sponte rupto, cuius materia purulenta, una cum urina excreta est,* annotauit IDEM. Notabile hic est, quod puris descensum ex pectore in abdomen, illiusque progressum ad dorsi longitudinem in infimum ventrem se distincte sensisse perhibet aeger. p. 14.

6) Ab EODEM *spasmus opisthotonus lethalis, ex nerui plantaris laesione ortus,* describitur. Homo quidam pedem dextrum clauo impacto laesit, paulo post violento opisthotono per viginti sex dies correptus, conuulsionibusque quotidie insimul cruciatus periit. Miserandam huius figuram aeri incisam hic animaduertimus. p. 16.

7) *Calculi vesicae praegrandis, insueta hactenus via, incisa scilicet vagina uteri, ex vesica feliciter ex-* p. 18.

tracti, hiſtoriam tradit Cl. SPRINGSFELD. Calculum in foemina nobili ſuſpicatus, notum illud medicamentum lithontripticum IOANNAE STEPHENS per tres menſes, incaſſum vero, exhibuit. Sectione igitur in auxilium vocata, atque veſica cum vaginae membrana ſuperiore et interiore recto vulnere inciſa, calculus trium unciarum ſexque drachmarum pondus, nec non oui gallinacei magnitudinem aequans, extractus fuit. Vtraque huius extremitas rara, mollis, friabilis cauernulisque diſtincta fuit, tertioque inter deligandum die ſuper linteolo membrana lata carnoſa reperta, quae, utrum pro ſacculo, cui calculus incluſus fuit, haberi poſſit, non determinatur. An etiam iſta raritas remedio illi uſurpato tribuenda ſit, itidem affirmare Cl. Auctor non audet. Foemina ſeruata, bis deinde partum enixa eſt. Tabul. 1. fig. 2 et 3. calculi figuram repraeſentant.

p. 28. 8) *Animaduerſiones quaedam botanicae a* IOANNE CHRISTOPH. BVXBAVM, Profeſſore *Petropolitano, conſignatae, nondum vero publici iuris factae, nunc autem editae a Cl.* SPRINGSFELD. Cum non nullae a b. BVXBAVM collectae plantae et exſiccatae, tam marinae, quam terreſtres, in primis muſci, lichenes et gramina, pariterque animaduerſiones quaedam botanicae ab eodem conſcriptae, in manus Cl. SPRINGSFELD venerint, iſtas publici iuris facere, non dubitauit.

p. 29. Animaduerſio prima *Chenopodium* concernit. Ab auctoribus nimirum plerumque confundi Chenopodii ſpecies, aſſeruit b. BVXBAVM, ad quem ideo tollendam ſequentia notauit: Chenopodium, quod a TABERNAEMONTANO ſub Pedis Anſerini, rubros fructus proferentis, nomine deſcribitur, idem eſt cum Chenopodio, folio laciniato, coma purpuraſcente, vel et coma vireſcente variante. Chenopo-

dium

dium vero latifolium, minus ramoſum, florum petiolis longiſſimis, ex foliorum alis confertim naſcentibus Cat. Hall. illi non adiungendum, ſed pro Chenopodio ſpicato, folio triangulari, dentato, Botan. Pariſ. habendum eſt. Ab hoc aetate tantum differt Chenopodium ſylueſtre Opuli folio Botan. Pariſ. quod ad Chenopodium coma purpuraſcente IVSS. refertur. Chenopodium vero ſtramonii folio Pes Anſerinus II TABERN. eſſe dicitur. Tandem Chenopodium humile, calycibus purpureis, inſtar ſtellae expanſis; porro Chenopodium maritimum, quod et Blitum maritimum dicitur, atque demum Atriplex maritima pro nouis ſpeciebus a b. BVXBAVM habitae traduntur.

Animaduerſio ſecunda *Muſcorum quorundam minus cognitorum* mentionem facit. Nuncupantur 1) Muſcus minor, lanuginoſo ſimilis, capitulis erectis; 2) Muſcus arboreus, apocarpos foliis pennatis; 3) Muſcus paluſtris ad Fontalem I. B. accedens minor. p. 31.

Animaduerſio tertia in manus Cl. SPRINGSFELD non venit.

Animaduerſio quarta *Fungos lac acre manantes* commemorat. De his antiquiores botanici unam ſpeciem, fungum ſcil. album acrem, recentiores vero plures praeter neceſſitatem conſtituiſſe dicuntur. Dari tamen fungos, lac acre manantes, a fungo albo acri diuerſos, horumque duas eſſe ſpecies aſſerit b. BVXBAVM. Prior nimirum fungum minorem, lacte acri turgentem, liuidum, ſolidioris texturae, fungum mediae magnitudinis, coloris liuidi, interdum ad coeruleum, interdum ad rubrum vergentis, ſiſtit. Poſterior ſpecies fungus eſt capitulo maiore, minus circinato, coloris lateritii, et pediculo breuiore. p. 32.

Animaduerſio quinta *fungorum poroſorum* meminit. Horum licet a recentioribus plures conſtituantur ſpecies, tamen non niſi duas eſſe idem dicit. Eos enim pro diuerſa anni tempeſtate variare refert. p. 33.

p. 35. Animaduersio sexta *fungorum* iterum mentionem facit. Magna, opinante eo, fungorum hic regnat confusio, eorumque plures, ac vere sunt, enumerantur species. Distinctio in esculentos et noxios nullo fundamento nititur, siquidem multi apud non nullas gentes esculenti sunt, qui ab aliis pro noxiis habentur. Praeter consuetudinem igitur nullas dari notas, quibus fungi noxii cognosci possint, Idem affirmat.

p. 37. Animaduersio septima *Lunariam* concernit. Plantulam hanc, quae Lunaria botrytos I. B. dicitur, cuiusque nomen retinetur, false Osmundae adnumerari, nouamque huius speciem in Ingria collectam et a b. BVXBAVM Lunariam minorem, folio cicutae, dictam fuisse, legimus.

p. 38. Animaduersio octaua *Graminum Cyperoideorum* descriptionem exhibet. Gramina haec sequenti ordine traduntur. 1) *Cyperoides altissimum, gracile, spicis exiguis, aculeatis, longe distantibus.* Culmi tenuissimi, debiles, triquetri, intra fasciculos foliorum longissimorum nascentes, istud a congeneribus distinguunt. 2) *Cyperoides elatis spicis, rotundis, spadiceo viridibus.* Hoc summa spica interiore parte florifera, superius seminifera ab aliis differt. 3) *Cyperoides humile, spicis habitioribus hirsutis.* Hoc distinguit spica in summo culmo unica, florifera ex integro, una vel duae proximae superiore saltem parte floriferae, seminibus subiectis. 4) *Cyperoides minus angustifolium, spicis paruis globosis, fuscis,* in summo culmo spicas communiter tres rotundas, e squamis spadiceis conflatas habet.

p. 39. Appendicis tandem loco sequentes ab EODEM descriptae traduntur plantae. 1) *Rubus humilis flore purpureo.* 2) *Alsinastrum T I.* 3) *Fungus ramosus niger, compressus, apicibus albidis* RAII. 4) *Stachis minor valde tomentosa, spica Veronicae.* 5) *Gramen pratense purpureum, aristatum, purpurascente spica* 6) *Agaricus*

Agaricus ſquamoſus marginibus luteis. 7) *Fucus minimus roſeus.* 8) *Planta paluſtris ad Potamogeton accedens, ſeminibus umbellatis.* 9) *Muſcus ſtellaris humilis, capitulis nudis, ad apocarpos accedens.*

Ad finem harum animaduerſionum ſpecimina aliquot plantarum a b. BVXBAVMIO exſiccatarum, hic vero aeri inciſarum, in addito ſcholio egregie illuſtrauit Ill. TREW. Quae enim a Cl. SPRINGSFELD communicata acceperat Buxbaumianarum plantarum, in primis e Lunariae et Rubi genere, ſpecimina ſicca cum aliis e ſuo herbario inſtructiſſimo additis, non ſolum tabulis aeneis depicta exhibuit, ſed etiam haec cum figuris et deſcriptionibus eorundem a multis optimisque botanicis datis ſtudioſius comparauit, atque varietates, an nouae ſpecies conſtituant, accurate docteque definiit. Sunt vero ex his praecipue nominandae aliquot varietates Lunariae vulgaris et noua ſpecies cicutae folio dicta a BVXBAVMIO, atque a nullo adhuc deſcripta botanico, itemque Rubus humilis flore purpureo. p.43.

9) *Pomeraniae ulterioris fons medicatus Polzinenſis* deſcribitur a Cl. D. G. THEBESIO. Huic fonti principium martiale volatileque ſulphureum, limpidiſſima aqua dilutum, ineſt. Praeter haec et terram alcalinae indolis in eodem reperiri, experimenta oſtendunt. Fontis huius, aquis Lauchſtadienſibus aequiparati, uſus externus tantum eſt, et in morbis chronicis, neruoſi in primis generis affectibus, ut contracturis, paralyſi cet. Deinde etiam in morbis ab atonia viſcerum neruoſique generis debilitate ortis, ac malo hypochondriaco, hyſterico cet. magnarum depraedicatur virtutum. p.60.

10) *Superfoetationis* caſum annotauit IDEM. p.65.
Foemina duos uno diei ſpatio edidit foetus, quorum prior ſanus atque perfectus prodiit, poſterior vero

aliquot elapſis horis editus, flaccidus et trium aut quatuor menſium iudicatus fuit. Ex incremento huius minori et infirmiori corporis habitu caſum hunc veram ſuperfoetationem ſiſtere, Auctor ſibi ipſe perſuadet.

p. 69. 11) IDEM *partus continuo numeroſi* mentionem facit. Ruſtica foemina trino partu undecim foetus enixa, primo quadrigeminos, anno ſequenti tergeminos viuos edidit, paulo poſt iterum quadrigeminos abortiuit.

p. 70. 12) *Partus ſeptimeſtris vitalis* hiſtoriam tradit IDEM atque enarrat, infantem ſeptimo menſe natum, debilem ad modum, oculis clauſis, mutum, in capitis cute pilis carentem, ad nonum uſque menſem eundem, ac in utero, ſitum membrorum, naturalesque excretiones, licet reſpirauerit, retinuiſſe, atque ſumma matris cura educatum, vigeſimum quintum iam aetatis annum tetigiſſe, ita tamen, ut primo grallis ſuffultus, dein absque his genubus curuis incedens, imberbis pueruloque aequiparandus in conſpectum prodeat.

p. 74. 13) IDEM *terminum parturiendi grauidis ut plurimum certum* conſtituit, atque iuniores, quae circa nouilunium menſium fluxum patiuntur, partum eo imminente aut in ipſo nouilunio eniti, adultiores vero, quae maximam partem circa plenilunium menſtruatae ſunt, ipſo cum plenilunio parere, expertus aſſerit.

p. 77. 14) *Optima iteratos abortus praecauendi remedia* IDEM commendans, iſta, ſi uteri atonia abortus cauſa ſit, a ſumma per plurimos geſtationis menſes quiete inſtitutaque tertio cuiusuis menſis initio venae ſectione ſuppeditata fuiſſe, atque effeciſſe, ut foemina

mina partum dein perfectum ediderit, annotat. Sola autem venae sectione abortus non semper praecaueri, imo ea repetita ad abortiendum foeminas disponi, affirmat.

15) *Largiorem et repetitam in grauidis venae sectionem infantum imbecillium caussam* IDEM statuens, grauidas etiam plethoricas tuto saepe venae sectionem omittere posse, ideoque cautius in grauidis venae sectionem admittendam esse praecipit. p. 80.

16) *Curam recens natorum corporis et animi formatricem* esse IDEM ostendit, caussasque corporis animique corrupti in nutricibus mercede conductis, porro nimia ciborum et praematura spirituum ingurgitatione, pariterque praemature omissa fasciarum inuolutione, nimiaque demum cunarum agitatione inueniens, horum igitur abolitionem sedulo commendat. p. 82.

17) *Morsum hominis summe irati et alterius in necem intenti periculosum* annotauit Cl. L. G. KLEIN. Militem quemdam latro male tractat, eiusque digitum, illum pro mortuo habens, mordet, postmodum in fossam praecipitat. Miles, qui mortuum se simulauit, quantum valet, urbem vicinam petit, ubi curae chirurgi committitur. Digitus demorsus gangraena correptus amputatur, atque vulneribus sanatis restituitur vulneratus. p. 85.

18) *Spinam humeri et brachii ventosam fatalem ex paronychia pessime tractata* describit IDEM. Rusticus paronychia laborans et ad barbitonsorem accedens statim ab eo ad amputationem praeparatur. Operatio ita facta est: Ipsius rustici cultro communi digitum utrinque incidit, torquet et auellere tentat iste; his incassum tentatis, eundem cultrum intra digiti phalangam primam et metacarpum intrudit, quo p. 88.

facto digitus maximam partem abſciſſus, tandem ab illo circumforaneo manu auellitur, ipſa autem cura ſoli fere naturae committitur. Operatione hac crudeli peracta brachii affecti ſtatus de die in diem in peius ruit, idque in inſignem excreuit magnitudinem, atque ſpina ventoſa in eo primo obſeruata, ſphaceloque poſtmodum oborto, miſer ille miſere demum periit.

p. 91. 19) *Herniae inguinalis, incompletae, inflammatae ſuppuratae, ruptae, conſolidatae exempla bina* propoſuit IDEM, tumoreque ſuppurato, ſponte dein rupto, in utrisque lumbricos per aperturam exiiſſe, obſeruauit.

p. 92. 20) *Vſus Ducciae Mattiacarum ad rheumata* commendatur ab EODEM. Deriuatur nimirum aquarum ſtillicidium, quod *Ducciam* vocat, ad partem affectam, quo per aliquot tempus continuato, furunculis prius obortis hisque rite tractatis, rheumatiſmum cedere Cl. Auctor perhibet, pariterque rheumatiſmos furunculis ſponte obortis ceſſare, obſeruauit.

p. 94. 21) *Hydropem ſcroti poſt variolas manu feliciter curatum*, ita, ut inſtrumento, quod *Trois-quarts* vocatur, applicato librae aliquot aquarum exierint, cuteque dein, ob lentum humorum effluxum, ſcalpello inciſa, aquae ad triginta libras ſucceſſiue emiſſae fuerint, IDEM commemorat.

p. 96. 22) *Teſticuli dextri tumorem praegrandem a conquaſſatione, diſcuſſum, data occaſione recrudeſcentem, variolis plenarie ſuperatum* deſcribit IDEM, hacque inſimul occaſione, ex alius medici obſeruatione, tumorem teſtium venereum, ſuperueniente febre, reſolutum fuiſſe, perhibet.

23) *Scari-*

23) *Scarificationis ſiniſtrum euentum* obſeruauit Cl. H. F. DELIVS. Ex ultima nimirum ſcarificatione homo quidam moleſtum pruritum in eo dorſi loco, ubi illa ſuſcepta fuit, ſentiens, eumque manibus et ad columnam ligneam fricans, inflammationem ibi excitauit, ad quam curandam balneator unguentum, ex adſtringentibus applicuit. Auctum inde malum in ingentem abſceſſum, ad gangraenam tendentem, abiit. Aſt remediis rite adhibitis, pureque exeunte, eo tandem malum diſpoſitum fuit, ut aegrotans euaſerit. p. 97.

24) *De ſecundinis ſerotinis* verba facit IDEM, licet Cl. Auctor putet, ſecundinarum extractionem non eſſe differendam, foeminae tamen meminit, quae ſecundinas per aliquot dies retentas, poſtea corruptas excreuit, et morbo ſuperato euaſit. p. 101.

25) *Defluuium capillorum omniumque crinium uniuerſi corporis ſingulare* commemorat IDEM: hominem, enim vidit, qui nullum in ulla regione corporis pilum vel minimum habuit, quorum defluuium poſt morbum grauem ſuperatum ortum fuiſſe notat. p. 103.

26) Ab EODEM *febris epilepticae* mentio facta eſt. Licet ex inſcriptione huius obſeruationis nouam febris ſpeciem ſuſpicari facile quiuis poſſet, ipſam tamen obſeruationem perlegentes animaduertimus, febrem hanc ad intermittentium tertianarum claſſem pertinuiſſe, ſymptomata autem febrem vel praecedentia vel concomitantia ita ſe habuiſſe, ut paroxyſmus iſte febrilis ab incautis facile pro epilepſia haberi potuiſſet. p. 104.

27) *Aſthma, Icterus et Haemoptyſis tandem funeſta ex graui praecipuorum pectoris et abdominis viſcerum labe oborta* deſcribuntur a Cl. C. F. KÜHN. Qui p. 107.

hiſce

hisce malis laborauit, in iuuentute iam ſentiit molimina haemorrhoidalia, poſt modum autem malis ſupra nominatis quotidie vexatus, vitamque de die in diem miſeriorem trahens, ultimo tandem vitae ſtadio ſanguinem floridum ſpumeſcentem ad duas menſuras reiecit, atque horis aliquot elapſis maiorem adhuc quantitatem ſanguinis reiiciens, eo ipſo momento extinctus eſt. In cadauere aperto, praeter aliorum viſcerum ſtatum morboſum, veſiculam felleam inciſam ne guttulam quidem bilis emiſiſſe, atque viſceribus remotis ſingularem vertebrarum dorſi et lumborum curuaturam, cuius conuexitas dextrum latus reſpexit, obſeruatam fuiſſe, legimus. Notandum etiam eſt, quod in iſto homine, dum vixerat, nec gibboſitas nec etiam ulla deformitas exterius notata fuerit.

p. 110. 28) *Morbum a faſcino malitioſe ſimulatum* IDEM deſcribit. Foemina videlicet anxietatibus inſignibus, conuuſionibus crebroque animi deliquio afflicta, plus quam ſimplici vice faſciculos ex pannis laneis et linteis arcte conuolutos, coram multis hominibus euomuit, haecque, pro faſcinata habita, iuſſu dein principis, ad eruendam veritatem, cuſtodita ſerioque admonita tandem confeſſa eſt, ſe ita ſimulaſſe, haecque cuncta a vetula quadam didiciſſe, eademque ſaepe tentaſſe, uſque dum in producendis illis ſymptomatibus ſatis exercitata illa pro lubitu producere potuiſſet.

p. 113. 29) *Hydropis tribus ſubiectis funeſti* hiſtoriam tradit Cl. I. H. FVRSTENAV. Iſti aegrotantes, morbo illo defuncti, remediis absque ullo morbi decremento diu uſi fuerunt, tandemque ſuccubuerunt.

p. 117. 30) *Febrium ſoporoſarum* IDEM meminit. Deſcripto hominum quorundam, febribus his laborantium,

tium, ſtatu Cl. Auctor addit, eiusmodi febres cortice peruuiano non debellandas, ſed ob cauſam, in primis viis quaerendam, euacuantibus et digeſtiuis curandas eſſe.

31) *Sapor oris ſalſus* in viro quodam per quindecim annos obſeruatus, nec ullis remediis obediens et ad vitae finem uſque durans annotatur ab EODEM. p. 120.

32) *Prolapſum vaginae uteri in virgine* obſeruauit IDEM, inſimulque annotauit, vaginae prolapſum frequentius ipſo uteri prolapſu obſeruari, foeminasque, viris nunquam nuptas, licet minus frequenter, huic tamen malo interdum obnoxias eſſe. p. 122.

33) *Trepanatio in oſſe tibiae feliciter et cum fructu adminiſtrata* annotatur ab EODEM. Crure nimirum vehementer contuſo atque carioſo inde facto, ipſoque malo contra omnia remedia perſiſtente, trepanum bis uſurpatum fuit; qua operatione feliciter peracta, integrum ex interiori oſſis tibiae lamina fruſtum exemtum malumque dein curatum fuit. p. 124.

34) *Abſceſſum in femore* notabilem vidit et deſcripſit IDEM, perhibens, inter deligandum ingentem haemorrhagiam ortam fuiſſe, quam, nullis vaſis maioribus laeſis, pro vicaria ideo excretione haemorrhoidali habuit. p. 125.

35) *Ex diarrhoea in varioloſis quaedam praeſagia* exhibet Cl. R. A. VOGEL. Omnes varioloſos, qui ſtatim ab initio morbi ad undecimum uſque diem deiectiones aluinas habuerunt, euaſiſſe; atque omnes contra, qui die undecimo elapſo nunc demum diarrhoea laborarunt, obiiſſe, obſeruauit, ideoque diarrhoeam, ita obſeruatam, certi quid de exitu variolarum praeſagientem, pro vero ſigno prognoſtico habendam p. 127.

bendam esse statuit. Num vero, ut Cl. Auctor dicit, nemo adhuc eius rationem accurate habuerit, obseruationes de eadem hac re iam editae declarant.

p. 128. 36) *Anatomico hydraulicae obseruationes de arteriarum pulsatione* proponit Cl. F. L. B. de SAVVAGES. Quod arteriae non ob sanguinem, intra illas progredientem, sed ob impetum sanguinis, in illas a corde proiecti, versus earum parietes reflexum, et resistentias ideo expertum pulsent, ex legibus hydraulicis a Cl. Auctore demonstratur.

p. 141. 37) Cl. C. W. SACHSIVS instituit *sectionem anatomicam phthisici, mictum cruentum saepius experti, tandem ischuria ex spasmis et inflammatione mortui, cum breui huius morbi epicrisi.* Cadauere aperto, partibusque internis perlustratis, omentum fere totum corruptum, glandulae mesaraicae obstructae et notabilis magnitudinis, intestina hinc et illinc inflammata, pariterque viae urinariae inflammatione correptae fuerunt; in vesica autem urinaria caruncula quaedam ad eius orificium apparuit, quae hoc plenarie occlusit, unde etiam urinae retentionem frustraneamque catheteris applicationem Cl. Auctor deduxit. Pulmonum denique lobos ulcere, totam substantiam perreptante, nulla de reliquo vomicae praesentis nota, corruptos, neque praeter memoratas affectiones aliud quid in viis urinariis reperiit.

p. 146. 38) *Rachitidis congenitae atque hermaphroditi* meminit Cl. L. G. KLEIN. Cum in disquisitione corporis tenelli, pro hermaphrodito habiti, Cl. Auctor impeditus sectionem istius ad finem perducere nequiuerit, dubium etiam remansit, utrum infans iste hermaphroditis adnumerari vere potuerit.

39) IDEM *cerui atque ferini capri cornua exempli rarioris* defcribit, ceruumque tria cornua, capri vero cornua octo propagines, German. *Enden*, habuiffe refert; quae icone repraefentantur. p. 148.

40) *De uteri ftrangulatu* egit Cl. G. H. KANNEGIESSER. Hunc affectum, qui et fuffocatio uteri dicitur, in conuulfiua uteri membranarum contractione, vicinas corporis partes in confenfum trahente, omnesque actiones animales et vitales laedente confiftere Cl. Auctor oftendit, caufasque huius mali proximas in vitiofis humoribus in utero corruptis, v. g. menftruo fanguine non rite purgato, remotiores-que caufas in temperamento calido ac humido quaerit. Cuncta haec fufius ab Eo declarantur, fymptomata illa mirabilia, nec non figna, quibus hic morbus ab aliis, quibus cum facile confundendus, diftingui poffit, diuerfique pariter euentus recenfentur, ac huius denique affectus curatio fubnectitur. p. 149.

41) *De carcino* IDEM commentatus eft. Morbi huius, qui cancer etiam vel et carcinoma dicitur, nomine deriuato caufas eius difquirit Cl. Auctor, internasque in humorum acredine, acido nimirum, maffam humorum inquinante, ponit, atque ab externis iniuriis, contufione v. g. preffione cet. cancrum itidem oriri, affirmat. Signis huius mali diagnofticis expofitis, variam dein, prout partes funt, quae eo infeftantur, conftituit prognofin, et ad curationem demum accedens, remedia et interna et externa pariterque auxilia chirurgica commendat, quorum applicationem vel et omiffionem ipfius morbi ftatu determinari dicit. Inter remedia interna, in primis martialia, antimonialia et mercurialia, cumque huius morbi caufa in acido pofita fuerit, prae reliquis ideo alcalinae indolis remedia laudantur, quorum externa etiam applicatio prudenter facta, multum omnino p. 163.

omnino praeſtare, dicitur. Herba Ruperti, folia ſolani, agrimoniae, ſemperuiui, perſicariae et beccabungae tanquam ſpecifica commendantur, harumue ſuccus externe applicatus mirae depraedicatur virtutis. Nulli vero remedio malum hoc obediens, ſolis duntaxat remediis, dira iſta ſymptomata mitigantibus, tractandum eſſe, Cl. Auctor praecipit.

p. 175. 42) *Annotationes pathologico-practicae in hydrophobiam, eiusque curationem, cum Regia Societate Scientiarum Londinenſi a Medicis Anglis communicatam,* exhibet Cl. D. G. THEBESIVS. Cum hydrophobia vera et iam praeſens ita ſe habeat, ut aegrotans prorſus fere omnem medicinam vel reiiciat vel deglutire nequeat, magnam ideo, ſi quis curationem huius promittat, aut feciſſe dicat, vanitatem eſſe, Cl. Auctor pluribus oſtendit. Aſt praecaueri hydrophobiam poſſe, affirmat. Inter alia igitur, quae huc ſpectant, Nux vomica atque Amygdalae amarae commendantur, quarum uſum in hominibus, a cane rabido demorſis Cl. Auctor expertus laudat. Notabile autem eſt, quod nux vomica et amygdalae amarae, quae canibus pluribusque animalibus venena ſunt, hominibus demorſis, in praecauenda hydrophobia veram medicinam largiri videantur. Cl. Auctorem medicamenti heroici doſin non indicaſſe, miramur.

p. 183. 43) *Dentium dolor epiſpaſtico cedens* annotatur a Cl. C. P. GESNERO. Sinapi ſemen cum pauxillo aceti tritum, cumque fermento panis in placentam formatum, brachio lateris affecti applicatur, et tamdiu ibi relinquitur, donec ceſſarit dolor. Notatu etiam dignum eſt, quod idem remedium errore brachio lateris oppoſiti applicatum, dolores in dentibus lateris huius ſani excitauerit, qui autem ceſſarunt, ſtatim ac brachio affecti lateris impoſitum fuerit. Verum

rum auxilium iſthoc remedium, pluries tentatum, in doloribus a dente carioſo dediſſe Cl. Auctoris experientia confirmat.

44) *Lingua tumens ſuppurata, cum enormi ſaliuae fluxu* obſeruata fuit ab EODEM. Intra nycthimeron nempe plus quam duodecim ſaliuae librae, morbo eo praeſente, effluxerunt, ipſeque aegrotans poſthac ſanatus narrauit, ſe ab inſecto quodam punctum fuiſſe, quod confirmaſſe videtur etiam chirurgus, quippe qui aculeum in pure ſe reperiſſe arbitratus eſt. p. 185.

45) *Delirium pertinax poſt febrim acutam* annotauit IDEM. Delirium hoc contra omnia remedia rebelle venae ſectione demum in fronte ſuſcepta ceſſaſſe dicitur. p. 186.

46) Ill. C. A. DE BERGEN non nulla *de imagine unius eiusdemque obiecti, a diuerſis hominibus in eadem diſtantia ſub diuerſa magnitudine viſa* collegit, variasque inde quaeſtiones formauit tandemque aſſeruit ab eo, qui cuncta obiecta videt maiora ſimulque diſtincta, melius quoque res minutiſſimas in his obiectis occurrentes diſcerni poſſe. p. 187.

47) *De maculis et faculis a ſolis aſpectu in oculo reſiduis* IDEM non nulla exponens ex opticis demonſtrauit, quaenam huius phaenomeni ſit cauſa, et unde fiat, cur ii, qui lucubrationibus opticisque experimentis viſum debilitarunt, et maculas diuturnas et illuminantium obiectorum ad tempus retineant imagines. p. 188.

48) IDEM *de effectu deleterio, cauſaque ſphaericitatis globulorum minorum plumbeorum, vulgo Schrodt,* non nulla meditatus eſt. Ex praeparatione horum globulorum deleterium eorum effectum, ſi degluti- p. 192.

 untur,

untur, Cl. Auctor ostendit. Parantur enim ex liquato plumbo, cui auripigmentum inspergitur, quo autem facto arsenicale hoc concretum, plumbo adhaerens, in canalem alimentorum deductum vim suam deleteriam exercet. Cur autem plumbum susum, quod per se in aquam proiectum figuram longam assumit, auripigmenti puluere obductum sphaericam acquirat figuram, ex legibus attractionis Cl. Auctor demonstrat.

p. 195. 49) *Camphorae in aqua salubilis quaedam phaenomena* annotauit IDEM. Camphora in puluerem redacta et aquae commissa, aliquem huius particularum motum gyratorium vidit Cl. Auctor, experimenta dein ulterius instituens inuenit, camphorae particulas in aqua frigida non solum fuisse motas, sed non nullas etiam disparuisse. Nullum autem motum particularum harum in aqua calida obseruans, in frigidissima contra aqua vehementissimum earundem motum fieri notat. Quod autem camphorae solutionem in aqua concernit, Cl. Auctor oculo armato ex particula camphorae sese mouente tenuissimam effluere vidit materiem, cuius effluxus tamdiu continuauit, usque dum motus iste cessarit. Reperit quidem particulam superstitem, sed aquam sapore et odore camphorae imbutam sentiens, eam inde tanquam exuuias considerauit.

p. 198. 50) *De vitiligine, et quidem illa specie, quae a* CELSO *ἡ λεύκη dicitur*, obseruationem communicauit Cl. I. W. F. BOENNEKEN. Huius mali duas esse species, Cl. Auctor demonstrat, unam, quae ἄλφος atque alteram, quae λεύκη nuncupatur. In priori cutis colorem album, subasperum, nec continuum, ita, ut quaedam quasi guttae dispersae appareant, habet. Posteriorem vero speciem, alpho quidem similem, sed magis albidam, altiusque descendentem cum pilis albis

albis lanugini ſimilibus Cl. Auctor ipſe obſeruauit, atque iſtud malum, quod interdum pertinax eſſe dicitur, penitus exſtirpauit.

51) *Exulcerationem tonſillarum pertinacem* cunctaque remedia eludentem, fortioribus tandem abſtergentibus crebrisque alui ſubductionibus curauit IDEM. p. 202.

52) *Carcinoma faucium, velum palatinum, tonſillas atque uuulam obſidens cum plenaria huius conſumtione* eadem fere methodo, qua praecedens malum, curare tentauit atque etiam praeſtitit: In primis pilulas ex Panacea Edimburgenſi * confectas extollit, hasque in ſanando iſto malo palmam reliquis praeripuiſſe, IDEM affirmat. p. 205.

53) *Oculi vulnus, cum grauiori contuſione, lethale* annotauit Cl. I. S. ALBRECHT. Hominis cuiusdam oculus ſiniſter exploſa ex ſclopeto charta compacta percuſſus fuit, quo facto ſtatim in terram antrorſum cadens ſine ſenſu per aliquod tempus iacuit, poſt modum ad ſe rediens et a non nullis domum reductus, grauioribus ſymptomatibus affectus, die nono obiit. In cadauere partibus omnibus diſquiſitis, praeter oculum laeſum nihil praeternaturale repertum fuit. Oculus autem laeſus ita ſe habuit. Tunica cornea perforata fuit, omnesque humores et aqueus et vitreus, nec non cryſtallina etiam lens defecerunt, tunicaque choroidea ſanguine turgida apparuit. Lethalem hanc contuſionem dixit Cl. Auctor, utrum autem ad vulnera abſolute lethalia pertineat, pronunciare non auſus fuit, interim tamen notauit, ob plures hic concurrentes neruos oculum laeſum grauiſſimis affici p. 209.

 ſympto-

* Eſt vero haec mercurius dulcis cum ſpiritu vini digeſtus, iterumque exſiccatus. vid. Pharmacop. Colleg. Reg. Medic. Edimburg. 1744. 8. pag. 180.

ſymptomatibus, inter quae ſpaſmus oris, etiam hic obſeruatus, prae reliquis laeſos comitari ſolet oculos.

p.214. 54) *Omphalocelotomia a chirurgo imperito temerario auſu ſuſcepta in duobus infantibus, germanis eiusdem parentis liberis, lethali ſucceſſu funeſta* annotatur ab EODEM. Duobus infantibus, uni duorum annorum, alteri octodecim hebdomadum, partem umbilici prominentem homo quidam, chirurgum ſeſe profeſſus, ſtatim, ac acceſſit, reſecat, quo facto tenuia in utrisque prolabuntur inteſtina, quae videns, faſcia laxe circumducta, aufugit et ex urbe exceſſit. Rationales dein chirurgi et medici accedentes, omni opera adhibita inteſtina ob perpetuos vagitus reponere non valuerunt. Paulo poſt uterque periit. Haec itaque Cl. Auctor notans, omphalocelotomiam nec in adultis multoque minus in infantibus ſuſcipiendam eſſe monet.

p.219. 55) *Caſus aliquot rariores rabiei caninae indeque ortae hydrophobiae* commemorat Cl. C. F. KÜHN. Praeter unam foeminam, aegrotantes omnes, quorum hic meminit Cl. Auctor, diris horrendisque ſymptomatibus cruciatos, morbo tandem ſuccubuiſſe legimus. Quod autem ſuperſtitem illam concernit foeminam, iſta medicum, ante quam hydrophobia accederet, conſuluit, atque unguento digeſtiuo cum theriaca et mercurio praecipitato rubro vulneribus applicato, perque tres dies turpethi mineralis granis quatuor aſſumtis, ſeruata fuit. Tandem et animaduertimus, ab eodem cane, qui foeminam vix nominatam momorderat, decem vaccas demorſas, hincque in furorem actas, trucidatas fuiſſe. Licet autem nullum hactenus certum proſtet hydrophobiae remedium, de eo tamen inueniendo nondum prorſus deſperans Cl. Auctor, a mercurialibus multum ſperandum eſſe, arbitratur.

56) *Puel-*

56) *Puellae mirandae corpulentiae* mentionem fa- p. 225.
cit IDEM. Puella haec, tertium duntaxat annum agens plus quam centum librarum pondus aequauit, et anno 1753. hic Lipsiae obiit *.

57) IDEM *de electricitate medicamentosa* non nulla p. 226.
annotauit, virique, cum quo ob artuum tremorem electrica experimenta instituit, membrum affectum maculis rubris obsessum, madore perfusum, musculosque machina electrica tactos inuoluntarie conuulsos, virum vero ista affectione non liberatum fuisse, obseruauit. Curati dein hominis exemplum proferens, istud artificium loco rubefacientis medicamenti quidem admittendum, minime vero omnibus de eo factis iactationibus fidem adhibendam esse, monet.

58) *Mercurii saliuationem non cientis praeparatio* p. 228.
nem addidit Cl. I. C. IACOBI. Cum multi iam de mercurio talem virtutem possidente scripserint, suam quoque illius mercurii praeparationem Cl. Auctor communicat. Recipit nimirum aliquot mercurii currentis libras, has cum aqua per tres dies continuo terit, quo facto puluerem nigrum acquirit, cuius partem unam cum decem partibus hypnotici mercurialis remedii, in Appendice huius Tomi descripti sensim coniungit, atque ita praeparatum adultis ad scrupulum dimidium exhibet.

59) *Nouum remedium ulcerum cancrosorum et can-* p. 233.
cri aperti describit IDEM. Istud nimirum remedium antimoniale a BASILIO VALENTINO descriptum et a KERKRINGIO in cancro iam laudatum Cl. Auctor quodam modo mutatum sistit. Recipit nempe subtilissimum vitri antimonii puluerem, quem cum oleo vitrioli

* Hanc descripsit Cl. KAESTNERVS in promptuarii Hamburgensis Vol. XI. p. 356. vid. Comment. nostr. Vol. III. P. III. p. 434.

vitrioli optimo in pultis confiſtentiam redigit, huic poſt modum acetum vini ope frigoris concentratum ad trium digitorum eminentiam adfundit, digeſtione dein peracta ex hoc liquore acetum lithargyrii praeparat, tunc autem cum aurato ſulphure antimonii primae et ſecundae praecipitationis una cum oleo papaueris recenter expreſſo coctione balſamum ſulphuris conficit, huncque a remanentia ſeparatum cum emplaſtro diapomphol. miſcet. Tandem ex hoc balſamo ſulphuris aurati antimonii et ſupra nominato aceto lithargyrii unguentum parat, quod cancro aperto applicuit, eumque penitus exſtirpauit.

p. 237. 60) *De tutiſſima paroxyſmorum febrilium abbreuiatione* non nulla proponit IDEM. Cum ob nimiam febrium durationem vires perſaepe deiiciantur, atque aegrotantes magnam omnino faciant iacturam, de abbreuiatione earum Cl. Auctor ideo cogitans, remediumque quaerens, in ſale ammoniaco fauſto cum euentu tale reperit. Drachmam unam huius ſalis pro doſi tribus vicibus de die exhibens, febres feliciſſime profligatas fuiſſe perhibet, ideoque etiam atque etiam commendat. At vero, cum et febrium continuarum quaedam ſpecies ſit, quae genium intermittentium ſeruant, quaeque tanquam periculoſae conſiderantur, harum etiam abbreuiationem atque felicem propulſionem in cortice Caſcarillae, eum vel decoquendo vel infundendo, inuenit.

p. 241. 61) *De ſingulari concreto oſſeo per anum eiecto mentionem* facit Cl. G. G. MÜLLER. Vir quidam per quatuordecim dies inſigni alui obſtructione laborans, durumque nec ſummis etiam nixibus cedens, obſtaculum in inteſtino recto ſentit, multisque remediis domeſticis fruſtra uſurpatis ad Cl. Auctorem accedit, eumque de remouendo hoc obſtaculo implorat. Oleoſis igitur copioſis iuſculisque pinguibus interne ſumtis,

tis, enematibusque et aliis etiam externis in usum vocatis remediis, tandem concretum durum, osseum, notabilis magnitudinis, summis cum doloribus excernit, simul autem cunctis illis afflictionibus, quibus per decem annos vexatus fuit, liberatur. Concretum hoc vere osseum portionibus tunicae villosae et nerueae in dysenteria, qua ante decem annos laborauit aeger, abrasis ortum debere, atque in intestino coeco per tantum tempus haesisse, ex symptomatibus omnibusque circumstantiis collectis Cl. Auctor non absque ratione demonstrat. Additae icones concretum hoc delineatum sistunt.

62) *De infante recens nato, ex palati defectu, mortuo* mentionem facit Cl. H. N. CRANTZ. Ob totius palati ossei defectum, mollisque palati malam constitutionem infans in sugendo lacte et deglutiendis cibis valde impeditus sensim sensimque contabuit et elapsis sex a partu septimanis tandem periit. Anatomice praeparatum caput Cl. Auctor seruat. p. 259.

63) *Herniam abdominalem, ab exeso per gangraenosum anthracem abdomine natam* describit IDEM. In infantis umbilico natum fuit tuberculum, quod ulterius serpens omnia abdominis integumenta et musculos exesit, inde abdomen in tumorem eleuatum herniam exhibuit. Infantis mortui corpore dissecto in cauitate herniae peritonaeum, intestina tenuia colon et anteriorem hepatis partem repererunt. p. 262.

64) *Raram et ingentem musculorum pectoris erosionem feliciter tandem sanatam* commemorat IDEM. Nato prius in papilla mammae sinistrae tuberculo tota infantis mamma, cutis omnisque panniculus adiposus musculorum abdominalium consumuntur. Remediis applicatis post aliquot tempus omnes hae partes nudae regeneratis integumentis iterum teguntur, p. 264.

 tur,

tur, ita, ut ne minimum exesae partis remanserit vestigium.

p. 266. 65) *Haemorrhagiam uteri grauidi, a praeternaturali situ placentae, parte quadam ab utero solutae, ortam, matri et proli funestam* annotauit Cl. F. L. C. CROPPIVS. Grauidae post mortem corpore dissecto, uteri placentam non loco consueto, sed parieti posteriori uteri interno et orificio eiusdem affixam, atque praeternaturalem etiam infantis situm obseruarunt. Huius enim dorsum uteri fundum, atque caput dextum, pedes vero sinistrum tetigerunt latus. Notandum autem est, quod foemina et infans seruari potuissent, nisi obstetrix, instantem partum explorans, placentam uteri orificio infixam pro firmiter clauso orificio habuisset, unde haemorrhagia oborta et ad mortam usque durans matrem ac infantem vita priuauit.

p. 271. 66) *Miasma venereum per saliuam et sudorem mire disseminatum et propagatum feliciterque iterum sublatum* obseruauit IDEM. Tristis haec historia docet, quomodo homines, castam et integram vitam degentes, morbo hoc contaminoso infici possint. Quinque enim personae, absque ulla culpa lue ista laborarunt, ita tamen, ut ab una, quae miasma hoc, mammam sugendo attraxit, quatuor infantes partim per oscula partim per lectum, in quo puella sana cum sorore sua innocenter infecta cubuit, foedissimum hunc morbum conceperint. Remediis rite adhibitis omnium morbus feliciter profligatus est. Notabile autem videtur, quod unus filius, qui tamen cum infectis his personis commercium quotidie habuit, ab omni labe immunis manserit, cui vero, ad praecauendam luis euolutionem, purgationes mercuriales Cl. Auctor exhibuit.

67) *De*

67) *De specifico quodam antepileptico non nulla* ad- p. 276.
dit Cl. I. F. WEISMANN Sen. Remedium hoc arte chemica productum sequenti modo praeparatur: Sumitur vitrioli cyprini quaedam portio, aqua pluuiali soluitur, post modum filtratur, liquori filtrato spiritus salis ammoniaci ad saturationis punctum adfunditur, quiete dein paululum concessa, additur spiritus vini rectificatissimus, unde liquore turbido prius facto elegantes crystalli sapphirinae praecipitantur, quae separatae vitro bene clauso asseruantur, et in profliganda epilepsia mira praestitisse dicuntur.

68) *De morbis neruinis eorumque remediis* non nul- p. 280.
la proponit Cl. C. F. IOERDENS. Neruorum fluidum ceu subtilissimum Cl. Auctor considerans, morbos igitur, motum istius vel imminuentes aut sistentes vel et accelerantes, remediis actiuis, volatilibus particulis praeditis, et subtilitati huius fluidi similibus, e. g. salibus volatilibus, C C. Viperarum, spiritu C. C. Camphora cet. curandos esse, expertus praecipit.

69) Breuem *Pelicani historiam* tradit, Ill. I. B. de p. 284.
FISCHER. Auis haec, quae ad anserinum genus pertinet, et Pelecanus seu et Onocrotalus nuncupatur, ita describitur: *Cygnum,* inquit Ill. Auctor, *corpore superat, non vero altitudine, nec collum habet adeo arcuatum, rostrum autem longum, in extremitate acutum et uncinatum, et sub illo saccum plicatilem, ingluuiem nempe, quae magnam quantitatem piscium, quibus vescitur, capit.* Ingluuies haec adeo ampla est, ut eius initium facile caput hominis capere queat. Colore gryseo, fere asinino, in primis caput eius gaudet. Reperitur circa Pontum Euxinum atque flumina in eum decurrentia. Pro nutriendis pullis pectus findere istam auem tradit vetustas. Cuius fabulae originem sequentibus niti Ill. Auctor coniicit. Ro-

ſtrum videlicet iſta auis plerumque pectori contiguum tenet, eiusque pulli ex eo cibum capiunt, inde eos ex pectore fiſſo nutriri crediderunt veteres. Tabula addita huius auis delineationem ex WILLVGBEII ornithologia deſumtam repraeſentat, de qua Ill. Auctor notat, Pelecanum roſtri apicem ſemper pectori propius, quam quidem in hac figura deprehenditur, admotam tenere.

p. 289. 70) *Singularis et praeternaturalis inteſtini coli conformatio, una cum liene ingentis magnitudinis et ponderis, cauſa tumoris abdominis, grauiditatem per nouem menſes mentientis, poſt mortem ſectione cadaueris detecta* deſcribitur a Cl. I. C. REINMANN. Corpore aperto in medio abdominis deorſum verſus umbilicum deſcendiſſe inteſtinum colon, idque in medio valde ampliatum, atque breui poſt triplo minus et contractius fuiſſe, obſeruauit. Cauſam huius deſcenſus et magnitudinis lieni, ſplenem bouis magnitudine atque pondere libras quatuor aequanti, Cl. Auctor adſcribit, ipſum vero praeternaturalem lienis ſtatum ex febre tertiana inconſiderate profligata ortum eſſe aſſerit, atque inteſtini coli delineationem addit.

p. 294. 71) *Proceſſus vermiformis, ſex pollicum tranſuerſorum longitudinem atque unius craſſitiem ſuperantis, in ſenili corpore reperti* meminit IDEM. Huius praeternaturalis proceſſus vermiformis tunica exterior inflammata fuit, qua cum ſequentibus diſſecta materiam viſcidam, oui vitello quoad colorem et conſiſtentiam ſimilem, nullo odore aduerſo praeditam, in cauo huius proceſſus repererunt. Notandum eſt, virum, in quo hicce proceſſus repertus fuit, ante obitum per aliquot annos in dextro hypochondrio de dolore colico, unum ſemper locum occupante, conqueſtum fuiſſe.

72) *Infanticidium violentum ex ossibus capitis per integrum annum sub terra defossis, diiudicatum et declaratum* fuit ab EODEM. Ex decenti ossium magnitudine, eorumque firma compage, atque ex unguibus perfectis et capillis, foetum viuum editum fuisse Cl. Auctor collegit, atque disquisitis ossibus, molles enim partes iam computruerunt omnes, maculam fuscam atro rubentem in osse bregmatis huiusque fracturam reperiens pronunciauit, infantem manu trucidatum fuisse. Ipsius foeminae occidentis confessio Cl. Auctoris sententiam confirmauit. p. 297.

73) Ab EODEM etiam *singularis renum figura in pueri corpore reperta* fuit, ita, ut non solum maiores, verum etiam renibus bouillis similes in conspectum venerint. Matrem, lanionis mulierem, marito, dum bouem mactauit, adstitisse, renesque exemtos accurate contemplatam fuisse Cl. Auctor perhibet, et simul horum renum delineationem exhibet. p. 300.

74) IDEM *canalem arteriosum sinistrae subclauiae insertum* in corpore hominis catarrho suffocatiuo extincti vidit. p. 302.

75) Ab EODEM *hepar per totum abdomen transuersim se extendens* obseruatum fuit. Ingens illud hepar, ventriculum integrum tegens, et in hypochondrium sinistrum sese extendens, colorem rubrum, in plumbeum pauloque flauum vergentem, habuit. Foemina, in qua viscus hoc visum fuit, lochiorum suppressione mensiumque obstructione laborauit. p. 303.

76) In eadem foemina *ventriculi malam conformationem, thoracis* (vulgo, Schnürbrust) *abusu inductam* IDEM obseruauit. Margo enim anterior extremitatis dextrae introrsum fuit incuruatus, ventriculique p. 304.

capacitas

capacitas ſumme coarctata. Ventriculum hunc repraeſentat addita icon.

p. 305. 77) *Monſtroſum funiculum umbilicalem in foetu trium menſium per abortum excluſo* vidit Cl. I. P. BVRGGRAV. Funiculus iſte ad modum tenuis vagina caruit, ita tamen, ut vaſa diſtingui haud potuerint. Idem hic funiculus fine ſuo non placentae uterinae, ſed foetus thoraci in dextro latere adhaeſit, ab hoc autem progrediens, altero ſuo extremo liber, placentae demum inſertus fuit.

p. 309. 78) *Cutem capitis totius capillatam adoleſcenti euulſam feliciterque reſtitutam* commemorat IDEM. Rota enim dentata operis hydraulici adoleſcentis, quindecim annorum, comas in faſciculum contortas arripit, quo ſentito iſti, ſtatim trabem fortiſſime amplectenti, omnis capillata cutis auellitur, ita, ut in parte bregmatis dextri anteriore et ſuperiore cranium inſimul denudatum fuerit. Curae chirurgi commiſſus adoleſcens reſtitutus fuit integrae ſanitati.

p. 310. 79) *Hiſtoriam tranſmutati hydrargyri in aurum* communicat IDEM. A mercatore quodam accepit, Gallum quendam duabus unciis hydrargyri in crucibulo addidiſſe puluerem croco martis ſimilem, trium aſſium, ſuperadditis cineribus clauellatis ſiccis, omnibus candefactis ſtrepitus aquae bullientis perceptus fuit, ſub quo 375 grana auri ex duabus hydrargyri unciis formati ſunt.

p. 313. 80) *Vulnus pugione pectori inflictum lethale, ſitusque viſcerum in huius et abdominis cauitate ſingularis poſtea detectus* annotatur a Cl. R. DE VERMALE. Vulnus hoc dextro thoracis lateri, eo in loco, ubi papilla eſt, inflictum ad modum anguſtum fuit, vulneratique elapſis quinque horis mortui corpus diſſectum

ctum omnia viſcera abdominis modo inuerſo exhibuit, ita, ut cuncta dextri lateris in ſiniſtro huiusque in dextro viſa fuerint. Aperto thoracis cauo cor tranſuerſim, diaphragmati incumbens, eiusque baſis ſiniſtrum, apex vero dextrum latus reſpiciens, atque omnia modo pariter inuerſo in conſpectum venerint. Cor utrinque perforatum fuit, licet dextrum latus vulnus acceperit, at ſitus tamen praeternaturalis hoc permiſiſſe videtur. Mutationem hanc viſcerum non adeo raram eſſe, atque talem a natura vel eſſe congenitam, vel etiam a morbis interdum productam Cl. Auctor ſtatuit. Hac tandem occaſione caſus inſimul meminit, ubi cuiusdam thorax absque ullius viſceris laeſione gladio perfoſſus fuit, ita tamen, ut morbo ſuperato ſanus et absque ulla labe ſuperſtes viſus fuerit.

81) *Ex ſimplici contuſione mors* obſeruata fuit ab p. 320. EODEM. Contra hominis cuiusdam abdomen, paulo infra umbilicum a latere lineae albae calcitrauit equus. Praeter ſugillationem nihil in eo loco viſum fuit. Aſt ſummi ſtatim dolores colici atque horripilationes iſtum corripuerunt. Cunctis tandem remediis incaſſum adhibitis, horisque quadraginta octo elapſis obiit. In cadauere aperto omne abdominis cauum materia quadam albicante, odoris aciduli repletum, et circa ilei principium foramen quoddam oblongum et fiſtuloſum, cuius ora calloſa fuere, reperit Cl. Auctor: Poſt modum in peritonaeo veſtigium ambitus calloſi, cui exacte reſpondit foramen ilei, obſeruauit. Ex his igitur inteſtinum hoc, morbo quondam inflammatorio laborans, cum peritonaeo concreuiſſe, et occaſione huius plagae nunc abruptum fuiſſe, hancque laeſionem, ſi ab homine quodam fuiſſet illata, mortis quidem dediſſe cauſam, mortis autem culpam illi imputandam non fuiſſe, Cl. Auctor ſtatuit.

82) *Vteri*

p. 325. 82) *Vteri haemorrhagia enormis, praeceps exitium minitans, ſanata* fuit a Cl. B. L. TRALLES. Foeminae, quae abortiuerat, aliquot diebus elapſis, ob grauem iracundiam commotae, ſtatim ſanguis tanto impetu ex utero profluit, ut grauiſſimis lipothymiis affecta, mortis fere imaginem repraeſentauerit. Omnia igitur ſpirituoſa exulari iubens Cl. Auctor, frictionibus continuoque ad nares admoto aceto, tandem ex linteo confeſtim formatum peſſum, ſoluto vitrioli marte humectatum, in vaginam intromittendum curauit. Quo facto, ſumma cum admiratione opem mox experiens, foemina ad ſe rediit et plenarie reſtituta fuit. Monet autem Cl. Auctor, eius modi remedium tunc demum adhibendum eſſe, ubi nec fruſta placentae uterinae, nec concrementa polypoſa aut grumi ſanguinis in utero haererent, ſed ſanguis ob dilatata tantum vaſorum oſtiola prorumperet.

p. 336. 83) *Hiſtoriam anginae apoſtematodes anno* 1755. *ab aeſtate ad finem autumni in Rampizenſi praefectura, Neo-Marchiae tractu, prope Francofurtum ad Viadrum graſſantis* tradit Ill. C. A. DE BERGEN. Quantum ex hiſtoria morbi, Ill. Auctori communicata, videre licet, morbum hunc ex impuritate aquarum, ob tempeſtatem diu pluuioſam, hincque ſuccedentem inundationem et ſtagnationem facta ortum, atque eum infantibus in primis lethalem fuiſſe, legimus. Hiſtoriae huius Auctor, aquam nudis oculis inſectis ſcatentem videns, microſcopio dein luſtrans, non ſolum vermiculum anguilliformem, ſed et longe minus inſectum, pulici aquatico ſimile obſeruauit.

p. 339. 84) *De lapidis porcini famoſi inertia, impoſtura ac vi imaginaria meditationes* addit Cl. I. D. SCHLICHTING. Experientia confirmatus Cl. Auctor exempla profert, ubi verus lapis porcinus ne tantillum praeſtitit,

ſtitit, unde eum pro remedio prorſus inerti habendum eſſe colligit.

85) *Hymen prorſus imperuium, menſtruum fluxum diu retardans* IDEM commemorat. Superueniente demum tumore, e genitalibus protuberante atque inciſo, ſanguis ad tres libras effluxit; foemina autem eo dein diſpoſita fuit, ut regularem menſium fuerit experta fluxum. p. 343.

86) Ab EODEM *hymenis coalitus inſolitus, diu etiam poſt operationem factam recurrens* annotatur. Foeminae nimirum, ob hymen clauſum, maritum admittere non valenti, iſtud diſcinditur, quo facto paulo poſt grauida foetum tandem edidit. Elapſis aliquot menſibus idem obſtaculum ſentienti denuo diſcinditur hymen, a quo autem tempore ſalua dein manſit. p. 344.

87) Ab EODEM *tumor abdominis ſtupendus in grauida, hydropem aſciten mentiens, partu feliciter ſublatus* annotatur. Remediis compluribus fruſtra tentatis, foeminae, venae ſectione praemiſſa, ſponte puluerem radicis ialappae ſumenti, indeque crebras alui deiectiones experienti, ingens copia lymphae ad libras viginti e genitalibus profluxit. Ventre dein detumeſcente, tertio die puellam ſanam edidit, atque ſanitati reſtituta fuit. p. 345.

88) *Maniae chronicae et rebellis, ptyaliſmo ſublatae* mentionem facit IDEM. Remediis, etiam audacter adhibitis, ſed cunctis incaſſum tentatis, maniaci caput radi iubet medicus, poſtmodum raſo capiti unguentum mercuriale bis de die affricandum idem curat. Saliuatione igitur excitata, perque aliquot dies continuante, maniacus reſipiſcit, atque priſtino rationis uſu fruitur. p. 346.

p. 348. 89) *Descriptionem globi igniti Wratislauiae obseruati* exhibet Cl. I. E. STIEF. Igneus iste globus d. 9 Febr. anno 1750. tempore nocturno, coeloque sereno obseruatus, sensim sensimque descendens, omnia, idque eo magis, quo magis descendit, illuminauit, postmodum in Oderam cecidit, tribusque se inuicem excipientibus fragoribus, tonitru similibus dissiluit.

p. 355. 90) *Dolor acutus, vagus, sub deglutitione, citra causam manifestam in pectore sese exserens, feliciter tandem sublatus* est ab EODEM. Emplastrum de meliloto cum diaphoretico MYNSICHTI coniunctum et scrobiculo cordis impositum, praeter alia interne sumta remedia, haud leuem opem ad tollendum dolorem praestitisse videtur.

p. 360. 91) *Vlcera glandis venerea, cum tumore magno inflammatorio et phimosi enormi coniuncta, feliciter sanata* fuerunt ab EODEM. Notandum hic est, quod aegrotans, vera lue venerea infectus, per totum morbi decursum uvulam et epiglottidem immunes retinuerit, atque usurpato mercurio absque saliuatione, quam imminentem omni semper studio Cl. Auctor auertit, curatus fuerit. Praeter haec omnia ista mala, quae partes genitales infestarunt, solis tantum remediis et absque scalpello sublata fuisse notamus.

p. 366. 92) *De permagno steatomate abdominis XL. fere libras aequante*, mentionem facit Cl. G. C. SPRINGSFELD. Militis cuiusdam abdomen ultra modum distentum ac tumidum apparuit, ita, ut filum duarum cum dimidia ulnarum istud comprehendere fere non potuerit. Mortuo hoc homine atque dissecto, sub umbilico et in hypochondriis corpus magnum ex luteo albicans, omne fere abdominis cauum occupans, atque intestina una cum omento versus superiora dimouens

mouens reperiit. Duas quaſi veſicas bouinas, flatu diſtentas, parte laterali compreſſas, et inter ſe inuicem cohaerentes, figura huius corporis aequauit. Subſtantia eius ſeuo ſimilis fuit, hisque corporibus plura minora, partim auellanae, partim iuglandis, nucis magnitudinem aequantia, inhaeſerunt. Sede horum corporum accurate examinata, iſthaec inter duplicaturam meſenterii haerere obſeruantur, unde duas meſenterii glandulas obſtructas iſtis corporibus fundamentum poſuiſſe Cl. Auctor colligit.

93) *Deſcriptionem cancri marini, vulgo Eremitae*, p. 375. exhibet Cl. F. S. MORGENSTERN. Cancer iſte maris incolis adnumeratus, concham, quod notabile eſt, inhabitat; ex cuius apertura extrema chelarum membra pedumue quatuor anteriorum maiorum propendent. Tabula addita delineationem huius cancri cum habitaculo ſiſtit.

94) *De ſeri deſtillatione ex umbilico* non nulla p. 379. IDEM annotauit. Inter alia mala, quae ſibi ex inconſiderate profligata febre quartana contraxerat aliquis, de exquiſito etiam umbilici dolore conqueſtus fuit, ad quem leuandum, aſſerem querneum ſiccum et calefactum nudo ventri impoſuit, quo facto, ſerum paulo poſt ex umbilico exiit, ita, ut patula umbilici apertura conſpici potuerit. Remediis adhibitis omnia illa mala ceſſarunt, ipſumque etiam umbilici vulnus conſolidatum eſt.

95) *Haematocelen* obſeruauit Cl. C. W. SACHSIVS. Cum nulla in tumore ſcroti, monſtroſae magnitudinis, ſigna prolapſorum inteſtinorum animaduerterint medentes, atque remedia fruſtra applicuerint, operationem hinc inſtrumento, *Trois-quarts* dicto, inſtituerunt, quo facto ſanguis craſſus, nigricans, ad integram menſuram effluxit, ſtatimque p. 382.

tumor ſubſedit. Vulnere rite tractato, feliciter reſtitutus fuit aegrotans.

p. 384. 96) Ab EODEM *hydrops anaſarca, ex corrupta febre quartana, in grauida, cum ſubſecuto ſphacelo circa genitalia, cortice peruuiano ſublatus* eſt. Notatu dignum eſt, quod foemina, malis hiſce durantibus, partum licet imbecillum, aſt viuum tamen, feliciter et absque dolore ediderit, atque elapſis aliquot menſibus priſtinam ſanitatem recuperauerit.

p. 386. 97) *Maculae ſcorbuticae ſingularis indolis in vetula et puero* ab EODEM annotantur. Maculae in foemina obſeruatae, colore roſeo praeditae, undiquaque ſeſe diffuderunt, quarum non nullae ſanguinem purum plorarunt. Eae autem, quae in puero apparuere, iſtis quidem ſimiles fuerunt, ſanguis autem non exiit. Vtrisque aegrotantibus maxime profuerunt antiſcorbutica.

p. 388. 98) IDEM *febrem continuam in quintanam intermittentem mutatam* digeſtiuis, laxantibus ſtomachicis diapnoicis et cortice peruuiano curauit.

p. 389. 99) Ab EODEM denique *catalepſis, triduana febri continuae ſuperueniens* annotatur. Die nimirum febris undecimo acceſſit catalepſis per tres dies durans omnibusque remediis reſiſtens; tertio die elapſo ſponte ad ſe rediit foemina et febris, quae per hocce tempus ſopita quaſi fuit, denuo rediens et ad viceſimum octauum uſque diem durans tandem debellata fuit.

p. 391. 100) *Sectio anatomica, poſt fata ſuprema Eminentiſſ. ac Celſiſſ. Principis, Domini Franciſci Georgii, Archiepiſcopi et Electoris Treuirenſis, reliqua. ann. MDCCLVI. d. XVIII. Ianuar. pie defuncti, inſtituta,*

iuncta

iuncta simul praegressorum morborum, historia literis consignata a Cl. S. E. E. COHAVSEN. Principis huius, febre lenta defuncti, corpore, anatomice dissecto, hinc et illinc in primis in intestinis et pulmonibus dispositio gangraenoso-putredinosa reperta, hisque omnibus rite disquisitis, corpus ad condiendum praeparatum dein fuit. Vita huius Principis prolixe descripta, morbisque, quibus afflictus fuit, insimul notatis, tandem formulae apponuntur, quibus praeparatio remediorum ad condiendum corpus usurpatorum continetur.

101) *Obseruationem Cedri montis Libani characteres cum illis Laricis, Abietis Pinique comparatos, sistentem* communicauit Ill. C. I. TREW. Quo in designandis coniferarum harum arborum characteribus botanicis certi quid constituere potuerit, Laricem ea propter, Abietem et Pinum, examinauit, quo facto, sequentia annotandi occasionem nactus est: Omnium nimirum dictarum specierum aeque ac Cedri iulos et conos in eadem stirpe, locis tamen distinctis excludi, omniumque iulos seu amenta eadem gaudere figura et structura reperit. Omnium dein conos ex squamis componi, uni axi per gradus affixis, et singularum binos scrobiculos ad unguem earum superficiei superiori seu interiori impressos fouere duo semina, itidem reperit, quoad coni vero figuram differentiam aliquam obseruauit. Tandem et characteris meminit, quem notatu dignum esse dicit. Cedri nimirum et Pini squamam ad singulos flores femineos seu seminum embryones binos simplicem tantum esse, Laricis vero atque Abietis duplicem, alteram internam et ampliorem, semina immediate ambientem ac tegentem; alteram externam et angustiorem, interiori proxime adstantem annotauit. Characteribus hisce dissignatis, uberiorem Cedri historiam ex relationibus itinerariis tradit, auctorumque in hac p. 409.

re differentias, inque nominibus huius arboris variantes notat. Integra arbor Cedri atque partes fructificationis cedri laricis et abietis, adiectis iconibus, illustrantur.

p. 437. 102) *De femellae per marem foecundatione in plantis, Napaeae exemplo confirmata obseruationem* addit IDEM. Huius nimirum plantas mares iuxta femellas plantandas curauit Ill. Auctor. Cum autem transplantatae masculae plantae nullum produxerint scapum florentem, femellas inde una cum fructus rudimentis deiecisse flores, obseruauit. Altero autem anno masculae, dum floruerunt, femellae etiam florentes grauidae factae fuerunt, maturique eis successerunt fructus. Ex his igitur ad foeminarum foecunditatem maris omnino requiri accessum, femellamque semel foecundatam non semper ita manere, sed omni anno maris accessu opus esse colligit.

p. 441. Quibus de sexu plantae huius praemissis, ipsius dein Ill. Auctor addidit accuratiorem delineationem aeque ac descriptionem. Nondum enim cognita satis inter botanicos neque descripta fuit eadem, praeter Ill. LINNAEVM, qui primus Napaeae nomine eam ut plantae genus distinctum definiit, et dexterrimum EHRETVM, qui eius nitidam delineationem exhibuit viuis coloribus illustratam. Quam Noster iam proponit, est illa species, quae *Napaea pedunculis nudis laeuibus, foliis glabris, floribus hermaphroditis* LINN. Spec. Plant. p. 686. n. 2. dicta fuit, et ab hoc ipso demum ad Napaeae genus relata, olim HERMANNO Althaea virginiana ricini folio appella-
p. 442. ta atque pro androgyna habita. Floris character sequentem in modum traditur: I. *Masculini floris* calyx *est monophyllus, urceolatus, patens, quinquefidus, limbo reflexo, persistens.* Corolla *monopetala, ad cylindrum usque quinquefida, patens;* segmenta *oblonga ex angusta basi in orbiculum interius concauum cum margine*

gine integro expanſa. Staminum *columna cylindracea ſolida, erecta, calyce longior, cuius ſummitatem obſident ſtamina multa, quorum* filamenta *breuia ſubulata;* antherae *exiguae, oblongae, compreſſae, didymae, verſatiles;* ſtyli *et* germen *nulla.* II. *Feminini floris* calyx *ſimilis, magis tamen oblongus;* corolla *ſimilis, paullo maior;* ſtaminum *columna cylindracea inferius ampla, ſuperius anguſta, calyce longior, intus caua;* antherae *ſpuriae globoſae ſine filamentis genuinis oram columnae ambientes;* ouarium *conicum cum ſeptem* ſtylis, *quorum* ſtigmata *ſimplicia;* fructus *orbiculatus compreſſus, umbilicatus, ex ſeptem octoue loculis membranaceis ſuperius criſtatis compoſitus;* ſemina *ſolitaria reniformia.* Quod reliquas plantae partes attinet, radi- p.443. ces *plures, longae, carnoſae, extus flauae, intus candidae, mucilaginoſae in unum caput coeunt, e quo prodeunt* folia radicalia *petiolata, digitata, ampla, ſuperius viridia, ſubtus pallida, ſcabra ubique, ad pediculum fere diuiſa, diuiſionibus ſingulis iterum in lacinias plures ſubdiuiſis;* pediculo *longo, ſtriato, ſubhirſuto;* caules *florigeri membranaceo velamine tecti, numeroſi, ſtriati, ſubhirſuti, per interualla* foliis *inſtructi ſimilibus radicalibus,* ſed *ſenſim minoribus pediculisque itidem breuioribus, ante excluſionem ſub inuolucro latentibus; ex foliorum alis tandem ſurgunt* pedunculi *floriferi caulem ramoſum reddentes, eosque claudit* florum *copioſorum umbella.*

103) Ab EODEM *plura* etiam *exempla palati defi-* p.445. *cientis* annotantur, quorum unum delineandum curauit.

104) IDEM tandem ultimam obſeruationem ad- p.448. didit, *quaedam ad Pelecani ſeu Onocrotali auis hiſtoriam pertinentia continentem.* Concernunt autem additamenta iſta obſeruationem 69. ſuperius p. 284. ab Ill. de FISCHER communicatam. Illuſtrationis gra-

tia hic ab Ill. TREW auctores, qui de hac aue scripserunt, citantur, sententiae eorum variantes conferuntur, huiusque tandem auis caput, quod una cum aliis naturalibus a Cl. Auctore adseruatur, describitur, et icone exhibetur.

In Appendice reperiuntur,

p. 1. 1) *Commentatio de thermometris mensurae constantis, quondam seorsum publicata nunc secundis curis reuisa et reformata.* Auctore Ill. C. A. DE BERGEN. Ad construenda thermometra requiritur vitreus cum annexo globo tubus, cuius crassities inter superficiem externam et internam unam lineam pedis Rhenani non excedit; cauitas autem diuersa esse potest, prout nimirum magnitudo vasculi aut liquor plus minusue expansiuus aut usus eiusdem hoc postulat. Sufficit tamen ad mercurialia thermometra cauitas, quae crassiorem chordam metallicam pro clauichordiis usitatam capit. Longitudinem tubi capacitas sphaerae determinat. Fluidum, quo thermometra replentur, vel spiritus vini vel mercurius suppeditant, hic autem omnibus praestat, manet tamen et sua laus spiritui vini. Ad modum, replendi vitra, variis cautionibus opus est, quae ab Ill. Auctore fuse recensentur. Tandem ad scalae formationem, quae in puncto congelationis et ebullitionis aquae consistit, accurata etiam traditur instructio. Cunctis his rite et prolixe expositis, tandem etiam varius thermometrorum usus annotatur, qui non solum physicus et chemicus, sed etiam medicus depraedicatur, ita, ut ad promouendam scientiam naturalem thermometra haud leuem opem praestare inde videantur. Thermometrum sistitur delineatione.

p. 49. 2) *Commentatio de scarificatione gingiuarum.* Auctore Cl. W. T. RAV. Primo capite historiam huius opera-

operationis tradit Cl. Auctor, ſimulque exponit, quod antiquiſſimis iamque HIPPOCRATIS temporibus ſcarificatio in uſu fuerit, poſtmodum etiam declarat, in quibusnam morbis et quibus inſtrumentis iſthanc ſuſceperint, tandem ad recentiores reſpiciens eos in primis commemorat, qui de hoc auxilii genere accurate commentati ſunt. Capite ſecundo de ſcarificatione gingiuarum in ſpecie agit. Hanc et veteribus iam uſitatam fuiſſe, ex PLINIO notat, atque recentiorum in primis HOFFMANNI, HEISTERI et VALENTINI, qui eam in gingiuis ſuſcipiendam commendarunt, meminit. Quod inſtrumenta, quibus iſthaec peragitur, concernit, inter alia multa, quae maximam partem reiiciuntur, ſubtiliores illae ſecalis glumae laudantur, de quibus Cl. Auctor dicit, quod ſecure et optimo cum fructu hic in uſum cedant, atque modum ſcarificandi deſcribens cautiones ſubnectit, ſub quibus iſta operatio ſuſcipi debeat. Tertio tandem capite uſum ſcarificationis recenſens, iſta in odontalgia, in parulide, quae tuberculum eſt dolens et tumens ex increſcente inflammatione iuxta dentes natum, porro in infantum dentitione difficili, quae autem inſtrumento chirurgico peragitur, atque in ſtomacace demum, nec non gingiuarum aphthis, multum praeſtare, Cl. Auctor oſtendit.

3) *Commentatio de inſtrumentorum in arte obſtetricia hiſtoria, utilitate et recta ac praepoſtera applicatione.* Auctore Cl. H. I. N. CRANTZ. Veteres, qui et in arte obſtetricia nec hoſpites plane fuerunt, inſtrumentis quoque et in primis unco, uncino aut ſcalpello vel etiam perforatorio partum promouere, annisi ſunt. Licet autem haec inſtrumenta primo tantum ad foetum mortuum extrahendum adhibuerint, attamen non multo poſt, ad omnem partum difficilem eadem applicandi, mos etiam inualuit, unde igitur factum fuit, ut multi infantes vitam ami- p. 73.

ſerint, qui tamen ſeruari omnino potuiſſent. Operationes itaque veterum ut plurimum crudeles fuiſſe, Cl. Auctor oſtendit, hasque ideo repudians inſtrumenta eorum maximam quoque partem reiicit. In primis uncos ac perforatoria et hodie damnat, haecque tamen non in uniuerſum reiiciens, uncos non niſi in caſu relicti in utero corporis, capite ab hoc auulſo, aut capitis craſſi nimis etiam alio inſtrumento comminuti conuenire, in aliis autem caſibus nunquam adhibendos eſſe, declarat. Eodem etiam modo perforatoria reiiciens, eis in caſu, ubi grandior capitis moles per peluis aperturam educi nequit, utendum eſſe, praecipit, cultrosque ſcindentes ad membri cuiusdam ſeparationem deſtinatos, ob euitandum periculum, prorſus exulare iubet. Inter inſtrumenta vero, quorum uſus valde proficuus aeſtimatur, forcipes multum valere Cl. Auctor aſſerit, atque inter omnes, quarum mentio hic facta eſt, Leuretianam forcipem in primis laudat, quod in pluribus caſibus imo in omnibus fere, ubi unci et perforatoria male applicantur, tuto adhiberi effectumque deſideratum praeſtare poſſit. De forcipum igitur utilitate atque praeſtantia Cl. Auctor certiſſimus in eos etiam inuehitur, qui male de iisdem ſentiunt, in primis Cl. ROEDERERVM taxat, in quem vero paulo nimis iniurius eſſe videtur. At, forcipum in arte uſum uniuerſalem non eſſe Cl. Auctor autumat, quapropter eos caſus notat, ubi iſtae applicari nequeant. Tandem et ſectionis caeſareae meminit, cuius utilitatem non adeo ſolide, ut multi gloriati ſunt, comprobatam eſſe opinatur.

p. 139. 4) *Diſſertatio, in qua ſententia, de differenda hydropicorum morte per efficaciſſimam ſcillae virtutem tribus obſeruationibus evincitur.* Auctore Cl. G. SCHVSTER. In tribus hiſce ſubiectis, quorum morbi hiſtoriam prolixe deſcribit Cl. Auctor, ſcillae radicem in

in larga dosi exhibitam bonum quidem effectum praestitisse, aegrotantes autem omnes post aliquot tempus obiisse, legimus.

5) *Meditationes, de viribus hypnoticis a minerali regno haud alienis.* Auctore Cl. I. C. IACOBI. Quo medicamenti hypnotici ex regno minerali petiti praeparatio clarior euadat, regnum ea propter vegetabile prius intrat, hincque vegetabilia, tali vi praedita, disquirit, qua disquisitione facta, vim eorum hypnoticam in volatili illa parte phlogista consistere, demum reperit. Cum itaque regnum minerale corporibus, phlogisto copioso praeditis, abundet, ex hisce etiam phlogiston separare, annisus est, manuque demum admota tale etiam remedium inuenit, quod non narcotica et stupefaciente, sed vera hypnotica vi gaudeat. Huius praeparatio sequens est: sulphur aqua calcis viuae aut salibus alcalinis soluitur, huic solutioni inditur mercurius, postmodum autem acidum, quod appropriatum dicit, affunditur, quo facto sulphur liberatum et attenuatum fundum petens cum volatili mercurii parte, quae terra tertia est, quaue mercurius abundat, arctum connubium init atque medicamentum sistit, quod Cl. Auctor in multis casibus tanquam hypnoticum verum feliciter adhibuit. p. 163.

6) *Mercurii sophici delaruati ex Philalethae introitu aperto ad occlusum regis palatium in conspectum chymicorum prodeuntis, siue Commentarii decem prima obscurissima illius Auctoris capita de mercurii sophici praeparatione per ignem dilucidantis.* Auctore Cl. I. H. COHAVSEN. Cum PHILALETHA admodum parabolice locutus sit, multique hinc, capita haec explicantes, seduci facile possint, sensum ea propter litteralem Cl. Auctor exponit, ita, ut obscurae quodammodo patefiant viae. p. 189.

Tandem his cunctis vitae clarissimorum quorundam virorum 1) ABRAMI VATERI una cum eius icone, 2) CHRISTIANI GOTTLIEB SCHWARZII. 3) IOANNIS DAVIDIS KOELERI. 4) FRIDERICI CHRISTIANI LESSERI. 5) GEORGII EHRHARDI HAMBERGERI subnectuntur.

XVI.

Diss. inaug. de Pleuritide vernali et aestiua. Praeside. D. IO. GODOFR. BRENDELIO. Resp. *Philip. Henr. Wedemeyer.* Gottingae, 1756. 4. pl. 4½.

Praemissa definitione pleuritidis, huicque similium morborum, illorumque differentia constituta Cl. Auctor νῦν ἐν ἁγίοις, locum in illis morbis affectum disquirit, exemplaque non nullorum ab ipso obseruatorum aegrotorum et post mortem incisorum adducit; speciale tunc discrimen, quod pleuritidem et peripneumoniam hibernalem inter et aestiuam intercedit, accuratius indicat; vernalis denique et aestiuae pleuritidis symptomata et signa copiosius, caussas vero et curationem breuius, persequitur.

Pleuritidem vero generatim sumtam febrim nominat acutam cum pulmonum thoracisue inflammatione. Diuidit illam, more consueto, in veram et spuriam; deinde in humidam et siccam; illa ipsi est pleuropneumonia, haec vero pleuritis stricte sic dicta. Peripneumoniam autem vix umquam, certe rarissime, idiopathicam, saepius symptomaticam, esse credit, variolis, morbillis, purpurae, haemoptysi, phthisique pulmonali, accedentem, quo propius a
p. 3. vitae fine abest aeger. Peripneumonia notha, quae vera frequentior deprehenditur, *non inflammatio, sed singularis quaedam per omnem pulmonis substantiam cruoris*

cruoris effusio est, haud quidem in ipsas pulmonum vesiculas, sed in interstitia vesicularum cellulosa. In hoc itaque morbo nulla tussis cruenta, nec dolor acutus, sed grauatiuus est, nec ex dolore, sed ex pondere, quod denique grauissimum, et inde oriunda anxietate, respiratio vel prorsus tollitur, valde certe impeditur, cum pulsu paruo et tremulo ob denegatum sanguinis ex arteriis pulmonalibus per venulas pulmonales ad auriculam cordis posteriorem iter. Locum, ubi morbus hic haerere solet, multo frequentissime esse pulmones, rarius pleuram, Auctor asserit copioseque ex HIPPOCRATE conuincere studet. p. 5.

Sectiones quoque anatomicas recenset duas ex pleuritide sicca demortuorum, quorum neuter in acuto stadio, sed alter decima octaua, alter quadragesima hebdomade, uterque vero febri lenta et empyemate confectus fuit, alter quadragenarius, alter vero puer duodecim annorum. Vidit in his pleuram spatioso ambitu vesicis obsitam ulcerosis maioribus minoribusque, collectumque pus inter pleuram et musculos intercostales internos. Secesserat pleura a costis plurimis in locis, et singulari modo fabrica eius mutata ad minimi digiti crassitiem increuerat ita, ut illa in bracteolas solui potuisset. Nulli pulmones insigni affecti erant labe, exceptis non nullis leuioribus vomicis, alio a morbo superstitibus. Siccae sanatae quoque pleuritidis exemplum Auctor adducit. Puero decem annorum, pleuritide hac laboranti, tandem morbus abscessu soluebatur ad costam quintam, sextam et septimam, facto, qui deinde incisus, emisso pure, foueam insignis duritiei crassitieique exhibebat, cuius, si specillo fides habenda est, ad cauitatem thoracis plane nulla erat apertura.

Pleuritis vero et peripneumonia vernalis et brumalis maxime a se inuicem vel febre ipsa, vel symptomatibus, et crisium euentu differunt: Symptomatibus p. 11.

bus differunt pleuritides hibernae, quod oriantur cum algore graui, imo rigore coniunctis mox signis pleuriticis, deinde algorem sequatur aestus ei respondens, declinetque prima exacerbatio haec ea lege, *ut reliquus febris pro stadii acuti modo decursus, remittentem quidem quotidianam, sed alternis diebus grauiorem, exprimat, id est, typum quendam quotidianum ex tertiano*, et denique quod quoad sputum, tussim, dolores, cet aequabilius hae procedant: Ratione criseos, quae vel perfectior per sudores et urinam, vel imperfectior per abscessus externos, per sanguinis fluxus, diarrhoeas biliosas, febres intermittentes, purpuram aut acutam aut chronicam, interdumque per affectus cutaneos deprehenditur.

p. 14. In vernalibus vero aestiuisque magna est suspicio malignitatis; quam lassitudo, animi deiectio, capitis dolores, oculorum, colli, dorsi, lumborum et artuum torpor, somni cupido corpus non reficiens, sudores inconstantes, horripilationes, sternutatio, guttulae sanguinis ex naribus aliisque ex locis profluentis paucae, dolores ventriculi intestinorumque, nausea, vomituritio, aluus vel sicca, vel lubrica, spumosa foetidissima, urina vel aquosa, vel biliosa statim ab morbi initio cum sedimento copioso, color faciei mutatus, manuum, digitorum, frontis et palpebrarum inferiorum emphysema, sopor aliqualis et stupor, lingua arida, palati siccitas et durities, icterica in apicibus digitorum, volis manuum canthisque oculorum vestigia, pectoris constrictio et similia satis superque commonstrant.

Satis verbose nunc omnia ad pleuritidis vernalis et aestiuae, quam epidemice saeuientem obseruasse ipse Auctor videtur, historiam pertinentia momenta allegat et disquirit, quae cum omnia adducere nolimus, praecipua adduxisse sufficiant.

p. 18. Cum horrore et rigore haec febris oriebatur, quae saeuitie non adeo insignis, nec eius aestus nimius,

mius, deprehendebatur; pulſus quidem celerior, debilior tamen, durior, ſpaſticus, mox ſub algoribus dolor acutus vel in pectore vel ad ſcapulas clauiculasque, tuſſis cum ſenſu conſtrictionis praecordiorum; ſputa ſpumoſa bilioſa, non raro ſubcruenta, interdum lurida et ex muco tenaci globulorum ad inſtar reiecta, quae quidem non raro tabem imminentem praeſagire videbantur. Plerisque thorax, abdomen et hypochondria immodice, ſubalgidis extremis aeſtuabant. Sanguis e vena emiſſus primis diebus ſano ſimilis, poſtea coccineus, ſiccus, ſuperficie ex coagulo nitente aut ſero bilioſo abundabat. Febris ipſa parua plerumque erat: ex horroribus aeſtubusque ſeſe inuicem excipientibus paruae quaſi febriculae irregulares oriebantur. Accedebant etiam deliria mitiora, taciturna, atrabilaria, nec non interdum furioſa. Sputa modo felicius, modo minus procedebant; dolores quoque interdum euaneſcebant, quibus deficientibus ſuccedebat difficultas urinae, quae miſſa denique ſpaſticas illas exhibebat pelliculas. In thorace interdum quoque dolores mitigati videbantur, aliis excitatis in femoribus et tibiis imo et in inteſtinis abdominalibus. In his breuius erat inflammatorium ſtadium, quam in brumalibus febribus.

Sputi reiectio parum leuaminis, paruamque, vel nullam, criſin et ſudor et urina afferebat: Aliis morbus ſolutus fuit plane nullis, aliis aegris partialibus ſudoribus. In ſudore uniuerſali urinae crudae, ſine ſudore coctiores erant. Qui diutius laboraturi morbo videbantur, illorum una eademque urina duplici imo triplici vice praecipitabatur ſedimento, cuiuslibet colore a ſe inuicem diuerſo. Quibus vero urina poſt primam praecipitationem lacteſcebat, deinde album et denique limoſum ad fundum reddebat ſedimentum, illi ſerius et niſi per metaſtaſes, conualeſcebant. Peſſima urina, quae fulua micta liueſcebat cum ſedimento rubello. Alui excrementa liquida

ſpumoſa

ſpumoſa foetidiſſima, ramentis quaſi membranarum
p. 23. erant mixta. Sternutationes frequentiores in hac pleuritide erant, quam in hibernali; ii quidem, quibus contingebant, difficilius ad ſanitatem redierunt. Duae abortierunt grauidae, haud dubie per motum metaſtaſeos ſpaſticae; alia foemina, prius, quam pareret, morbo hoc correpta, mortuum deinde in lucem edebat foetum. Omnibus praeter naturam in hoc morbo umbilicus erat conuulſus et introrſum retractus. Hi morbi imperfectis criſibus ſoluebantur per varias metaſtaſium formas, illas etiam, quas de pleuritide hibernali diximus; ſimiles alias vero ſequebantur febres lentae, tuſſis diuturna, oculorum auriumque affectiones periodicae, urinae difficultas, haemorrhoides mucoſae cet.

p. 27. Non ſolam tempeſtatem gelidiorem, ſed potius leniſſimam hiemem cauſam huius mali eſſe credit Auctor. De curatione dum breuiter agit, duo tantum adducit momenta; alterum venarum brachii ſectionem, ſine lateris delectu, pro ratione quoque repetendam, alterum, quod miramur, vomitorium ex Ipecacuanha, quod quidem medicamentum multis argumentis innoxium et ſalutiferum hoc in morbo reddere ſtudet, quibus vero nos haud conuictos eſſe ingenue fatemur.

XVII.

XVII.

Der medicinischen Societaet in Budissin Sammlungen und Abhandlungen aus allen Theilen der Arzneygelahrheit. Altenburg, in der Richterischen Buchhandlung. 1757. 8. 1 Alph. 11 pl.

h. e.

Societatis medicae Budissensis tractationum ex omnibus artis medicae partibus desumtarum collectio.

Quae per aliquot iam decennia coiit Budissae, quae urbs haud incelebris caput est Lusatiae superioris, medica Societas, ea nunc demum suos luci exponere publicae censuit labores, qui libro iam indicato continentur, cuius rationem erimus reddituri, si antea non nulla de societatis huius historia praefati fuerimus. Optaremus quidem, ut huius voluminis editores de historia et fatis societatis scitu necessaria in praefamine aliquo nobiscum communicassent; sed, cum id iis non placuerit, nosque multis de rebus ad societatem pertinentibus v. c. quo tempore prima illius iacta fuerint fundamenta? utrum volumen hoc omnes aut non nullos tantum contineat eius labores? an hoc sequutura sint alia e. s. p. in dubio reliquerunt, ea tantum, quae coniiciendo deteximus, breuiter indicamus.

Constitutam ergo societatem hanc a medicis Budissae artem suam exercentibus anno seculi, quo viuimus, decimo quarto fuisse, partim ex catalogo virorum in societatem receptorum, partim ex casibus medicis exhibitis colligimus. Id vero vel maxime sibi agendum sumserunt viri isti, ut quolibet in conuentu proponerent casus clinicos, de illis disputarent, de natura et indole morborum, vel in primis epidemicorum contagiosorumque, cum forte obuenerint,

nerint, iudicarent, iis occurrendis profligandisque methodos ſtabilirent aptas, ſingulares notatuque dignas res naturales earumque phaenomena inquirerent, et ſi quid a quodam ſocietatis membro propoſitum vel elaboratum fuiſſet, litteris mandarent, eo tunc temporis conſilio, ut forte aliquando haec per vices conſcripta et ſocietati exhibita colligi, inque publicum edi poſſent. Membra autem, quae ſocietatem hanc conſtituerunt et adhuc conſtituunt, non ſolum medici fuerunt Budiſſae artem facientes, ſed et aliis ex urbibus et quidem propinquioribus, in ſocietatem recepti fuerunt, ea tamen lege, ut quilibet extraneus a Senioris et Adiuncti munere eſſet excluſus. Stabilita ſocietate, eius ſodales deinde leges ſanxerunt, quibus quemlibet in ipſam recipiendum ſe obſtringere oportet, quas etiam anno quarto et viceſimo huius Seculi Potentiſſimus Poloniarum Rex et Saxoniae Elector, Dominus noſter indulgentiſſimus auctoritate ſua et priuilegio munire et confirmare haud dedignatus eſt.

Ipſius vero libri iam iam indicati ea eſt ratio, ut, praemiſſis litteris regiis et legibus a ſocietate conſtitutis, nullo et temporis et rerum habito ordine, ſuccedant elaborationes obſeruationesque, quae ex medicina, partim clinica, partim conſultatoria, partim legali, ſunt deſumtae, paucis exceptis aliis thematibus e. g. analyſi antimonii diaphoretici: diſquiſitione naturae opii, eiusque cum aliis medicamentis narcoticis comparatione: de recrementis partium ſolidarum corporis humani viui. De medicina clinica variae exſtant in hoc libro obſeruationes lectu dignae, licet negandum non ſit, varias quoque adiectas eſſe, quas partim ob haud congruam et inſufficientem enarrandi rationem, partim ob medendi methodum non ſolum morborum cauſis interdum non ſatis accommodatam, ſed etiam nimis prolixam, nimiamque medicamentorum farraginem exhibentem, non tanti

tanti futuras esse usus, credamus. Iis in sectionibus, quae ad medicinam consultatoriam pertinent, inuenies consilia non solum a societate hac, sed etiam a variis magni nominis medicis, F. HOFFMANNO, STAHLIO, RICHTERO, IVNCKERO, etiam ab academicis medicorum ordinibus, Lipsiensi, Halensi et Francofurtano, exhibita; quod quidem institutum ex nostro iudicio non omni caret laude, cum ex varia attentione, qua quilibet morbum eundem considerauit, iunioribus medicis discendi nascatur copia, in morbo diiudicando non ad unicum, sed ad varia, interdum e contrario sibi opposita, esse respiciendum; quod eo facilius fieri posse arbitramur, cum de uno eodemque morbo saepe quinque, etiam sex a diuersis locis reperient consilia accepta. Illae tandem sectiones, quae ad medicinam legalem referendae sunt, eodem fere modo, ac praecedentes sunt comparatae, ita, ut ex non nullis plus, parum ex aliis profecturum esse opinamur utilitatis.

Ob insignem sectionum copiam, inter quas variae nullius, certe parui momenti deprehenduntur, quas adeo lectores nostros ignorare nihil refert, cum adducere nolimus omnes, speciminis loco non nullas alicuius forte fructus eligamus.

N. V. Obseruatio anatomica, *cerebrum extra cranium* sistens. Auctore D. IOANNE GEORGIO THAMM, anno 1715. Foemina, cui praegnanti mense grauiditatis octauo vase aliquo percussum fuerat abdomen, die sequenti geminos peperit, quorum alter formae naturalis et pulchrae vita per horulam fruitus, alter vero ex tumore insigni capiti insidente monstrosus natus est. Quo vero pateret, tumor ille an ex illa percussione abdominis enatus esset, infantis illius sectio anatomica instituta fuit, qua totum cerebrum cum suis integumentis et vasis ex situ suo naturali super fontanellam pulsatilem extra cra- p. 32.

nium protrusum esse, duramque matrem cum capitis integumentis externis communibus arcte cohaerere, fuit detectum. Totum cranium nullam formauerat thecam, sed planum erat atque compressum, omnesque in illo repertae suturae, quae tamen in infantibus recens natis vel nullae vel exiguae et laxiores esse solent, tam arcte inter se inuicem connexae, ut magna vi vix ac ne vix quidem distrahi possent. Ad huius rei rationem inuestigandam notari meretur, patrem huius infantis similis figurae tumorem praternaturalem in ceruice habuisse.

p. 43. No. X. *de insigni procidentia oculi.* Auctore DANIELE PRAETORIO, ann. 1715. Triginta annorum vir in lino praeparando occupatus, a festuca quadam lini in oculo dextro ita laesus fuit, ut omnem amitteret oculus ille videndi facultatem; nihilo minus per totos octo annos sine ullo accedente peiori symptomate negotiis valuit vacare suis. Rumore autem de praestantia et insigni aquarum medicatarum Misenensium virtute ad illum accedente, ad visus facultatem sibi reconciliandam ipse illis uti commotus fuit, quarum vero usu, tempore autumni inchoato, oculus coecus intumescere et inflammari, aeger hemicrania eiusdem lateris et febri irregulari lenta vexari, deinde oculus protrudi coepit, qui spatio decem hebdomadum ita increuit, ut anserini oui magnitudinem superaret, extraque orbitae cauitatem pendens ipsum nasi orbiculum attingeret. Nunc, cum antea oculus valde doluerat, omnis euanuit dolor, accesserunt animi deliquia et alter quoque oculus ex consensu priuatus est lumine, aegerque die vicesimo secundo mensis ianuarii diem obiit supremum. In oculo post mortem inciso omnia sphacelo ita corrupta apparuerunt, ut ne una vel altera quidem oculi pars a se inuicem distingui posset.

N. XIV. *de dyſenteria epilepſiae nocturnae inueteratae ſuperueniente critica.* Auctore Eodem. Generoſa foemina ante quinquaginta annos nata, annos viginti plus epilepſia laborauerat ita, ut qualibet hebdomade ſemel et quidem ſemper tempore nocturno, paroxyſmo iſtius morbi tentaretur. Nec medicamentis aptis et copioſe ſumtis malum hoc profligari potuit. Tempore vero quodam illa incidit alium in morbum, in dyſenteriam tunc temporis epidemice ſaeuientem. Haec medicamentis tractata abſtergentibus morbum priorem, epilepſiam, ita abſtulit, ut foemina iſta, licet poſt haec decem vixerit annos, ne una quidem vice morbum iſtum denuo experta fuerit. p. 51.

N. XXI. *Tuberculi haemorrhoidalis infelix per inſtrumentum inciſio.* Auctore GOTTLIEB BVDAEO, anno 1716. Vir generoſus quadraginta annorum, temperiei ſanguineae, et qui optimae ſanitatis ſpeciem huc uſque prae ſe tulerat, doloribus corripiebatur ex haemorrhoidibus coecis ortis. Externe apparebat tuberculum in ano cerasi magnitudine, cui chirurgus quidam vulnus infligebat lanceola, ex quo parum ſanguinis ſpiſſi effluebat. Statim vero ac tuberculum inciſum erat, derepente illud retrahebatur in anum, et aeger magnis in hoc et in ipſo abdomine affligebatur doloribus, qui in dies aucti totam deinde regionem lumbarem occupabant. Ex inteſtino recto ad deponendas faeces ſemper irritato, primum parum ſanguinis, aliquot diebus poſt pus ipſi admixtum exprimi aegre poterat. Tenesmus hic cum excretione puris ſanguinisque, qui die nocteque aegrum excruciabat, per quatuor integros annos iam durauerat, nullis remediis, quorum magna applicata fuerat copia, cedens. Tandem cum ab omni ſpe perfectae ſanationis deiectum ſe videret aeger, omnibus aliis ſepoſitis remediis, clyſteres tantum tempe- p. 90.

rantes, demulcentes opiatosque ex lacte, in quo ferrum candens extinctum erat, ex terebinthina veneta cum ouorum vitello melleque rosato soluta, additis interdum oleo verbasci et hyperici nec non momordicae infuso, in usum vocabat, quorum applicatione ad duas tresue horas utplurimum sentiebat leuamen. His clysteribus licet tunc demum, ubi dolores et tenesmum tolerare ulterius non poterat aeger, uteretur, dictu tamen fere incredibile est, illi per quatuor annos bis mille plus clysteres iniectos fuisse. Sub finem incidit aeger in febrim lentam cum hydrope coniunctam, quae vitae eius ad secundum et quinquagesimum annum productae finem fecit.

XVIII.

IACOBI PLACENTINI Theoreticae Medicinae in Gymnasio Patauino Profess. Prim. Dissertatio de Vena, quae in morbis particularium partium corporis sit salutarius incidenda. Examinantur tum sententiae Graecorum tum Arabum, tum eorum rationes, qui utrosque tutati sunt. Patauii, typis seminarii. MDCCLVI. Apud Ioannem Manfrè. 4. mai. pl. 19. tab. aen. 1.

Vtrum perinde sit, venam quocunque in loco in quolibet morbo secare, an potius conferat locum certum quendam eligere, et quis vel maxime locus prae aliis in hoc vel illo morbo sit praeoptandus, dubia quaestio fuit, quae ab inde HIPPOCRATIS temporibus per tot saecula a plurimis exagitata, nondum solui potuit. Ab aliis hoc, illud ab aliis, ab utrisque quodlibet haud contemnendis rationibus fuit defensum, ita, ut et perspicacissimi medici dubii haeserint, ad quorum partes esset transeundum. Non super-

ſuperuacaneum itaque Cl. Auctor ſuſcepit laborem, qui magno ſtudio litem hanc arduam et difficilem componendi fecit periculum. Eam vero Cl. Auctor in hac quaeſtione perueſtiganda ingreſſus eſt viam, ut in praefamine breuem huius litis praemittat hiſtoriam, in parte deinde priori ſententias Graecorum et Arabum, utrorumque aſſeclarum, adducat, easque inter ſe inuicem comparet: poſtea in partis poſterioris capite primo ipſius rei naturam curatius inquirat, argumentisque in capite ſecundo ab experientia rationibusque hygraulicis petitis, quid ipſi a vero parum abeſſe viſum fuit, corroboret, denique in capite tertio et quarto in non nullis morbis uſum huius rei doceat.

In praefamine breuiter de utilitate huius quaeſtionis agit, illosque viros qui illam partim inutilem reiecerunt, partim magni fecerunt et ſoluiſſe ſibi viſi ſunt adducit. In parte priori recenſet, quas venas p. 7.
in morbis particularium partium corporis humani inciderint Graeci eorumque aſſeclae, quas Arabes et qui hos ſunt ſecuti. HIPPOCRATES, GALE- p. 17.
NVS, utriuſque aſſeclae, ad ſanguinem a particulari corporis parte reuellendum ſemper venas parti affectae proximas incidi iuſſerunt, nec, niſi a ſex cauſis a Cl. Auctore allegatis impediti, remotas et remotiſſimas inciderunt, quod pluribus teſtatur exemplis ex HIPPOCRATIS, GALENI, CELSI, ORIBASII, ALEXANDRI TRALLIANI, PAVLI AEGINETAE ſcriptis, a quorum tamen ſententia recedere videntur AETIVS et ARETAEVS, cuius aſſertum autem Cl. PETIT interpretatione haud inepta cum HIPPOCRATIS ſententia reconciliauit. CAELIVS AVRELIANVS partim cum HIPPOCRATE conſenſit, partim ab illo diſſenſit.

Inter Arabes alii Graecos ſunt ſecuti, alii ab illo- p. 27.
rum ſententia receſſerunt. Ad illos RHASES, RABBI MOYSES, HALY ABBAS, SERAPION, ad hos

 vero

vero IOANNES MESVE, AVENZOAR, et AVICENNA referri merentur. Qui vero ab Arabum aeuo usque ad tempus, quo sanguinis circulatio detecta fuit, hac de re in utramque partem disputarunt medici, studio eos transit Cl. Auctor silentio.

p. 35. In partis posterioris capite primo Cl. Auctor notionem euacuationis sanguinis per venae sectionem, deriuationis reuulsionisque suppeditat, additis non nullis theorematibus physiologicis huic quaestioni soluendae necessariis. De euacuatione sanguinis per venae sectionem nihil vel parum est, quod adducit, cum, quid sit illa, per se pateat. Deriuatio et reuulsio definitu est difficilior. Veteres circuitus sanguinis ignari, cum sanguinem in una eademque vena sursum deorsum, ultro citroque moueri posse opinarentur, longe aliam ea de re sibi imiginati sunt ideam, quam quae nunc cum cognitae circulationis sanguinis legibus conuenire posset. Qui venam remotam incidi praecipiebant, ea secta, sanguinem credebant a parte affecta retrahi, auerti et reuelli, incisa vero proxima, in locum affectum retrahi illum et augeri. E contrario qui venae sectioni in loco proximo institutae fauebant, illa facta, sanguinem ab affecta parte abduci et euacuari statuebant. *Sanguinem* vero *deriuare in aliquam partem corporis per venae sectionem*, Cl. Auctor ait, *nihil aliud est, quam efficere, ut sanguis, incisa aliqua vena, celerius et uberius per aliquam arteriam influat in eandem partem, quam influebat, antequam vena incideretur.* Reuulsionem appellant medici sanguinis ab aliqua parte corporis auersionem et retractionem. Cum eiusmodi vero reuulsionem neque per arterias neque per venas fieri posse, Auctor variis commonstrat argumentis, aliam reuulsionis substituit notionem, qua illa fit, si incisa vena intenditur, ut sanguis in aliquas arterias et partes corporis parcius influat, quam ante incisionem influeret. Ex quo mox patet, cum qualibet venae sectione deriuationem reuulsio-

uulſionemque ſimul diuerſis tamen in partibus nexu eſſe coniunctam indiſſolubili.

Caput ſecundum proponit argumenta et theoremata, quibus Cl. Auctor innixus omnem hanc doctrinam ſtabilire et confirmare ſtudet. In quibus proponendis ea uſus eſt methodo, ut praemiſſas propoſitiones argumentis ex anatomia, phyſiologia et hygraulica doctrina petitis comprobet et corroboret, in ſcholiis additis rem vel illuſtret vel argumenta, quae forte obiici poſſent, ſoluat et in corollariis denique uſum et applicationem oſtendat. Omnem rem demonſtrandam undecim confecit propoſitionibus, quarum: p. 42.

1) *Sanguis per alias arterias celerius naturaliter mouetur, per alias tardius.* Hinc fieri non poſſe colligit, ut tota corporis humani maſſa ſanguinea qualibet in hora viginti quatuor et quolibet in die quingentis et ſeptuaginta ſex vicibus per totum corpus circumeat:

2) *Euacuatio ſanguinis, quae fit per venae inciſionem, proportionalis tandem fit in ſingulis vaſis et ſingulis partibus corporis diminutioni totius maſſae ſanguineae.*

3) *Secta vena alicui arteriae continua, ſanguis celerius et uberius influit in arteriam eandem, quam influebat, antequam vena tunderetur.* Ex hac propoſitione colligere licet, quanta ſit deriuationis menſura.

4) *Quo ſanguis ob quamuis cauſam celerius et uberius mouetur per aliquam arteriam, eo ſegnius et parcius, niſi quid obſtiterit, mouetur per proximas; et contra, quo ſanguis ob quamuis cauſam ſegnius et parcius mouetur per aliquam arteriam, aut in ea haeret et conſiſtit, eo celerius et uberius, niſi adſit impedimentum, mouetur per proximas.* Hac in propoſitione omnis quaeſtionis huius vertitur cardo: paullo copioſior itaque Cl. Auctor in hac enucleanda et corroboranda ad duo potiſſimum reſpicit, alterum, ſi ſanguis per arteriam, alterum, is ſi per venam celerius mouetur. Animo fingamus primum. Quo celerius ſanguis per arteriam aliquam mouetur, eo copioſius ille arteriam

 hanc

hanc intret necesse est, hinc multo minor eius copia intrare potest in arterias proximas, in quibus adeo ille tardius mouetur. Nitide hoc amnis exemplo illustrat. Quodsi vero sanguis celeriori motu transeat per venam aliquam, quod in ipsa venae sectione euenit, sequitur, ut renisu sublato, facilius sanguis in venam ex arteria continuam transire possit, adeoque celerior esse oporteat sanguinis motus in arteria, eoque minor eius copia peruenire possit ad arterias proximas, in iisque fiat motus lentior. Haec quoque Cl. Auctor exemplo aegrotorum diuturna gonorrhoea aut fluore uterino laborantium, aut nimiae veneri deditorum commonstrat, quorum spina dorsi, cuius arteriis sanguinem hac ex lege arteriae spermaticae et uterinae nimia in copia detrahere solent, inde adeo imbecillis redditur, ut vix recti incedere nec se flectere valeant aegri. Nec alterum huius propositionis membrum probatu est difficilius, quod iterum in duo est dispescendum momenta. Si arteria aliqua obstructa est, sanguinis copia, alias per illam transire solita per arteriam proximam maiori raptu progreditur. Sanguis vero si haeret in aliqua vena, transit itidem per ramos collaterales. quod eo facilius fieri potest, cum ex minimis ramulis ad truncum maiorem sanguini eunti non tanta subnascitur resistentia, quam in arteriis; quo citatior vero est motus in venis, eo celerior quoque fit motus in arteriis his venis continuis. Hoc itidem variis ulterius demonstrat exemplis, ex quibus pleuritidem veram, in qua pleura et musculi intercostales inflammantur, adducamus.
p. 51. Bronchialis arteria plerumque ex intercostalibus inferioribus orta, sanguinem in pulmones ad illos nutriendos vehit, illaque in illis diuiditur. Quodsi itaque in pleuritide vera arteriarum intercostalium plures sunt obstructae, sanguis maiori nisu irruit in bronchialem arteriam, ut iis proximam, illam nimis dilatat, vel disrumpit, ut itaque vel ana-

stomosi

ſtomoſi vel diaereſi ſanguinem aegroti reddant. Eadem quoque eſt cauſa, cur pleuritici ex faucibus et naribus imo vomitu ſanguinem reiiciant, et quare hepate et liene infarcto vel inflammato, per aluum exeat ille. Ex his in corollario primo concludit Cl. Auctor: ſi vena inciditur, quae ſanguinem ab arteria partis affectae proxima, non vero ab arteria ipſius partis affectae accipit, fieri ab arteria partis affectae reuulſionem, quod exemplo cucurbitae magnae ſub mammis applicatae fluxum menſtruum et lochiorum nimium cohibentis commonſtrat. In corollario ſecundo: ſi vena ſanguinem ab arteria partis affectae et illius vicina ſimul recipiens inciditur, euenire poſſe, ut vel parem ſanguinis copiam ab utraque, vel maiorem ab arteria partis affectae, vel minorem recipiat, igitur vel parem ab utraque arteria, vel maiorem in arteriam partis affectae vel minorem fieri deriuationem. In corollario tertio: vena, in qua ſanguis ex arteria, quae propior eſt arteriae partis affectae, influit, ſecta, maiorem citioremque ab arteria partis affectae fieri reuulſionem. Exinde colligi licet cauſam, cur in pectoris morbis incidendo venam brachii, maior et celerior fiat reuulſio, quam venam incidendo manus, et quare in capitis morbis vena eligi debeat colli, temporum et occipitis.

5) *Cum inciditur vena alicui arteriae continua, ſanguis celerius mouetur in ſectione arteriae, quae ceteris paribus propior eſt venae inciſae, et a corde remotior, quam in ea, quae eſt ab eadem vena remotior et cordi propior.* p. 61.

6) *Cum inciditur vena alicui arteriae continua, fit deriuatio ſanguinis in laterales ramos, qui ceteris paribus, ſatis acutum cum eadem arteria angulum efficiunt.* Cum ſanguini ex natura ſua in quolibet motu recta via procedendi mos eſt, multo minus a via ſua recta in motu celeriori deflectitur, lentiori igitur in ramos angulo recto ortos, celeriori vero motu in eos acuto

angulo prodeuntes intrat. Per ſe itaque clarum eſt, cur, ſecta vena quolibet in crure, ſanguis deriuetur in uterum, cui ſanguis per ſpermaticas arterias acutiſſimo angulo ex aorta deſcendente ortas ſuppeditatur, et cur raro in morbis artuum vena ſecari debeat artus morbo laborantis; quam tamen regulam ab omni exceptione vix liberam eſſe in ſcholio adiecto Cl. Auctor docet.

7) Haec propoſitio ſextae eſt oppoſita. *Cum inciditur vena alicui arteriae continua fit reuulſio ſanguinis a lateralibus ramis, qui cum eadem arteria vel obtuſum, vel rectum, vel fere rectum angulum efficiunt, quique in inciſam venam ſanguinem non mittunt.* In ſexta propoſitione demonſtratum fuit, ſanguinem in ramos ex arteria acuto angulo prodeuntes deriuari, adeoque his praeſuppoſitis non tanta ſanguinis copia ad ramos angulo obtuſo et recto egreſſos peruenire poteſt, quod vero Noſtro eſt reuulſio. Ex his itaque liquet 1) venae ſectionem in brachio optimum et celerrimum eſſe remedium in inflammationibus mammae eiusdem lateris, muſculorum ceruicis, intercoſtalium ſuperiorum, pleurae, aſperae arteriae et ſimilium partium his proximarum; 2) cur in motu corporis fortiori non frequentius pleuritis oriatur; 3) cur ſedentes et iacentes maiorem urinae reddant copiam, minorem ſtantes et ambulantes.

p. 69. 8) *Cum inciditur vena, quae ſanguinem recipit ab arteria lateris oppoſiti parti affectae, fit a parte affecta reuulſio minor et tardior, quam ſi incidatur vena, quae ſanguinem recipit ab arteria eiusdem lateris.*

9) *Cum inciditur vena, quae ſanguinem recipit ab arteria trunci oppoſiti parti affectae, fit a parte affecta reuulſio omnium minima et tardiſſima.* Vtriusque propoſitionis robur et probatio nititur fundamento in corollario tertio propoſitionis quartae iacto, et ſententiae L. BELLINI et Cl. SENAC prorſus eſt contraria, quam in ſcholio uberius Noſter refutat.

10) *Secta iugulari externa, fit a carotide interna et a cerebro reuulsio.* Hanc propositionem ex anatomia, adiecta icone, et argumentis hygraulicis praemissis, sententiaque I. B. SILVAE a Graecis dissentientis explosa, nitide et longiori corroborat demonstratione, quam quae breuis a nobis, nisi illi ponderis iusto plus detrahere velimus, recenseri possit. p. 74.

11) *Venae sectio a quibusdam arteriis et partibus corporis, tum aperto venae foramine, tum aliquanto postquam clausum est, sanguinem reuellit: ab aliis, eo aperto, illum reuellit; clauso, in eas deriuat: in alias, tum eo aperto, tum clauso, eundem deriuat.* Propositionem hanc a sententia de la MOTHE l. ASTRVC, Arabum asserta defendentis non plane quidem dissentire, sed unico tantum in casu valere, rationibus et experimentis Noster ostendit. Incisae in morbis cerebri venae superiores, iugularis externa aut basilica eiusdem lateris, tum foramine earum aperto, tum aliquanto post clauso, reuellunt sanguinem a cerebro. Eadem est ratio in medii ventris morbis, quippe in quibus venam brachii lateris affecti, tum aperto, tum clauso foramine sectam sequitur reuulsio. Et in infimi ventris morbis, sectis venis superioribus, oritur reuulsio, quae tamen pro ratione, qua illae a se inuicem distant, vel minor vel paullo maior deprehenditur. Hinc, superioribus venis sectis, sanguis ab arteriis, coeliaca eiusque ramis, mesaraica superiore et inferiore, renalibus, spermaticis, lumbaribus, iliacis utrisque reuelli potest, ad quam reuulsionem ex arteriis medii et imi ventris plurimum confert auxilii singulari structura et positu usuque insignis vena azygos. Si venae inferiores crurum nempe et pedum inciduntur, fit, foramine earum aperto, reuulsio ab arteriis lateralibus aortae descendentis et iliacae eiusdem lateris, quae angulum cum aorta non acutum efficiunt, nec sanguinem in incisas venas vehunt; illarum vero apertura clausa, reuulsio mutatur et oritur deriuatio. p. 84.

deriuatio. In morbis partium infimi ventris, quarum arteriae cum trunco, unde procedunt, angulum efficiunt acutum, si inciduntur venae inferiores eiusdem lateris, fit ad easdem arterias et partes deriuatio, tum aperto earum foramine, tum aliquanto post, quam clausum est. Ex his itaque fluit, venam in renum, intestinorum, uteri, vesicae et testium affectionibus superiori in loco, raro in inferiori incidere licere.

Haec sunt, quae ad quaestionem hanc soluendam proponere necessaria duxit Cl. Auctor, quorum primaria tantum momenta, omissis a nobis breuitatis studiosis ut plurimum argumentis, quae robur propositis addunt, excerpsimus persuasi, quemlibet, qui hac de re conuictus esse cupit, his excitatum iri, ut totam in nexu suo perlegat dissertationem.

p. 96. Quae in capite praecedenti ratione et legibus hygraulicis commonstrare annisus est Noster, iis nunc in capite tertio et quarto in variis morborum generibus, et quidem morbis mulierum, intestinorum, renum, vesicae, et testium, testimonia plurimorum medicorum addit. Ab initio capitis tertii omnem rem anatomicam ad hos morbos diiudicandos utilem pertractat, et deinde morbos mulierum diuidit in tres classes, in alios morbos, qui omnibus mulieribus sunt communes, in alios, qui grauidis proprii atque hi vel ante partum vel in partu, in alios, qui iis, qui pepererunt, obueniunt.

p. 100. Morbi cunctis mulieribus communes, in quibus opus esse potest venae sectione, sunt vaginae prolapsus, haemorrhoides seu tumores varicosi vaginae cum dolore, fluor albus, mensium vel suppressio vel fluxus nimius, pruritus et furor uteri, eius scirrhus, cancer, hydrops, et inflammatio. Sanguinem miserunt medici ex venis superioribus in prolapsu uteri et vaginae a copia humorum facto, in haemorrhoidibus et tumoribus varicosis cum vaginae dolore, in

immo-

immodico menſium fluxu, in furore uterino et inflammatione. In fluore vero albo, in menſium ſuppreſſione, in ſcirrho, cancro et hydrope uteri pro ratione cauſarum venam et in brachio et in pede ſecandam eligerunt. In omnibus morbis grauidis pro- p. 110.
priis medici venam ſecaſſe in brachio loca teſtantur ex Auctoribus hic collecta. Pertinent autem ad hos morbos difficultas urinae reddendae, haemorrhoides ani, alui fluxus coeliacus, meſentericus et dyſentericus, menſium fluxus grauidarum, earumque nimia ſanguinis profuſio. In partu ipſo, ſi venae ſectionis neceſſitas adfuit, omni in caſu nec non in morbis poſt partum medici a Noſtro allegati elegerunt venam in brachio ſecandam, unica excepta ſuppreſſione lochiorum et inde oriunda conuulſione, quod tamen non conſtans nec omni exceptione maior deprehenſa fuit regula. Ex his omnibus denique Cl. Auctor concludit, ſaepius et ſaepiſſe in morbis mulierum eſſe eligendas ad inciſionem venas ſuperiores, rariſſime inferiores, quod etiam de morbis renum, inte- p. 117.
ſtinorum, teſtium et veſicae ſatis lucide oſtendit.

XIX.

Plantarum americanarum fasciculus quintus continens plantas, quas olim CAROLVS PLVMIERIVS Botanicorum princeps detexit, eruitque atque in insulis Antillis ipse depinxit: Has primum in lucem edidit concinnis descriptionibus et obseruationibus aeneisque tabulis illustrauit IOANNES BVRMANNVS, M. D. Professor Botanices Amstelodamensis. Sumtibus Auctoris. Amstelodami 1757. in fol. pl. 8. Tab. aen. XXV. a tab. 101 - 125. EIVSDEM Fasciculus sextus 1757. in fol. pl. 7. Tab. aen. XXV a tab. 126 - 150.

Plantarum americanarum a PLVMIERIO delineatarum fasciculos duos iterum indicamus, et continuationem lubenter promittimus, cum ex iconibus, licet tantum linearibus nullisque umbris illustratis, et nouas, et in solo natali distinctius delineatas plantas cognoscere possimus, Cl. BVRMANNVS quoque additis accuratis descriptionibus et utilibus obseruationibus harum plantarum historiam studio recentiorum botanicorum accommodare annitatur.

In *fasciculo quinto* continentur Corallodendri species tres, quarum prima ad Sophoram, reliquae ad Erythrinam referuntur; Corchori species duae et tertia, quam PLVMIERIVS Guazumam dixit; Cordia; Cornutia; Coronae solis species tres ad Buphthalmum relatae; Coronillae species una; Cortusa ad Thaliam relata; Croci species, quae Gethyllis est; Cuiete quam melius Crescentiam dicunt; Cupania; Cururu species duae et Serianae species tres, quae omnes ad Paullinias referuntur; Cytisi species duae; Damasonium ad Butomum referendum; Ranunculi species duae, priori

priori ad Sagittariam, altera ad Commelinam relata; Dioſcorea et Polygonati ſpecies ad Dioſcoream reducenda. Dodonaea ad Ilicem relata et alia Ilicis ſpecies; Dorſtenia et duae Parietariae ſpecies, quarum prima ad Dorſteniam, altera ad Vrticam pertinet; Dracunculi ſpecies tres, quarum priores ad Arum, tertia ad Dracontium refertur; Echinops; Elichryſi ſpecies duae ad Centauream et Gnaphalium relatae; Emeri ſpecies ad Æſchynomenen deducta; Equiſeti ſpecies una.

Seligamus nunc ex obſeruationibus adiectis potiores. *Erythrina inermis foliis pinnato ternatis, ſinuoſo ouatis floribus ſpicatis*, ſpinis quidem deſtituitur, attamen Corallodendri ſpinoſi varietas videtur; notum enim eſt, varias plantas in calidis regionibus et in noſtris hybernaculis uti foliorum figuram mutant, ſic etiam ſpinas exuere. *Cordiam* PLVMIERII, BROVWN in Hiſt. Iamaic. *Geraſcantum* dixit, haec vero mutatio Cl. Editori ideo diſplicet, quod genera diu recepta non mutanda, noua autem nomina aliis minus notis imponenda ſunt. *Coronae ſolis* multas ſpecies ad *Aſteriscos* et ex recentiorum definitione melius ad *Buphthalmos* referendas eſſe, Cl. Editor monet, cum tamen ſemina non ſemper adpicta ſint, genus non certo definiri poteſt, ideoque ultimam forte ſpeciem ad *Rudbeckiam* referri poſſe concedit. *Cortuſa arundinacea amplis cannacori foliis* conſpicua et ad *Thaliam* relata ad plantas aromatica et alexipharmaca radice praeditas omnino pertinere videtur. *Cururu* et *Serianas* nimis ſollicite diſtinxit PLVMIERIVS. Cl. Editor itaque ſequutus eſt LINNAEVM, qui haec duo genera in unam *Paulliniam* coniunxit, ad ſeruandam memoriam SIMONIS PAVLLI Botanici Dani celeberrimi. Planta, quam ad *Ranunculum* retulit PLVMIERIVS nec ad *Aliſma* nec ad *Sagittariam* pertinere credidit Cl. Editor, quoniam cum corolla tripetala et calyce triphyllo caulis folioſus eſt, licet enim folioſum illud

p. 93. p. 95. p. 97. p. 99. p. 104. p. 107.

illud et cordatum florale inuolucrum, quod multis *Commelinis* proprium eſt, deficiat, habitus tamen de
p. 108. reliquo egregie conuenit. *Dodonaeam* PLVMIERII iam ad *Ilicem* ſiue *Agriſolium* retulit LINNAEVS, ob inſignem habitus et floris conuenientiam. DODONAEI vero nomen, ad diſtinguendam quandam *Sta-*
p. 110. *phylodendri* ſpeciem relata fuit. *Dorſtenia* ex obſeruatione HOVSTONI ea planta eſt, quae veram *Contraieruae* radicem alexipharmacam praebet, cum autem noſtrae plantae placenta flores ſuſcipiens non ſit orbicularis, ſed quadrata et ſinuoſa foliaque profundius laciniata inueniantur, varietas eſſe videtur, niſi
p. 115. noua ſpecies iudicanda. *Emeri* ſpecies ad *Æſchinomenen* translata propius accedit ad *Seſban* PROSP. ALPINI, ſed flores magis hirſuti et in rariorem ſpicam diſpoſiti contradicere videntur.

Accedamus nunc ad recenſendas praecipuas *faſciculi ſexti* plantas, in quo occurrunt: Ereſia, quae a recentioribus Theophraſta dicitur, Euonymus, qui ad Prunum refertur, Eupatorii ſpecies quinque, quarum ultima ad Conyzam accedit, Ficus ſpecies quinque, Fuchſia, Gesneriae ſpecies duae, Galega ad Craccam pertinens, Genipa, Gesneriae ſpecies nouum genus Craniolariae conſtituens, Granadillae ſeu potius Paſſiflorae ſpecies tres, Filix ad Osmundam relata, Groſſulariae ſpecies quatuor, quae ad Melaſtoma pertinent, Guanabani ſiue Anonae ſpecies duae; Guazuma Theobromae ſpecies, Conocarpus, Guaiabarae ſpecies duae ſiue Coccolobis BROVWNII, Guidoniae ſiue Samydae ſpecies tres, Hedera arbor Araliae ſpecies, Hedyſari ſpecies duae, quarum poſterior ad Æſchynomenen refertur, Helianthemi ſpecies duae, quarum prior ad Turneram, altera ad Portulacam pertinere videtur.

p. 125. Nunc ſparſim quaedam ex obſeruationibus collecta ſubiungamus. Rarior planta eſt *Fuchſia*, tetrandria monogynia videtur Cl. Editori, nobis autem pentan-

pentandria ſiue pentanthera, ſi enim quatuor ſtamina adeſſent, duo certe altius, duo inferius collocata eſſent, ut in didynamiis: calix in fructum abit truncatus, nec ullis foliolis inſtructus. Nec minus elegans et flore et habitu eſt *Craniolaria* a *Gesneriae* ſpeciebus ſeparata, ob calicem longum patentem profundius quinquifidum, corollae ſpecioſae lacinias fimbriatas et punctatas, et tandem ob fructificationem diuerſiſſimam :nux enim cranium alicuius ferae repraeſentans nomini generico occaſionem dedit. *Guanabani* ſiue *Ananonae* plantae multae ſunt ſpecies vel etiam ſaepe varietates, quae per totam Indiam, tam orientalem, quam occidentalem, praeſertim vero per Americae partem calidiorem, laete creſcunt et gratum et ſalubrem praebent fructum, qui praecipue in diarrhoeis et morbis bilioſis utilis eſt. *Guajabaram* PLVMIERII ad Polygoni genus retulit LINNAEVS, quod flores axillares in racemis proferat, octo ſtamina, piſtillum triquetrum et baccas monoſpermas obtineat et petioli florum circa caulem inſtar vaginae ducantur. Cum tamen Cl. BROVWNIVS floris characterem in viua planta diſquiſiuerit, ad *Coccolobin* Cl. Editor retulit.

p. 128.
p. 134.
p. 137.

XX.

Diſſertatio inauguralis de Anagallide, Auctore CAROLO LVDOVICO BRVCH, Tabernaemontano. Argentorati 1758. 4. pl. 7.

Anagallidis ſpecies, quam diſquiſitioni ſubiecit Cl. Auctor, ea eſt flore phoeniceo. Poſt amplam ſatis tractationem de nomine, genere atque iconibus huius plantae, inter quas Blakwellianam et Robertianam pro optimis habet, varia leguntur experimenta circa anagallidem inſtituta. Recentis plantae librae undecim contuſae et prelo commiſſae ſucci bruni libras quinque exhibuerunt. Per deſtillationem ex retorta primo obtinuit Noſter aquam ſapore et odore deſtitutam, deinde liquorem acidum non nihil empyreumaticum, tandem oleum craſſum empyreumaticum. Carbo in cineres redactus et elixiuatus ſal alcalinum ſuppeditauit. Cl. GEOFFROI ex planta hac ſal urinoſum ſe obtinuiſſe dicit, cuius vero Noſter nullum veſtigium inuenit. Concludit tandem ex omnibus, quae inſtituit, experimentis, anagallidem conſtare ex aqua, partibus reſinoſis, gummoſis terreisque. Quoad ſaporem anagallis ad radicem Seneckam proxime accedit, cuius quidem praecipua vis in gummoſis, anagallidis in reſinoſis partibus haeret. Vires itaque eius in genere ſunt reſoluentes et ſtimulantes. Contra melancholiam atque maniam iam dudum virtus eius commendata eſt. Porro quoque tanquam medicamentum emmenagogum, antepilepticum, purgans, ſudoriferum, diureticum et alexipharmacum planta iſta a variis auctoribus depraedicatur. Sed tandem Cl. Auctor praeſtantiſſimam anagallidis virtutem in eius vi antilyſſa ponit. Rabiei duae ſunt ſpecies, innata ſcilicet et acquiſita, et contra hanc anagallidis uſus laudatur. Fuit enim in patria Cl. Auctoris vir quidam, qui puluerem iſtius plantae

plantae vendidit et demorſis exhibuit optatiſſimo cum effectu. Doſis eſt a drachma dimidia ad ſcrupulos quatuor de die bis ſumenda. Vulneribus quoque ex morſu animalium rabidorum quotidie ſemel adſpergendus eſt puluis iſte. Poſt adſumtum interne puluerem multi aluum experti ſunt crebriorem, alii ſudorem foetidum. Ob eximiam itaque hanc anagallidis virtutem in Ducatu Bipontino et per totum Bambergenſem principatum publico mandato iuſſum eſt, anagallidem quotannis colligi, ut ſufficiens ſemper quantitas in quauis villa aſſeruetur. Mandata ipſa in appendice diſſertationis leguntur, uti et caſus quidam, in quibus ſalutaris huius plantae uſus contra animalium rabidorum morſus declaratur.

XXI.
Noua phyſico-medica.

Academiae Scientiarum Imperatoriae Petropolitanae Praeſes et Membra ſub initium anni cIɔ Iɔ cc LVIII.

Praeſes.

CYRILLVS COMES A RASVMOWSKI, Minoris Ruſſiae Hettmannus, AVGVSTAE Camerarius ordinarius, Legionis Praetorianae Ismailouicae Pro-tribunus, S. Andreae, Aquilae albae, S. Alexandri et S. Annae Eques.

Cancellariae Academicae praeſunt:

IO. DANIEL SCHVMACHER, Conſiliarius Status et Bibliothecarius.

MICHAEL LOMONOSSOW, Conſiliarius et Profeſſor Chemiae.

IACOBVS STAEHLIN, Conſil. aulicus et Prof. Eloq. et Poeſ.

IOANNES TAVBERT, Aſſeſſor et Subbibliothecarius.

Scientiis Academicis operantur et conuentus ordinarios frequentant:

GERARDVS FRIDERICVS MÜLLER, Hiſtoriographus Imp. Academiae Secretarius et Profeſſor Hiſtoriarum.

MICHAEL LOMONOSSOW, Conſiliarius et Profeſſor Chemiae.

ABRAHAM KAAV BOERHAAVE, M. D. et Anatomiae Profeſſor.*

IOSEPHVS ADAM BRAVN, Profeſſor Philoſophiae.

IO. CHRISTIANVS HEBENSTREIT, M. D. Prof. Botan. et Hiſt. nat.

AVGVSTIN NATHANAEL GRISCHOW, Profeſſor Aſtronomiae.

NICETAS POPOW, Profeſſor Aſtronomiae.

VLRICVS CHRISTOPH. SALCHOW, M. D. et Profeſſor Chemiae.

IOANNES ERNESTVS ZEIHER, M. D. et Prof. Mechanices.

FRANCISCVS VLRIC. THEODOR. AEPINVS, Profeſſor Phyſices.

SIMEON KOTELNIKOW, Profeſſor Matheſeos extraordinarius.

Academicorum etiam nomine habentur:

IACOBVS STAEHLIN, Conſiliarius aulicus et Prof. Eloq. et Poeſ.

IOANNES TAVBERT, Aſſeſſor et Subbibliothecarius.

BASI-

* Poſt illud tempus, ex quo hunc Petropoli accepimus Sociorum catalogum, obiiſſe Cl. BOERHAAVE, ex praecedenti commentariorum noſtrorum faſciculo iam conſtat.

BASILIVS TREDIAKOWSKI, Profeſſor Eloq. Ruſſicae.
IO. EBERHARDVS FISCHER, Prof. Hiſtoriarum.

Academiae Adiuncti, qui in Conuentibus ordinariis locum habent:

MICHAEL KLEINFELD, pro Anatomia.
IOSEPHVS THEOPH. KOELREVTER, M. D. pro Hiſtoria naturali.
STEPHANVS RVMOWSKI, pro Matheſi.

Adiunctorum quoque nomine vocantur:

ANDREAS KRASILNIKOW, Centurio et Obſeruator Aſtronomicus.
IOANNES TRVSCOT, et
M. IACOBVS FRIDERICVS SCHMIDT, tabularum Geographicarum conſtructores.

Academici honorarii in Imperio Ruſſico degentes:

PAVLVS CONDOIDI, AVGVSTAE Conſiliarius intimus, Archiater et Cancellariae Medicae Praeſes.
CHRISTIANVS A GOLDBACH, Conſiliarius Status actualis in Collegio extera negotia curante.
IOANNES DE GORTER, et
DAVID DE GORTER, AVGVSTAE Medici ordinarii.
GREGORIVS TEPLOW, AVGVSTAE Conſil. apud Excell. Hetmannum.
IOANNES FRIDER. SCHREIBER, M. D. Conſil. aulicus et Prof. Anat. et Chirurgiae in Noſocomiis Petropolitanis.
CAROLVS FRIDER. CRVSE, M. D. Legionum Praetorian. Medicus ordinarius.

Academici exteri quotquot fuerunt omnes ab initio Academiae. Demortui asterisco notantur:

1725. *CHRISTIANVS L. B. DE WOLFF, Marburgi.
*IOANNES BERNOVLLI, Basileae.
IOANNES POLENI MARCHIO, Patauii.
*PETRVS ANT. MICHELOTTI, Venetiis.
1731. *HANS SLOANE, Eques, Londini.
*HERMANNVS BOERHAAVE, Lugduni Bat.
*FRIDER. HOFFMANN, Halae Magdeb.
*IACOBVS HERMANN, Basileae.
*GEORG. BERN. BVLFFINGER, Tubingae.
1733. DANIEL BERNOVLLI, Basileae.
*MICHAEL LILIENTHAL, Regiomonti.
1735. IOANNES IAC. D'ORTOVS DE MAIRAN, Parisiis.
*RENATVS ANT. DE REAVMVR, Parisiis.
IOANNES BAPT. MORGAGNI, Patauii.
GODOFREDVS LENGNICH, Gedani.
IOANNES ROVSSET, Hagae Comitum.
1738. *IOANNES SIMON BECKENSTEIN, Regiomonti.
PETRVS LVDOV. MOREAV DE MAVPERTVIS, Parisiis.
1739. ANTON GAVBIL, S. I. Pekini.
1741. IO. DANIEL SCHOEPFLIN, Argentorati.
*IO. HENR. SCHVLTZ, Halae Magdeb.
*IO. GABRIEL DOPPELMAIER, Noribergae.
LEONARDVS EVLER, Berolini.
1744. *GEORG. WOLFG. KRAFFT, Tubingae.
GODOFREDVS HEINSIVS, Lipsiae.
1746. SALVATOR FRANCISCVS MORAND, Parisiis.
*IOANNES IAC. MARINONI, Viennae Austr.
FRANCISCVS DE VOLTAIRE, Berolini.
N. DE PERARD, Stetini.
1748. IOANNES SAMVEL FORMEY, Berolini.
1749. *ANGELVS MARIA QVIRINI, S. R. E. Cardinalis, Brixiae.
IOSEPHVS ANDR. COMES DE ZALVSKI, Varsauiae.

M. D'AN-

N. D'ANVILLE.
GEORGIVS PARKER COMES DE MACLES-FIELD, Londini. 1753.
CRISTIANVS GOTTLIEB KRATZENSTEIN, Hafniae.
GERARDVS VAN SWIETEN, Viennae Auftriae. 1754.
IACOBVS BRADLEY, Londini.
HVMPHREDVS SIBTHORP, Oxoniae.
N. DE LA CONDAMINE, Parifiis.
ALEXIVS CLAIRAVT, Parifiis.
PETRVS VAN MVSCHENBROEK, Lugduni Bat.
CHRISTIAN. BERN. ALBINVS, Lugduni Bat.
HIERONYMVS DAVID GAVBIVS, Lugduni Bat.
IOANNES ANDR. DE SEGNER, Halae Magdeb.
CAROLVS LINNAEVS, Vpfaliae.
PAVLVS FRISIVS, Pifis. 1755.
PHILIPPVS ADOLPH. BOEHMER, Halae Magd. 1756.
IOANNES GEORGIVS ROEDERER, Goettingae.
IACOBVS THEODORVS KLEIN, Gedani.
NICOLAVS LVDOV. DE LA CAILLE, Parifiis.
COELESTINVS CHRIST. FLOTWEL, Regiomonti.
CLAVDIVS NICOLAVS LE CAT, Rothomagi. 1757.

Commemorata iamiam Imperialis fcientiarum Academia Petropolitana diem almae nutricis fuae nomini facrum celebrauit fuperiore anno 1758 die feptimo menfis feptembris ftyli veteris folemniore conuentu, in quo *de fimilitudine vis electricae atque magneticae* Cl: FRANCISCVS VDALRICVS THEODOSIVS AEPINVS, Phyfices Experim. et Theor. Prof. P. O. publice differuit, atque Cl. SIMEON KOTELNIKOW, Mathem. Prof. P. Extraord. *theoriam afcenfionis vaporum* ruffica lingua explicauit.

Eadem porro occafione *Idem* illud Collegium praemia de commentariis fuper duplici quaeftione olim ad

ad annos 1757 et 1758 propoſita *, ipſi exhibitis decretorum, declarauit, eos, quos acceperit, nec voluntati ipſius feciſſe ſatis, neque numero ad delectum requiſito, ipſi fuiſſe exhibitos; hinc ſe velle, ut *eaedem quaeſtiones in poſterum quoque maneant propoſitae, praemiaque eo tempore conferantur, quo de quaque materia diſſertationes adſuerint, quae iure ſuo ad certamen concurrere poſſint.*

Argumentum ad praeſentem annum 1759 referendum, *de ſexu plantarum inueſtigando*, nuper iam a nobis fuit indicatum.**

Nouam porro quaeſtionem, cuius diſquiſitiones anno 1760 examinari debent, *Eadem* exhibuit Illuſtris Academia: *Indagare* nimirum *experimentis refractionem radiorum lucis in diuerſis corporibus, tam ſolidis, quam fluidis, indeque eruere, quantum diuerſae grauitati ſpecificae corporum, quantumque variae particularum cohaeſioni, aut principiis corpora conſtituentibus, magnitudo refractionis debeat, idque omne per theoriam, quae inſtitutis experimentis reſpondeat, explicare.* Conditiones iam ſatis notae, ſub quibus centum aureorum praemium optimae ſingularum quaeſtionum diſcuſſioni promittitur, obtinent adhuc eaedem. Ante diem porro primum menſis iunii cuiusque anni diſſertationes cum Academia communicandae, ipſi debent exhiberi.

Quam Regia *Gottingae* florens ſcientiarum Societas quaeſtionem phyſicam, ad annum, quem iamiam agere coepimus, 1759 eruditorum diſquiſitioni propoſuerit, nuper quidem ad lectores noſtros retulimus. *** Suum vero illa mutauit ex iſto tempore conſilium, et in illius theſeos locum aliam exhibens, *veram*

* vid. Comment. noſtr. Vol. V. P. III. p. 545.
** l. c. Vol. VI. P. III. p. 541.
*** l. c. Vol. VI. P. III. p. 544.

veram rubri coloris in ſanguine obuii cauſſam nunc cupit indagandam. Vel iam ſatis huc uſque inter phyſiologos cognitas, nunc vero magis certiusque confirmandas, vel alias his potiores et rectiores viſas cauſſas ſuppeditare poterunt viri docti, dummodo veritatem attigerint.

Eadem Ill. Societas in ſolemniore conuentu nuperrime decimo octauo die menſis nouembris 1758 habito Viri Cl. IOANNIS AVGVSTI SCHLETTWEIN, artium et philoſophiae in Academia Ienenſi Magiſtri, commentarium ſuper oeconomica olim propoſita * quaeſtione *de frumenti per macerationem augenda foecunditate* ad ipſam miſſum praemio huic diſquiſitioni optimae promiſſo, cohoneſtauit.

In eodem *Illa* inſuper conuentu medicum Lucenſem Clariſſimum, IOSEPHVM BENVENVTVM, in eorum claſſem a ſe relatum eſſe declarauit, quibuscum ipſa literarum habeat commercium.

Regia Chirurgiae Academia *Pariſienſis* propoſuit nuper argumentum, cuius optimae diſcuſſioni praemium conſuetum adiudicabit ſequenti anno 1760. ut nimirum, doctrina de fiſtulis in genere riteque explicata, optimus determinetur modus, quo illae pro diuerſis, in quibus obuenire poterunt, corporis partibus curari debeant. Quod fiſtulam quidem attinet lacrymalem illamque in canali ſaliuali obuiam, hac copioſius explicanda ſuperſedere poterunt hanc materiam expoſituri, niſi nouas iis, quas de his generibus iam publicauit Academia, adiicere poſſint obſeruationes.

Berolinenſis Regia Scientiarum Academia praeter alios viros doctos, ſociorum claſſi nuper adſcriptos, ex

* l. c. Vol. V. P. IV. p. 722.

ex medicis etiam ſequentes ſodalium titulo atque honore condecorauit: IANVM PLANCVM, (GIOVANNI BIANCHI) Medicum Ariminienſem Primarium, IOANNEM IACOBVM LEIDENFROST et IACOBVM REINHOLDVM SPIELMANN, utrumque Medicinae Profeſſorem Argentoratenſem et IOANNEM FRIDERICVM CARTHEVSER, Francofurti ad Oderam Botanices Profeſſorem, et, quem inſuper nominemus, uti Virum de hiſtoria naturali meritiſſimum, IACOBVM CHRISTIANVM SCHAEFFER, Ratisbonenſem verbi diuini Miniſtrum.

Halenſis Academia ciuitasque iacturam fecere nuper ſatis grauem Viri, quo aetate adhuc iunioris, eo magis propter induſtriae et eruditionis merita aeſtimandi, CHRISTIANI FRIDERICI IAMPERT, Med. D. qui ſuperiore anno, die menſis iunii viceſimo tertio febre acuta extinctus fuit anno aetatis viceſimo nono. Quidnam ab ipſius ſtudio expectare potuerit eruditus orbis, praeter alias ab ipſo conſcriptas diſſertationes, vel quoque *ſpecimina phyſiologiae plantarum* alio tempore a nobis recenſita*, teſtantur.

XXII.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1755 prodierunt.

Verhandelingen vitgegeeven door de Hollandſe Maatſchappy der Weeten-Schaappen te Haarlem. Eerſte Deel, Tweede Druck. Te Haarlem, 8. c. f.

Verhandelingen, vitgegeeven door de Hollandſe Maatſchappy der Weeten-Schappen te Haarlem. Tweede Deel. Te Haarlem, 8. c. f.

Nuova

* vid. Comment. noſtr. Vol. V. Part. II. p. 274 ſeqq.

Nuova Raccolta d'opuſcoli ſcientifici e filologici. Venezia, 12.

Diſcorſi epiſtolari ſopra i fuochi di Loria. Venezia, 4. (*Auctor Cl.* IOAN. LARBER.)

Underrättelſe om ſtroem mingars anſande och ſaltande författad och utgifwen pa K. Commerce Collegii befallning. Stockholm.

CAR. ALSTON, ſecond Diſſertation on quiklime and Lime-Water. London, 8.

Hiſtoire de l'hydrocephale de Begle jusqu'au 13 Sept. 1755. par M. BETBEDER; à Bourdeaux, 12.

FRANCISCI BOOGERZ, Diſſertatio inaug. de conſtitutione atmoſphaerae Hollandiae eiusque efficacia in corpus humanum. Lugd. Bat. 4.

GVILIELMI BROVGHTON, Diſſ, med. inaug de ulcere uteri. Edinburgi, 8.

IOHANNIS CABBEL, Proluſio med. inaug. de animi pathematibus quatenus morborum cauſis. Edinburgi, 8.

Traité des ecrouelles, par M. CHARMETTON, à Lyon, 8.

OLAI DECKBERG, Beskrifning huru et Kälſoſamt win i ſwerige lätt kan tilwärkas. Stockholm.

IOHANNIS MAC DONNELL, Diſſ. med. inaug. de calculo. Edinburgi, 8.

RICHARDI ECROYD, Diſſ. med. inaug. de rachitide. Edinburgi, 8.

GVILIELMI FARR, Diſſ. med. inaug. de uſu mathematices et philoſophiae naturalis in medicinae ſtudio. Edinburgi, 8.

GEORGII FORREST, Diſſ. med. inaug. de ventriculi concoctione laeſa. Edinburgi, 8.

CAROLI GIANELLA. Orat. Non ſemper ex cadauerum ſectione colligi poteſt: rectene an perperam ſit curatio morbi inſtituta? Pataui, 4.

SIMON GOOLD, Diſſ. med. inaug. de ventriculi imbecillitate. Edinburgi, 8.

IOHAN-

IOHANNIS HALL, Diss. med. inaug. de febre acuta puerperis superueniente. Edinburgi, 8.

PEHR HOGSTRÖM, om orsakerna hwarföre fäden mera skadas af köld pa somliga orter Norrland än pa andra. Stockholm.

Eiusd. Kort berettelse om lapparnas biörnefänge samt deras derwid brukade widskeppelse. Stockholm, 8.

C. F. IAMPERT, Specimen physiologiae plantarum II, quo dubia contra vasorum in plantis probabilitatem continuantur. Resp. *F. C. Schwalbe.* Halae, 4.

SAMVEL KLINGENSTIERNA, Tal om de nyaste Rön wid Electriciteten. Stockholm.

LAVCHLIN MAC LEANE, Diss. med. inaug. de erysipelate. Edinburgi, 8.

Eclaircissemens essentiels pour parvenir à preserver les dents de la carie et à les conserver jusqu'à l'extreme vieillesse, par M. L'ECLVSE. à Paris, 12.

CAROLI LINNAEI Diss. Somnus plantarum. Resp. *Petr. Bremer.* Vpsal.

Eiusd. Diss. Fungus Melitensis. Resp. *I. Pfeiffer.* ibid. 4.

IOANNIS MACFARLAN Diss. med. inaug. de dysenteria. Edinburgi, 8.

GVALTERI MAXWELL, Tentamen med. inaug. de emeticorum usu. Edinburgi, 8.

CAESAREI POZZI, Epistola ad ANTON. LAGHI *notitiam experimentorum de irritabilitate partium corporis humani repetitorum exhibens.* Florentiae, fol.

Physicae generalis methodo mathematica tractatae Tomus primus. Auctore IOANNE BAPTISTA SCARELLA. Brixiae, 4.

AEGIDII SIEBEN, Diss. inaug. de nephritide. Lugd. Bat. 4.

HENR.

HENR. TENCKE, Inſtrumenta curationis morborum depromta ex pharmacia galenica et chymica, chirurgia et diaeta, editio quarta emendata. Lugd. Bat. 12.

Iſtoria et Fenomeni del Veſuvio eſpoſti dal P. GIOV. MARIA DELLA TORRE. Napoli, 4.

IACOBI WAINWRIGHT, Diſſ. med. inaug. de hydrocephalo. Einburgi, 8.

IO. ERNEST. BASIL. WIDEBVRG, Diſſ. inaug. de microſcopio ſolari et praeſertim noua aliqua eiusdem inſtructione. Reſp. *Laur. Io. Iacob. Lange.* Erlang. 4.

XXIII.

Supplementum indicis Scriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1756. prodierunt.

Philoſophical Transactions giving ſome account of the preſent undertakings, ſtudies and labours of the ingenious, in many conſiderable parts of the world. Vol. XLIX. Part. I. for the Year 1755. London, 4. c. f.

Saggi di medicina degli Academici conghietturanti di Modena. Tomo I. Carpi, 4.

Actorum phyſico-medico forenſium Collegii Medici Onoldini. Vol. II. Onoldini, 4.

Berättelſe om K. Collegii medici Göremal och för fattningar til Siukdomars botande och för Kommande i Riket, i ſynnerhet Sedan Siſta Riksdagen. Stockholm.

Deſcrizione di tutte le pietre ed ornamenti che ſi ammirano nella fabbrica dell' Imperial Capella dei repoſiti degli eſtinti Granduchi della Toſcana. Edizione ſeconda corretta ed accreſcinta. Firenze, 8.

Lettera ſcritta dal Sig N. al Sig. COSIMO SIRIES. (*Lucca*) 8. *Contra chirurgiae Profeſſorem Florentinum*, DOMINICVM MASOTTI, *ſcripta eſt haec epiſtola, ut probetur*, COSMAM SIRIES, *non vero*

vero MASOTTI, *inſtrumentorum ab hoc commendatorum lithotomiae inſeruientium, eſſe auctorem et inuentorem.*

Lettere ed Opuſcoli Ippiatrici; o ſino intorno la Medicina de Cavalli; con l' aggiunta d' una breue Farmacopea Ippiatrica; o ſia ſcelta di Ricette per curare i loro mali, ed un Compendio Ippoſteologico, o Sia breue Trattato Sopra le oſſa di Cavallo. Vol. I. in Arimino, 8. (*Auctor eſſe dicitur Cl.* FR. BONZI.)

A new and complet Dictionary of Arts and Sciences, comprehending all the branches of uſeful knowledge, with accurate deſcriptions as well of the various machines, inſtruments, tools, figures and ſchemes neceſſary for illuſtrating them, as of the claſſes, kinds, preparations, wheter Animals, Vegetables, Minerals, Foſſils or Fluids; together with the Kingdoms, provinces, cities, towns and other remarkable places in the known world; illuſtrated by above three hundred copperplats; the whole extracted from the beſt authors in all languages; by a Society of Gentlemen. 4 Voll. London, 8.

Würtenbergiſche Medicinal-Ordnung. Stuttgard, fol. et 4.

Würtenbergiſche Apothekertaxa. ibid. fol. et. 4.

PETR. ION. BERGIVS, Förſöck til de uti ſwerige gangbare Stuck domars utrönande för Aor 1755. Stockholm, 8.

FRIEDRICH BÖRNERS *Nachrichten von den vornehmſten Lebens-Umſtänden und Schriften jeztlebender berühmter Aerzte und Naturforſcher in und um Deutſchland. Dritten Bandes viertes Stück. Wolfenbüttel*, 8.

Sermo academicus de inſignioribus telluris mutationibus habitus a IOSEPHO ADAMO BRAVNIO. Petropoli. 4.

Diviſa-

Diviſamento critico Sulle correnti opinioni intorno a fenomeni del Veſuvio e degli altri Volcani; dal P. GAETANO D'AMATO. in Napoli, 8.

PEHR KALM, Diſſ. trän och häckar eller leſwande Gaordes-Gaordar beskreſne. Reſp. *Dav. Er. Hofmann.* Abo.

CAROL. FRID. KALTSCHMIED, Progr. de ſcirrho hepatis inueterato curato. Ien. 4.

Eiusd. Pr. de raro caſu, ubi inteſtinum rectum in veſicam urinariam inſertum fuit. ibid. 4. c. f.

I. MICHEL LAMBERTI, Lettera al Signor BIANCHI unite a quella diverſe obſervazioni ſopra la ſenſibilita del pericranio e tendini degli uomini. Aleſſandria della Paglia. 8.

Traité des eaux minerales de Spa; par IEAN PHILIPPE DE L'IMBOVRG. Seconde Edition, revûe, corrigée et augmentée par l'auteur; à la quelle on à joint une Carte des environs de Spa; à Liege, 8.

WILH. MAC-NEVEN, Specimen Siſtens experimenta quaedam, quibus conſtitit, eas partes eſſe ſenſu praeditas, quibus HALLERVS cum aliis quibusdam omnem ſentiendi facultatem cum irritabilitate denegat. Reſp. *Ignatius Radniczky.* Pragae.

CHRIST. LVD. MOEGLING, Diſſ. Anaemia theoretice et practice perluſtrata. Reſp. *Chriſtoph. Godofred. Richter.* Tubing. 4.

FR. PALMQVIST, Grunderne til Mechanicken. Stockholm, 8. c. f.

IOSEPHI RAMAZZINI, Oratio in funere MORANDI MORANDI, Finarienſis Ateſtani Principis Conſiliarii Medici et Coniecturantium Academiae Praeſidis. Mutinae, 4.

Contenta

Contenta in hac parte.